Alexandre Kojève

OTORİTE KAVRAMI

Çeviren: Murat Erşen

ALFA

3935 | ALFA | ARAŞTIRMA | 191

OTORİTE KAVRAMI

ALEXANDRE KOJÈVE

1902 yılında Moskova'da dünyaya gelen Fransız filozof. Gerçek ismi Aleksandr Vladimirovich Kozhevnikov'dur. Hegel üzerine çalışma ve yorumlarıyla bilinen Kojeve, farklı ekollerden birçok düşünürü etkiledi. Henüz on dört yaşındayken bir felsefe günlüğü tutmaya başladı. Berlin ve Hiedelberg üniversitelerinde eğitim gördü. Hiedelberg'deyken Karl Jaspers danışmanlığında Rus filozofVladimir Soloviev üzerine doktora tezini yazdı. Yirmi beş yaşındayken seminerler vermek üzere Fransa'ya gitti ve hayatının büyük bir bölümünü orada geçirdi. Bir dönem Fransız Dışişleri Bakanlığında çalıştı. 1968 yılında Brüksel'de hayata veda etti.

MURAT ERŞEN

1976 doğumlu felsefeci, çevirmen ve editör. 9 Eylül Üniversitesinde İktisat bölümünden mezun oldu, ardından Strasbourg Marc Bloch ve Galatasaray üniversitelerinde felsefe lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamladı. İstanbul, Yıldız Teknik ve Doğuş üniversitelerde misafir öğretim görevlisi olarak dersler verdi. Monokl Yayınevi'nin kuruluşunda yer aldı. Fransızca ve İngilizce birçok metnin çevrilmesinde katkı sağladı. Çevirilerinden bazıları: *Yöntem Üzerine Konuşma* (Descartes), *Yine-Hâlâ* (Jacques Lacan), *Baba-nın-Adları* (Jacques Lacan), *Felsefe İçin Manifesto* (Alain Badiou), *Görünürün Kesişimi* (Jean-Luc Marion).

Otorite Kavramı
© 2019, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

La Notion de L'autorité
© 2004, Editions Gallimard

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Çeviren Murat Erşen
Kitap Editörü Mutlu Hacıoğlu
Kapak Tasarımı Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-625-449-114-6
1. Basım: Ağustos 2020

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-Istanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34410 Cağaloğlu-Istanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

Alexandre Kojève

OTORİTE KAVRAMI

Çeviren: Murat Erşen

ALFA

İÇİNDEKİLER

İçindekiler 5

Ön Açıklamalar 7

Analizler 13

I. Fenomenolojik Analiz 13

II. Metafizik Analiz 63

III. Ontolojik Analiz 72

Çıkarımlar 75

I. Politik Uygulamalar 76

II. Ahlaki Uygulamalar 114

III. Psikolojik Uygulamalar 116

Ekler 119

Mareşalin Otoritesinin Analizi 119

Ulusal Devrim Üzerine Açıklamalar 126

ÖN AÇIKLAMALAR

Garip şeydir, Otorite problemi ve kavramı çok az incelenmiştir. Özellikle Otoritenin aktarımıyla ve kökeniyle bağlantılı sorularla ilgilenilmiştir ama bu fenomenin özü nadiren ilgi çekmiştir. Bununla birlikte, politik iktidarın ve devletin yapısının, neyse o olarak Otoritenin ne olduğu bilinmeksizin ele alınmasının imkânsız olduğu apaçıktır. O halde, Otorite kavramının incelenmesi, geçici nitelikte de olsa gereklidir ve bu, Devlet problemine dair tüm incelemeleri öncelemelidir.

*

Otorite teorileri nadir olsa da, hiç yok değildir. Eğer çeşitlemeler bir yana bırakılırsa, tarih boyunca (asli olarak farklı ve indirgenemez) *dört ayrı teorinin* öne sürülmüş olduğu söylenebilir.

1) Teolojik ya da Teokratik teori: İlk ve mutlak otorite Tanrı'ya aittir, tüm diğer (bağıntılı) otoriteler bunun türevleridir. (Bu teori özellikle Skolastikler tarafından geliştirilmiştir ama "meşru," hatta kalıt yoluyla geçen monarşizmin taraftarları da bu teoriyi sahiplenir.

2) Platon'un teorisi: ("Haklı" veya "meşru") Otorite "adalet" ya da "hakkaniyet" üstüne dayanır ve bu ilkelerden doğar. Başka bir niteliğe sahip her "Otorite" ancak yalancı-otorite olup, aslında (az ya da çok "kaba") *güçten* başka bir şey değildir.

3) Otorite'yi, Şimdinin dolaysızlığını aşmakta *öngörü* imkânı veren Bilgelikle, Bilgiyle gerekçelendiren Aristoteles'in teorisi.

4) Otorite ilişkisini, ilki "tanınma" uğruna yaşamını tehlikeye atmaya hazır olan, ikincisi boyun eğmeyi ölüme tercih eden Efendi ve Köle (Galip ve Mağlup) ilişkisine indirgeyen Hegel'in teorisi.

Maalesef, sadece bu sonuncu teori gerek fenomenolojik betimleme düzleminde, gerek metafizik ve ontolojik analiz düzleminde geliştirilmek suretiyle tam bir felsefi işlemeye tabi tutulmuştur. Diğer teoriler fenomenolojik düzeyi geçememişlerdir (zaten bu alanda bile hiçbir şekilde tam değildirler.)

(Ve Hegel'in teorisinin asla gerçekten anlaşılmamış olduğunu ve çok çabuk unutulduğunu söylemek gerekir. Böylece Hegel'in en önemli devamcısı –Marx– Otorite problemini tamamen ihmal etmiştir.)

Bu dört teorinin hepsi *münhasır*dır. Bunlardan her biri sadece tek tip bir Otorite tanırlar (yani kendi tasvir ettiklerini), "otoriteyle ilgili" tüm diğer olgularda ise yalnızca ve basitçe *güc*ün belirtisini görürler.

Not. Kuşkusuz, bu sonuncusunda sadece gücün belirtisini gören bir Otorite "teorisi" daha vardır. Ama daha sonra, Gücün Otorite ile hiçbir ilgisi olmadığını, hatta ona doğrudan karşıt olduğunu göreceğiz. O halde, Otoriteyi Güce indirgemek,

yalnızca ilkinin varlığını yadsımak ya da tanımamaktır. İşte bu yüzden bu hatalı görüşü *Otorite teorileri* arasında saymıyoruz.

*

Bu teorileri yargılayabilmek ve eleştirebilmek için (hatta kelimenin tam anlamıyla onları *anlayabilmek* için), "Otorite" sütununda sınıflandırılabilecek tüm olguların tam bir listesini çıkartmakla ve bu olguların (hepsinin ya da kısmen) önerilen teorilerin birine (ya da birçoğuna) uyup uymadığına bakmakla başlamak gerekir.

Bunlara uygun düşen olgu barındırmayan teoriler yanlış olarak reddedilmelidir. Diğerlerinin ise, *tüm* olguları mı yoksa sadece bir bölümünü mü izah ettiğini görmek gerekir.

Bu amaçla, "arı olguları," yani birbirlerine indirgenemez olguları gün ışığına çıkartmak için (ya da "bileşik" olgular söz konusu olduğunda, onları oluşturan "arı" öğeleri göstermek suretiyle) Otorite olgusunu fenomenolojik bir analize tabi tutmak gerekir.

Eğer önerilen teorilerden hiçbirinin izah etmediği "arı" olgular bulunursa, daha başka teoriler geliştirmek gerekir.

Başka bir deyişle, *fenomenolojik analiz* (A, I), adeta "içgüdüsel olarak" otoriteyle ilgili diye nitelendirilen tüm olgulara uygulanan, "bu nedir?" sorusuna cevap vermek zorundadır. Neyse o olarak Otoritenin *özünü* (fikir/idea; *das Wesen*) olduğu gibi, bu "öz"ün *yapısını*, yani (neyse o olarak Otoritenin gerçekleşiminin yersel ve zamansal koşullarının basit ayrımlarından ileri gelen "ilineksel" çeşitlemelerini bir yana bırakarak) belirişinin indirgenemez farklı tiplerini ortaya koymak zorundadır.

Ama fenomenolojik analiz ancak gerçekten *eksiksiz* olmak koşuluyla işlevini yerine getirebilir. *Mümkün* Otorite tiplerinin *hepsinin* sayıldığından ve bunlardan her birinin gerçekten *basit*, yani başka öğelere indirgenemez öğelerine ayrıştırıldığından emin olmak gerekir.

Ama bu, eğer analiz *sistematik* ise mümkündür; işte bu yüzden, fenomenolojik düzlemi zorunlu olarak aşmalı, metafizik düzeye yükselmelidir.

Metafizik analiz (A, II) Otorite *olgusunu*, nesnel olarak *gerçek* Dünyanın temel yapısına bağlar. Böylelikledir ki betimlenen olguların Dünya tarafından sunulan *tüm* olasılıklara uygun düşüp düşmediğini ve verili bir olgunun basit mi yoksa bileşik bir metafizik kökene mi sahip olduğunu görmeye olanak tanır.

Nihayet, metafizik analize dayanan ve bu analiz tarafından sağlama bağlanan teorinin nihai *gerekçelendirilmesi* ancak *ontolojik* düzeye dek nüfuz eden daha da derin bir analizden doğabilir.

Ontolojik analiz (A, III) neyse o olarak Varlığın yapısını inceler ve gerçek Dünyanın (metafizik) yapısınının nedenini ve nasılını anlamaya olanak tanır, bu yapı da bu Dünyada beliren söz konusu olguların (fenomenolojik düzlemde) *sistematik olarak* sınıflandırılmasına ve çözümlenmesine olanak tanır.

Not. Bu analizlerin hepsinde Tanrı kavramını kullanmak gerekecektir, hatta onun var olmadığını, sadece bir "mit" olduğunu kabul ederek. Zira "inanan" insan Tanrı'ya daima azami otorite atfeder ve öyleyse bu olgu bir mikroskop altına alınmışçasına ancak onda incelenebilir. Tanrı'da keşfedeceği şeyi insana uygulatmaktan kurtulmuş olunacaktır. Ve

tam olarak eğer Tanrı sadece bir "mit" ise, *tanrısal* Otoritenin analizi aslında *insani* Otoritenin bir analizidir: İnsan bunu kavramazsa, Tanrı'ya –az ya da çok bilinçdışı olarak– kendinde keşfettiği şeyi yansıtır, öyle ki bu insanı "onun" Tanrı'sını inceleyerek inceleyebiliriz.

*

Bu üçlü analizden çıkan Otorite teorisi, bütünüyle sağlama bağlanmış ve gerekçelendirmiş olacaktır. Öte yandan, çeşitli *Çıkarımlara* (B) çıkış noktası hizmeti görecektir.

Teorinin her şeyden önce *Politik uygulamaları* (B, I) olacaktır.

Her devletin Otoriteyi varsaydığını ve ona dayandığını kabul etmek suretiyle, devlet teorisi Otorite teorisinden *çıkarsanabilir.*

İkinci olarak, Otorite teorisinin *Ahlaki uygulamaları* (B, II) olacaktır.

Doğru ve gerekçelendirmiş bir teori Otoriteyi ve devleti (böylece özellikle otoriter devleti), politik olmayan kavramlardan çıkarsanmış ahlaki ve ahlaklaştırıcı eleştirilere karşı savunmaya olanak tanıyacaktır. Başka bir deyişle, Otorite teorisi, genelde varlığı ve eylemleri bakımından Otoriteyi eleştirme girişimlerine temel teşkil eden, esas itibarıyla "özel" ahlaktan farklı, özgül olarak politik bir ahlak *çıkarımında bulunmaya* izin verecektir.

Nihayet, Otorite teorisinin *Psikolojik uygulamaları* (B, III) olacaktır.

Otoritenin ne olduğu bilinince, gerek bir Otorite yaratabilmek gerekse onun varlığını devam ettirebilmek için, insan ve insanlar üzerinde nasıl etkide bulunmak gerektiği *çıkarsanabilir.*

*

İlerleyen sayfalarda, bu sorular ancak genel hatlarıyla ele alınabilir. Nihai ve eksiksiz bir Otorite teorisi ortaya koyduğum iddiasında değilim. Söz konusu olan daha ziyade, problemleri ortaya koymak ve bunların çözümlerine ilişkin genel yönelimleri göstermektir.

ANALİZLER

I. FENOMENOLOJİK ANALİZ

1.

a) Otoriteyle ilgili *tüm* olguların bir listesini çıkartabilmek için, öncelikle verili olgular arasında bir seçim yapmayı bilmek, yani Otoritenin özünü gerçekleştiren ve açığa çıkaran olguları, (çoğu kez görünümlere rağmen) Otorite ile hiçbir ilgisi olmayanlardan ayırt edebilmek gerekir.

Başka bir deyişle, Otoritenin bir tanımını –tüm tikel durumları kapsayabilen, yalın şekilde "biçimsel" ve "adcı" olacak *genel* bir tanım– vermekle başlamak gerekir. O halde *Otoritenin genel bir tanımını* arayalım.

Ancak devinimin, değişimin, (gerçek ya da en azından mümkün) eylemin olduğu yerde Otorite vardır: Ancak "karşı eylemde bulunabilen," yani Otoriteyi temsil eden (onu "cisimleştiren," gerçekleştiren, ifa eden) şey ya da

kişiye bağlı olarak değişebilen şey üzerinde otoriteye sahip olunur. Ve hiç kuşku yok ki Otorite değiştirene aittir, değişime maruz kalana değil. Otorite özsel olarak *etkin*dir, edilgen değil.

O halde her otoritenin gerçek "dayanağı"nın zorunlu olarak terimin asıl ve güçlü anlamında fail olduğu söylenebilir; yani *özgür* ve *bilinçli* olarak kabul edilen bir fail (dolayısıyla, asla bir hayvan vs değil, ne ise o olarak ya tanrısal bir varlık, ya insani bir varlık).

> *Not.* Kuşkusuz, otoriter edim illa *kendiliğinden* değildir. Ötekinin bir buyruğunu yerine getirerek de otoriteye sahip olunabilir. Ama Otoriteye elde eden failin bu buyruğu *anladığı* ve onu *özgürce* kabul ettiği varsayılır: Reisin/Liderin [chef] sözünü aktaran bir ses cihazının (fonografın) kendinde hiçbir otoritesi yoktur.

Öyleyse otoriteyi elde eden varlık zorunlu olarak bir *fail*dir ve otoriter edim daima hakiki bir *edim*dir (özgür ve bilinçlidir).

Ancak *otorite* edimi tüm diğer edimlerden yöneldiği kişi ya da kişiler tarafından *karşıtlık*la karşılaşmasıyla ayrılır. Varsaydığı şey, bir yandan, bir karşıtlık *olasılığı* ve öte yandan, bu olasılığın gerçekleşmesinin *bilinçli* ve *istemli* reddidir. (*Örnekler*: Eğer bir kişiyi pencereden atarsam onun düşmesinin benim otoritemle hiçbir ilgisi yoktur ama ona verdiğim ve somut olarak yerine getirmemesinin mümkün olduğu bir emir uyarınca kendisini pencereden atarsa, onun üstünde açık bir otorite uyguluyorumdur. Hipnozcunun hipnoz ettiği kişi üzerinde *otoritesi* yoktur. Birine, kendisinin istediği ve ben ona

söylemesem bile yapacağı şeyi yaptırtmak için otorite kullanmama gerek yoktur.)

O halde Otorite zorunlu olarak (fail ile maruz kalan arasında) bir *ilişki*dir: Öyleyse özünde (bireysel değil) *toplumsal* bir olgudur; Otoritenin söz konusu olabilmesi için en azından *iki* kişi olmalıdır.

ÖYLEYSE: Otorite bir failin, bunu yapmaya *muktedir* oldukları halde ona karşı eylemde bulunmayan ötekiler (ya da bir öteki) üzerinde eylemde bulunmak üzere sahip olduğu *imkân*dır.

Ya da yine: Fail, *otorite* ile eylemde bulunurken, kendisi karşı etkiye maruz kalmaksızın, yani eylemine bağlı olarak kendini değiştirmeksizin, dışsal insani veriyi değiştirebilir.

(*Örnekler*: Eğer birini odamdan çıkartmak için güç kullanmak zorundaysam, söz konusu eylemi gerçekleştirebilmek için kendi tutumumu değiştirmek zorundayımdır, dolayısıyla otoriteye sahip değilimdir; eğer hareket etmediğim halde bahis konusu kişi odayı terk ederse, yani benden gelen basit bir "çıkın!*" sözü üzerine değişiyorsa durum bambaşkadır. Eğer verilen emir bir tartışmaya, yani emri veren kişinin kendisinin verilen emre bağlı olarak bir şey yapmasına –tartışmasına– neden oluyorsa otorite yoktur. Hele ki tartışma emirden vazgeçilmesine ya da hatta bir uzlaşmaya, yani tam da kendisi değişmeksizin dışarıda bir değişime neden olacağı kabul edilen edimin değişmesine varıyorsa hiç otorite yoktur.

Ya da, nihayet: Otorite (sözcüğün geniş anlamıyla) uzlaşmaksızın eyleme imkânıdır.

Not. Her tartışma zaten baştan bir *uzlaşmadır*, zira şuna denktir: "Falan şeyi koşulsuz yapın. – Hayır,

bunu ancak sizin falan başka şeyi yapmanız, yani beni ikna etmeniz koşuluyla yapacağım. – Tamam, bu noktada pes diyorum."

b) Bu tanım, Otorite olgusunun Hak [*Droit*] (bkz. Hak üzerine kısa açıklama)* olgusunu andırdığını açıkça gösteriyor. Gerçekte:

İlkece böyle bir şey mümkün olduğu halde, karşıtlıkla (tepkiyle) karşılaşmaksızın yapabildiğim bir şeye *hak*kım vardır.

(*Örnek*: Eğer birinden ona ait yüz frangı almak istiyorsam, o "karşı eylemde bulunacaktır" [tepki verecektir] ve edimimin karşı etkisine maruz kalırım; ama eğer o parayı bana borçluysa, yani onun üzerinde bir *hak*ka sahipsem, eylemim yüz frangı onun cebinden benimkine geçirirken, "tepki"ye [reaction] maruz kalmam.)

Yine de birbirini "andıran" bu iki olgu arasında asli bir fark vardır.

Otorite durumunda, "tepki" (karşıtlık) asla arı *imkân* alanından çıkmaz (asla *edimselleşmez*): *Gerçekleşmesi* Otoriteyi yıkar. Buna karşılık, Hak durumunda, "tepki" Hakkı yok etmeksizin edimselleşebilir: Bu "tepki"ye, Hakkı elinde tutandan başka bir kişinin maruz bırakılması yeterlidir. (Yukarıdaki örnekte, borçlunun şiddetli "tepki"sine bir yargıcın, bir mübaşirin, bir polis memurunun maruz kalması yeterlidir.)

Bu farktan şu çıkar ki, ilkece, Otorite gücü dışlıyorsa da, Hak, aslında güçten başka bir şey olduğu halde onu

* Kojève burada *Esquisse d'une phenomènologie du droit. Expose provisoire*, (Paris, Gallimard, "Bibliotheque des idees," 1981) başlığıyla yayımlanacak eserine kaynaklık edecek yazıya göndermede bulunuyor (Fransız editörün dipnotu).

gerektirir ve varsayar (Mahkeme olmaksızın Hak yoktur, Mahkemenin kurallarını güç yoluyla uygulatabilecek Polis olmaksızın Mahkeme yoktur.)

Öte yandan, Otorite ile Hak arasında bulunduğunu belirttiğimiz bu benzerlik, her Otoritenin (onu tanıyan kişiler nezdinde) neden zorunlu olarak *yasal* ya da *meşru* bir niteliğe sahip olduğunu açıklar. (Zira her Otorite zorunlu olarak *tanınmış* bir Otoritedir; bir Otoriteyi tanımamak, onu yadsımak, dolayısıyla onu yok etmektir).

ÖYLEYSE: 1) Bir Otorite uygulamak, güç (şiddet) kullanmaktan farklı bir şey olmakla kalmaz, ayrıca iki olgu karşılıklı olarak birbirlerini *dışlar*. Genel itibarıyla, Otoriteyi uygulamak için *hiçbir şey yapmamak* gerekir. Gücü (şiddeti) işin içine sokmaya mecbur olmak Otoritenin söz konusu olmadığının kanıtıdır. Aksine, insanlara, -güç kullanmaksızın- kendiliğinden yapmayacakları şeyler ancak Otoriteye başvurularak yaptırılabilir.

Not. Eğer birisi ona söylediğimi bana duyduğu "sevgi"den dolayı yapıyorsa, bunu kendiliğinden yapıyordur, zira bunu, benim *müdahale etmeme*, onun üzerinde eylemde bulunmama gerek kalmaksızın, beni hoşnut etmek için yapar. O halde Sevgi ilişkisi özü itibarıyla Otorite ilişkisinden başka bir şeydir. Ama Sevgi Otorite ile aynı sonucu verdiğine göre, bu iki olguyu birbirine karıştırmak suretiyle kolayca hata yapılabilir ve sevilenin seven üzerindeki "otorite"sinden ya da otoriteye maruz kalanın -yani otoriteyi tanıyanın- onu uygulayana "sevgi" beslediğinden bahsedilebilir. Böylece insanın hem Otoritesini tanıdığı kişiyi *sevmesi* hem de sevdiği kişinin *Otorites*ini tanıması yönündeki doğal eği-

limi açıklanmış olur. Ama bu iki olgu yine de net biçimde birbirinden farklıdır.

2) "Yasal" ya da "meşru" eylem de "otoriter" bir eylem olabilir: Böyle olması için, mümkün "tepkilerin" edimselleşmesinin (özgürce ve bilinçli olarak) reddedilmesi yeterlidir. (Bu durumda, Hak, eğer bir zorunluluk baş gösterirse, yani *Otoritesi*ni uygulamayı bırakırsa, onu gerçekleştirmeye muktedir bir *güç* var olduğu ölçüde yine de bir Hak olarak kalıp bir Otorite uygular. Kısacası, Hak ancak onu "tanıyanlar" için *otoriteye* sahiptir ama onu "tanımak"sızın ona maruz kalanlar için bile bir Hak olarak kalır.

"Otoriter" eyleme gelince, tanım gereği "yasal" ya da "meşru"dur. Zira mümkün "tepki"nin edimselleşmediği yerde, yani eğer genel olarak *hiçbir* "tepki" yoksa, failin kendisine karşı da, *a fortiori*, "tepki" yoktur. O halde "meşru olmayan" ya da "yasal olmayan" Otoriteden bahsetmenin anlamı yoktur: Bu *in adjecto* çelişkidir. Bir Otoriteyi "tanıyan" kişi (ki "tanınmayan" otorite yoktur) böylelikle onun "meşru"luğunu da tanır. Otoritenin meşruluğunu yadsımak, onu tanımamaktır, yani –böylelikle– onu yok etmektir. O halde, somut bir durumda, bir Otoritenin *varoluşu* yadsınabilir ama *gerçek* (yani "tanınan") bir Otoritenin karşısına hiçbir "Hak" koyulamaz.

Not 1. Pek çok yazar, bilhassa Hıristiyan yazarlar, her politik *İktidar*ın "meşru" olduğunu ileri sürmüştür. Bu ancak, İktidarın bir Otoriteyi cisimleştirmesi ölçüsünde doğrudur. Ama daha sonra, İktidar ile Otorite arasında bir ayrışma olduğunu göreceğiz. Ve Otoriteden yoksun bir İktidar *zorunlu olarak* meşru değildir. Kuşkusuz, Otoriteye bü-

rünen bir İktidara karşı yürütülen her (devrimci) eylemin "gayriyasal" ve "gayrimeşru" olacağı söylenebilir ama tam da Otorite kendisine karşı yöneltilen her eylemi dışladığına göre, bu anlamsız bir totolojidir.

Not 2. Yasallığın, Otoritenin *kadavrası* ya da daha kesin deyişle onun "mumya"sı, ruhtan ya da yaşamdan yoksun bir şekilde yaşayan bir beden olduğu söylenebilir.

3) Otorite tanımımız aynı zamanda Tanrısal olanın tek geçerli genel tanımına yakın görülebilir: *Tanrısal olan*, bana göre, üzerinde benim karşı eylemde bulunma imkânına sahip olmama karşın benim üzerimde eylemde bulunabilen her şeydir.

(*Örnek*: İnsanlar, yıldızların kendileri üzerinde bir etkide bulunduklarını varsaydıkları ve yıldızlar üzerinde eylemde bulunabilmek için hiçbir yolları olmadığını düşündükleri sürece yıldızları tanrısallaştırmışlardır. Ama Newton onlara, her (fiziksel) eylemin/etkinin, neden olduğu tepkiye eşit olduğunu öğrettiği zaman, yıldızlar –ve genel olarak tüm doğal Dünya– kesin olarak "kutsallık niteliğini kaybetmiştir."

Bu tanım, insanın bir yandan neden daima Otoritenin *summum*'unu (en yücesini) kendisi için Tanrısal olana (ya da tanrısalı temsil edene) atfettiğini, öte yandan, varolan (yani tanıdığı) her (insani) Otoriteyi "kutsal" ya da tanrısal bir niteliğe büründürdüğünü anlaşılır kılar (bkz. *her* Otoritenin tanrısal kökenini doğrulayan, daha aşağıda tartışılan Teokratik Otorite teorisi).

Bununla birlikte, Tanrısal olanın tanımı Otoriteninkinden farklıdır: Tanrısal eylem durumunda, (insani) tepki mutlak olarak *imkânsız*dır; (insani) otoriter eylem durumunda ise, tersine, tepki zorunlu olarak *mümkün*dür ama bu imkânın bilinçli ve *iradi* bir reddi sebebiyle vuku bulmaz.

Kuşkusuz, Otorite tanımımız, (insani ya da tanrısal) eylemin hiçbir tepkiye neden olmadığı ölçüde otoriter olduğunu söylemek suretiyle tanrısal eylemi kapsayacak biçimde dönüştürülebilir. O zaman *tanrısal* Otoriteden bahsedilebilecektir. Ama onu yine de, sadece *gerçek* bir tepkinin bulunmayışını değil, ayrıca tepkinin *imkân*ının mevcudiyetini de varsayan *insani* Otoriteden özenle ayırmak gerekecektir.

Ama Otorite tanımımızın özü itibarıyla *insani* (*toplumsal*) bir olgu olduğunu, *tanrısal* eylemin otoriter eylemle özdeş olmadığını, ona sadece benzediğini söylemek zorunda olsak bile bu tanımı korumayı tercih ediyoruz.

Ayrıca asıl anlamında Otoriteye –yani insani olan Otoriteye– karşıt olan tanrısal "Otorite"nin özü itibarıyla itiraz edilemez olduğu da söylenebilir: Otorite, tüm tepki imkânı dışlanarak, onu cisimleştiren varlık var olduğu sürece sınırsızca uygulanmalıdır. Ama tanım gereği, bu varlık dönüştürülemez, yani bozulamaz ve dahası, dışarıdan yok edilemez olduğuna göre, onun ebediyen var olduğunu varsaymak doğaldır. O halde tanrısal "Otorite"nin, asıl anlamında (insani) Otoriteden *ebedi* olmasıyla ayrıldığı da söylenebilir. Ya da yine: Tanrısal olan, "Otorite"sini, onu hiç kaybetme tehlikesi olmaksızın, genel olarak hiç *risk olmaksızın* uygular.

Buna karşılık insani otorite ise özü itibarıyla geçicidir: Her an, iradi olarak bastırılmış tepki olasılığı edim-

selleşebilir ve böylece Otoriteyi geçersiz kılabilir. O halde (insani) Otoritenin icrası zorunlu olarak, tam da onu icra ediyor olması dolayısıyla onu icra eden için bir risk unsurunu içerir: Peşi sıra gelen tüm neticeleriyle birlikte onu kaybetme tehlikesi olacaktır bu.

Netice itibarıyla, var olan her insani Otoritenin varoluşunun bir "nedeni," bir "sebebi" ya da "gerekçesi" olmak zorundadır: Bir "varlık sebebi." Onu "*tanımak*" (ve böylelikle varlığını devam ettirmek) için *var olduğunu* belirtmek yeterli değildir.

O halde Otoritenin nedenlerinin, sebeplerinin ya da gerekçelerinin neler olduğunu görmek gerekir. Zaten bu inceleme de, bu Otoritenin birçok indirgenemez tipini ayırt etmemize ve onları birbirine bağlayan önerilmiş teorileri daha iyi anlamamıza olanak sağlayacaktır.

2.

a) (İnsani) Otoritenin tüm biçimleri şu ortak özelliğe sahiptir: Hepsi tepki yaratmayan bir eylemde bulunmaya olanak tanır, çünkü karşı eylemde bulunabilecek olanlar bilinçli ve iradi olarak bunu yapmaktan sakınırlar. Tersine, insanlar (kendilerinin uygulayamayacakları) bir eyleme maruz kaldıkları her yerde, ona karşı eylemde bulunma yetilerini bilinçli ve iradi olarak reddettiklerinden, burada bir Otoritenin müdahalesi saptanabilir.

Ama tepkinin hep *mümkün* kalmasından ve reddin *bilinçli* ve *istemli* olmasından dolayı, bu reddin nedenini sormak yerindedir. Her Otorite, *neden* varolduğu, yani ona karşı eylemde bulunmaksızın ondan doğan edimlere maruz kalan insanların *neden* onu "tanıdığı" sorusunu uyandırır.

Bu sorulara verilebilecek cevaplar çeşitlidir ve her farklı cevaba Otoritenin özel bir tipi karşılık düşer.

İlk önce, tüm mümkün Otorite tiplerimin bir listesini çıkarmak gerekir.

Not. Böyle yirmi kadar Otorite tipi sayılabilir. Ama Otorite terosine sahip olunmadıkça, bu sayımın *eksiksiz* olduğundan asla emin olunamaz.

Daha sonra, "arı," yani diğerlerine indirgenemez tipleri ortaya çıkarmak (ve betimlemek) ve "karma" tiplerin nasıl bu "basit" ya da "arı" tiplerin bir bileşimiyle oluştuğunu göstermek gerekir.

Burada bütün fenomenolojik analiz çalışmasını gerçekleştirmek söz konusu değildir. Bunu yapılmış varsayalım ve adeta "tanıtlamadan" analizin sonucu özetleyelim.

*

O halde *dört tip* (basit, arı ya da ilksel) Otorite ayırt edilebileceği söylenebilir.

α) Babanın (ya da genel olarak ebeveynlerin) çocuk üzerindeki Otoritesi. (*Çeşitlemeler*: Büyük bir yaş farkından doğan Otorite – yaşlıların gençler üzerindeki Otoritesi; geleneğin ve bunu elde tutanların Otoritesi; bir ölünün Otoritesi – vasiyet; "yazar"ın eseri üzerindeki Otoritesi vs.

Ölünün Otoritesine dair Not. Genel itibarıyla, insanın ölümünden sonra yaşamında olduğundan daha çok otoritesi vardır: Vasiyetin henüz hayatta olan bir insanın verdiği emirden daha çok otoritesi vardır; bir söz, söz verilen kişinin ölümünden sonra daha çok bağlar; ölmüş babanın buyruklarına,

yaşarken verdiği buyruklardan daha çok uyulur vs. Bunun sebebi, bir ölüye *karşı eylemde bulunmanın* somut olarak imkânsız olmasıdır. O halde ölü tanım gereği Otorite sahibidir. Ama tepkinin bu *imkânsızlığı* ölünün Otoritesine *tanrısal* (kutsal) bir nitelik sağlar. Otoritenin ölü tarafından icrası kendisi için hiçbir *risk* içermez. Bu otoritenin güçlülüğü ya da zayıflığı bundan ileri gelir. Kısacası bu, *tanrısal* otoritenin özel bir halidir.

β) Efendinin Köle üzerindeki otoritesi. (*Çeşitlemeler*: Soylunun soylu sınıfından olmayan kimse üzerindeki otoritesi; Askerin sivil üzerindeki Otoritesi; Erkeğin Kadın üzerindeki Otoritesi; Galibin Mağlup üzerindeki Otoritesi vs.)

Galibin Otoritesine dair Not. Otoritenin var olabilmesi için, açıktır ki, Galip Mağlup tarafından ne ise o olarak "tanınmak" zorundadır; yani Mağlup kendi yenilgisini "tanımak" zorundadır. Bkz. 1918'de galiplerin doğmakta olan Otoritesini yok eden Almanca slogan *im Felde unbesiegt* [Savaş alanında yenilmez]; bunlar galibiyetlerinin "tanınmasını" sağlayamadıklarından hiçbir Otoriteye sahip olamadılar; böylece -bilinen sonuçlarıyla- güce dayanmak zorunda kaldılar.

γ) Reisin (chef, *dux, Duce, Führer, leader, vs*) Güruh üzerindeki Otoritesi. (*Çeşitlemeler*: Üstün -yönetici, subay, vs- Ast -işçi, asker vs- üzerindeki Otoritesi. Hocanın

Öğrenci üzerindeki Otoritesi; Bilenin, Teknisyenin vs Otoritesi; Kahinin, Peygamberin vs Otoritesi.)

Subayın Otoritesine dair Not. Bu Otorite, karma Otoriteye iyi bir örnektir. Askerlere uyguladığı, *Reisin* özgül Otoritesinin yanı sıra, her askerin sivillere üzerinde sahip olduğu Efendinin Otoritesinden de yararlanır; askerle karşısında, ayrıca *Baba*nın Otoritesine de sahiptir; nihayet, hemen altta sayacağımız, *Yargıcın* Otoritesini de cisimleştirir.

δ) Yargıcın Otoritesi. (*Çeşitlemeler*: Hakemin Otoritesi; Denetçinin, Sansürcünün vs Otoritesi; Günah çıkartıcının Otoritesi; adil ve dürüst İnsanın Otoritesi vs)

Günah çıkartıcının Otoritesine dair Not. Karma Otoriteye iyi bir örnek daha. Günah çıkartıcı, *Yargıcın* Otoritesinin yanı sıra, "ruhani yol gösterici" olarak ve *Baba* sıfatıyla *Reisin* Otoritesinden de yararlanır. Ama onda *Efendinin* Otoritesi eksiktir.

Adil İnsanın Otoritesine dair Not. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu, Yargıcın Otoritesinin en arı halidir, zira asıl anlamında Yargıç, Yargıcın –kendiliğinden– Otoritesinden fazla olarak, memurun –türev niteliğindeki– Otoritesine de sahiptir.

b) Öyleyse elimizde dört tip "arı" Otorite vardır. Ama aynı zamanda Otoriteye dair birbirine indirgenemez *dört teori* ayırt edebileceğimizi de gördük. Bu da bizi, yazarının gözünde genel bir Otorite teorisi olan bu teorilerin her birinin, aslında sadece yukarıda sayılan dört özel tipten birinin teorisi olduğunu varsaymaya götürür.

Gerçekten böyle olup olmadığını görelim.

Elimizde öyleyse (kronolojik düzene göre) şu teoriler vardır:

Platon'un teorisi
Aristoteles'in teorisi
Skolastiklerin vs teorisi (Teolojik teori)
Hegel'in teorisi.

Bu sonuncu teoriyle başlayalım.

Hegelci teori, Efendi ile Köle arasındaki ilişkiye dair bir teori biçimine sahiptir. Ama öyle görünür ki Hegel, tüm Otorite biçimlerini Efendinin Köle üzerindeki Otoritesinden türediğini düşünerek onda genel bir Otorite teorisi görüyordu. Her halükârda, başka hiçbir Otorite teorisi geliştirmemiştir.

(Felsefi açıdan oldukça işlenmiş olan) Hegelci teori, Otoriteye dair bizim *ikinci* "arı" tipimizi, yani Efendinin Köle üzerindeki Otoritesini mükemmelen izah eder. (Daha fazla ayrıntı için bkz. benim "Autonomie et dépendance de la conscience de soi" [Öz-bilincin otonomisi ve bağımlılığı] başlıklı makalem).[1]

Efendilik "tanınma" *(Anerkennen)* için ölümüne Savaşımdan doğar. İki rakip, kendileri için, hayvani veya biyolojik değil, özü itibarıyla insani bir hedef koyarlar: Kendi gerçeklikleri ya da insani saygınlıkları bakımından "tanınma" hedefi. Ama müstakbel Efendi Savaşım ve Risk deneyimine dayanırken, müstakbel Köle ölümün yarattığı (hayvani) korkuya hâkim olmayı başaramaz. Sonuç olarak pes eder, mağlup olduğunu kabul eder, galibin üstünlüğünü tanır ve ona Kölenin Efendisine boyun

[1] A. Kojève, *Introduction à la lecture de Hegel*, 1947.

eğdiği gibi boyun eğer. Böylelikle, Kölesiyle ilişkilerinde Efendinin mutlak Otoritesi doğar.

O halde: Efendi, içindeki (korunma içgüdüsüyle kendini gösteren) *hayvanı* aşar ve onu içindeki özgül olarak *insani* şeyin buyruğuna sokar (bu insani öğe kendini, "tanınma" arzusuyla, tüm "yaşamsal," biyolojik değerden yoksun "gurur"la gösterir). Buna karşılık, Köle insani olanı doğal olanın, hayvani olanın buyruğuna sokar. Dolayısıyla Efendinin Köle üzerindeki Otoritesi, insanın hayvan ve genel olarak Doğa üzerindeki Otoritesini andırır, yalnız şöyle bir fark vardır: [...] "hayvan" aşağı oluşunun *bilincindedir* ve bunu *özgürce* kabul eder. İşte tam şu sebeple burada Otorite vardır: Köle Efendinin eylemine karşı eylemde bulunma imkânından bilinçli ve iradi olarak vazgeçer; böyle davranması gerekir, çünkü bu tepkinin hayatını tehlikeye sokacağını *bilir* ve bu riski kabul etmek *istemez*.

Öyleyse Hegel'in teorisi tam bir *Otorite* teorisidir. Ve *Efendi*nin Köle üzerindeki Otoritesinin nedenini çok iyi açıklar. Sonuç olarak (arı) Otoritenin *bu* özel tipine dair doğru bir teoridir. Ama diğer tipler için geçerli değildir.

Örneğin *Reis*in Otoritesini izah etmez. Bir Efendi (asıl anlamında Efendi olarak) yalnızca Köleye göre Otoriteye sahip değildir: Ayrıca (Reis olarak) diğer Efendilere göre de bir Otoriteye sahip olabilir. Ama Hegel'in teorisi, bir *Reis*in, toplumsal olarak *eşit* insanlar arasındaki Otoritesinin varlığını izah etmez. Ve bu teoriyi, Savaşım ve ölüm Riski unsurlarının tamamen eksik olduğu, *Baba*nın ya da *Yargıç*ın Otoriteleri olgularına tatbik etmek daha da zordur.

Buna karşılık, Hegelci teori, Efendinin Otoritesi durumu ile bunun "çeşitlemeleri" olarak saydığımız du-

rumlar arasındaki benzerliği açıklar. Soylunun, Askerin, Erkeğin ve Galibin Otoritesinin karma bir doğaya sahip olduğunu göz önünde bulundurarak, bunların nihai temellendirilmesi (ya da "gerekçelendirmesi") hizmeti gören baskın unsurun, Efendinin Riske dayalı Otoritesinden başka birşey olmadığını söylemek gerekir. Bu durum, Asker ile Sivil için ve Galip ile Mağlup için açıktır. Ama Soylunun başlangıçta, her şeyden önce bir savaşçı olduğu, oysa Soylu sınıfından olmayan kimsenin savaşa katılmadığı da tartışma götürmez. Nihayet, görünen o ki Erkek de sonuçta Kadın üzerindeki Otoritesini aynı sebeple kazanır.

Şimdi *Aristoteles'in teorisi*ne geçelim. Bu da bir Efendilik teorisi olarak gösterir kendini. Ama aslında, Otoritenin bambaşka bir tipine uyar.

Aristoteles'e göre, Efendinin Köle üzerinde bir Otorite uygulamaya hakkı vardır, çünkü o *öngörebilir*, oysa Kölenin kafasında sadece *dolaysız* ihtiyaçları vardır ve kendini yalnızca onların kılavuzluğuna bırakır. O halde, tabiri caizse bu, "akıl sahibi"nin "hayvan," "medeni olanın"nın "barbar," "karınca"nın "ağustos böceği," "basiretli"nin "kör" üzerindeki Otoritesidir. (Bu ayrıca, bir işin yerine getirilmesini birine buyuranın, o işi yerine getirecek kişi üzerindeki Otoritesidir.) Bir başkası kadar iyi ve uzağı görmediğini fark eden, kendini kolayca onun tarafından *yönetilmeye* veya onun *rehberliğine* bırakır. Öyleyse bilinçli olarak mümkün tepkilerden vazgeçer; karşı koymaksızın, itiraz etmeksizin, emirleri tartışmaksızın, hatta sorular sormaksızın ötekinin eylemlerine katlanır: Ötekini "körü körüne" izler.

Bu durumda apaçık Otorite vardır. Ama bu *Otorite* teorisinin, Hegel'in teorisinin gayet iyi açıkladığı *Efendi-*

nin Otoritesiyle hiçbir ilgisi yoktur. Aristoteles'in teorisi, Reisin Güruhuna göre Otoritesi durumuna uyar: *Dux*'un, *Duce*'nin, *Führer*'in, *leader*'ın Otoritesini izah eder.

Bilindik bir örneği inceleyelim. Bir grup çocuk oynamak için toplanmıştır. İçlerinden biri komşunun meyve bahçesine elma çalmaya gitmeyi önerir. Böylelikle hemen güruhun lideri olur. Lider haline gelmiştir, çünkü ötekilerden *daha uzağı* görmüş, diğerleri o anın dolaysız verilerinin düzeyini aşamamışken, bir *tasarı* oluşturmuş tek kişidir. Şimdi, her şey, ilk "gerçek" reislerin/liderlerin aynı biçimde ortaya çıktığını varsaymaya götürür: Bir "Efendiler," "soylu eşkiyalar" güruhu, bir talan planı öneren bir Reisin etrafında bir araya gelir ve o, *tasarısının* icrası devam ettiği sürece mutlak bir Otoriteye kavuşur: O, "diktatör," hatta "kral"dır. (bkz. Ksenophon'un, *Anabasis* içinde yer alan, Reisin Otoritesinin kendiliğinden kaynağı, III, 1, 4, 11-14, 24-27, 30-34, 36-47; ayrıca bkz. II, 2, 2-5).

Not. Burada, Otoritesi bileşik olan Devlet Reisinden değil, onun sadece bir öğesi olan güruhun Reisinden bahsediyoruz. B, I'de bunu yeniden tartışacağız. Şimdilik sadece şunu söyleyelim: Sosyologların ortaya koyduğuna göre, Devlet genelde, bir fatihler, "Efendiler" güruhu, fethedilmiş ve yerlileri az çok köleleştirilmiş bir ülkede kök saldığında doğar. Bu mağluplar, kendilerine karşı Efendinin Otoritesinden yararlanan galiplerin "teba"sıdır. O halde Galiplerin Reisi ilk olarak (kendi "eşitlerine," Efendilere göre) Reis ve ikinci olarak ("tebalarına," Kölelere, mağluplara göre) Efendidir. Aynı anda hem Reis hem de Efendi ol-

masından dolayı, terimin asıl anlamında, Devlet Reisi ya da Egemen, "Kral" ya da "Diktatör"dür. Yine de bu onun *sadece* Reis ve Efendi olduğu anlamına gelmez. Bundan başka Babanın ve Yargıcın Otoritesinden de yararlanır.

O halde Aristoteles'in teorisi güruhun Reisinin Otoritesini izah eder. Ayrıca bu Otorite ile "çeşitlemeleri" adını verdiğimiz otoriteler arasındaki benzerliği de açıklar. Üstün Astları üzerindeki Otoritesi için bu açıktır. Yönetici ve Subay, İşçiden ve Askerden daha uzağı görürler. Geleceğe dair verilere sahiptirler, planlar ve tasarılar oluştururlar, halbuki Astlar yalnızca o anın dolaysız verilerini, günün ihtiyaçlarını görürler. Üstler sadece yukarıdan gelen emirleri aktarsalar bile, bunları Astlardan *önce* bilirler, dolayısıyla onlara nazaran bir *önbili*den yararlanırlar.

Hocanın Öğrencileri üzerindeki Otoritesi de aynıdır: Öğrenci Hocanın edimlerine tepki vermekten vazgeçer, çünkü hocanın şimdiden, kendisinin ancak daha sonra geleceği yerde olduğunu düşünür. Hocası ondan *öndedir.*

Bilginin, Teknisyenin vs Otoritesi için de aynı saptamalar geçerlidir. Kültürsüz birinin sadece yüzeyi gördüğü yerde onlar şeylerin temelini görürler. O yüzden bunlardan daha iyi görürler, şeylere dair daha geniş ve daha derin bir görüşe sahiptirler. Olayları öngörme yetileri buradan ileri gelir ki Bilginlerin Otoritesini her zaman teyit etmiş (hatta yaratmış) olan da budur.

Nihayet, Kahinin, Peygamberin, Bilicinin vs Otoritesi Aristoteles'in teorisine uyan Otoritenin özellikle çarpıcı bir örneğidir: Kahinin (Bilicinin) tartışma götürmez Otoritesi, Reisin Otoritesinin arı bir halidir.

Buna karşılık, Aristoteles'in teorisi, Hegel'in çok güzel gösterdiği gibi, Efendinin Köle üzerindeki Otoritesini izah etmez. Ve Babanın ve Yargıcın Otoritesiyle de hiçbir ilgisi yoktur.

Kuşkusuz, ailenin Babası aynı zamanda (eğer aile bir güruh oluşturuyorsa) güruhun Reisi de olabilir. Ama Reisin bu Otoritesinin, Baba olarak sahip olduğuyla hiç ilgisi yoktur ve Hocanın öğrencisi üzerindeki Otoritesinden hâlâ başka bir şeydir. Zira hiç kuşku yok ki Babanın Otoritesinin onun *kişisel* değeriyle hiç ilgisi yoktur, oysa "Reis" unsurunun baskın çıktığı ya da işin içine girdiği, Reisin her (arı) Otoritesi ve karma Otoriteler söz konusu olduğunda durum budur.

Yargıca gelince, onun Otoritesinin bir tasarıyla, bir önbiliyle, bir öndeyişle hiç ilgisi yoktur. O hiçbir şey önermez, sadece olanı "yargılar." Yargıca Otoritesini veren yasalar konusunda daha geniş bir *bilgi* değildir: Onun otoritesi yalnızca "adalet"inde yatar.

O halde Yargıcın Otoritesinin arı hallerini izah eden, Aristoteles'in teorisi değil, Platon'un teorisidir.

O halde *Platoncu teorinin* ne olduğunu görelim.

Platon'a göre, her Otorite Adalet ve Hakkaniyet üzerine dayanır ya da en azından böyle olmak zorundaydı. Otoritenin tüm diğer biçimleri gayrimeşrudur. Bunun anlamı o otoritenin, fiilen, istikrarlı olmadığı, kalıcı olmadığı, geçici, eğreti, ilineksel olduğudur. Bunlar sadece yalancı otoritelerdir. Aslında, Adalete dayanmayan her iktidar kelimenin tam anlamıyla Otoriteye de dayanmaz. Varlığını sadece şiddet ("terör") pahasına devam ettirir. Ama böyle bir dayanak zorunlu olarak geçicidir.

Hiç şüphe yok ki bu teori diğer otorite biçimlerini dışlaması bakımından yanlıştır. Neyse o olarak, Efendinin

ve Reisin Otoritesinin elbette Adaletle hiç ilgisi yoktur. Ve Babanın Otoritesi de, onun Adaleti cisimleştiriyor olup olmamasından bağımsızdır. Bunu görmek için, soya dayalı itaat ile adalet duygusu arasında *ihtilaflar* olduğunu belirtmek yeterlidir. Babanın bir buyruğu, oğlun adil olduğuna inandığı şeye karşıt olsa bile, tartışmasız ("tepkisiz") ifa edilir. Efendinin ve Reisin Otoriteleri durumunda da aynı şey geçerlidir.

Ama öte yandan, yalnızca böylesi ihtilafların varolması bile, Adaletin, Efendinin, Reisin ya da Babanın Otoritesini dengelemeye, hatta yok etmeye muktedirdir, *sui generis* [kendine has] bir Otorite kurabileceğini ispatlar.

O halde Adalet *sui generis* bir Otorite için temel sağlar ve Platon sadece Otoritenin diğer üç tipinin bağımsız varoluşunu yadsımakta haksızdı.

Medlerde monarşinin doğuşuna ilişkin (Herodotos tarafından anlatılan I, 96-100) efsaneye bakalım. Medler mutlak adaletsizliğin (Hobbes'un *bellum omnium contra omnes*'inin*) hüküm sürdüğü (daha sonraları Doğa Durumu denecek) bir anarşi içinde yaşıyorlardı. İçlerinden (tutkuyla iktidara heveslenen) biri adalet uygulamaya başladı. Ötekiler ona anlaşmazlıklarını götürdüler, o da saygın bir hakem olarak bunları yargıladı. Müvekkillerin sayısı çok fazla artınca, kendi işleriyle de ilgilenmek zorunda olduğunu söyleyerek hepsini kabul etmeyi reddetti. O zaman Medler, onu kişisel dertlerinden kurtarmak için Kral seçtiler. Kral olduktan *sonra* "iktidarını *sağlamlaştırmak* için koruyucular" talep etti. Bunları elde edince, kimse ondan talep etmediği halde suçluları kovuşturdu, böylece "adaleti izlemeye devam etti ama icra-

* (*Lat.*) Herkesin herkese karşı savaşı –çn.

sına *sertliği* ekledi." (Başka bir deyişle, *hakem*ken *yargıç* ve savcı haline geldi.)

Kuşkusuz sadece bir efsanedir bu. Ama bir iktidar ve ardından da *yalnız* Adalete dayanan mutlak bir Otorite kurma *psikolojisi*ne aykırı olmadığını gösterir. Ve bir Otoritenin var olması için *tanınması* yeterli olduğuna göre, Adaletin Otoritesinin, Platon'un istediği gibi, bütüncül bir Otorite (ve akabinde mutlak bir iktidar) haline gelmesi ilkece mümkündür.

Kuşkusuz, politik iktidar aslında Adaleti nadiren *temel* alır: Eğer bu unsur işin içine girdiyse, ona daima diğerleri (Reisin, Efendinin ya da Babanın Otoritesi) eşlik etmiş ve ona üstün gelmişlerdir. Yine de Adalet bütüncül Otoritenin unsurlarından biri olabilir. Bu yüzden, Yargıcın Otoritesi diye adlandırılabilecek arı ve indirgenemez bir Otorite tipi vardır.

Nitekim, bir Yargıcın Otoritesi Platon'un teorisinin yaptığından başka türlü açıklanamaz. Ve açıktır ki Adalet ya da Hakkaniyet ilkesi de, Yargıcın Otoritesinin "arı" tipinin çeşitlemeleri altında saydığımız Otorite tiplerine girer.

Kuşkusuz, asıl anlamıyla Yargıç, bir *politik* iktidara, yani Devlete bağlı ve onu varsayan bir memurdur (bkz. Herodotos'tan alıntılanan efsane). Gerçekten bir *Yargıç* olmak için, *gücün* desteğini almak ve bir Devlet tarafından tanınan *yasalara* dayanmak zorunludur. Başka bir deyişle, onun iktidarı karmadır ve Otoritesi de zorunlu olarak Adaletten başka unsurları gerektiyormuş gibi görünür (örneğin Reis unsuru). Bununla birlikte Yargıcın bir biçimde *kişisel* Otoritesi yalnızca "hakkaniyet"inden ileri gelir, böylece Adalet Otoritesinin arı bir halidir.

Bu, Hakemin Otoritesinin çeşitlemesinde net olarak görülür (doğrusunu söylemek gerekirse Hakemin Otori-

tesi bir *çeşitleme* değil ama *arı* bir tiptir; Hakemin Otoritesinin bir çeşitlemesi olan, Yargıcın Otoritesidir). Eğer (özgürce seçilmiş) bir Hakemin eylemlerine ("yargıları"na) karşı eylemde bulunulmuyorsa, bunun sebebi onun *tarafsızlığının*, yani tam da onun adeta Adaleti cisimleştirdiğinin varsayılmasıdır.

Böylece "adil" ya da "dürüst" insan, Hakemin işlevini yerine getirmese de, tartışma götürmez bir Otoriteye sahiptir. Genel itibarıyla, tarafsızlığın, nesnelliğin, çıkar gütmemenin vs *potentia*'sı hep bir Otorite doğurur ve Yargıcın *Otoritesi* olarak adlandırdığımız unsur işin içine sokulmaksızın bir Denetçinin, bir Sansürcünün vs Otoritesi açıklanamaz. Bu unsur hiç kuşku yok ki Günah çıkarıcının Otoritesinde de işin içine girer. O halde incelenen üç teori Otoritenin ayrı ve indirgenemez üç tipine tekabül eder. Öyleyse geriye dördüncü arı tip olan Babanın çocukları üzerindeki otoritesi ve dördüncü bir teori kalır, yani *skolastik* ya da teolojik (teokratik) teori.

O halde -kendisi de ilkece *evrensel* olan- bu teorinin aslında, aynı öteki teorilerin her birinin tek bir arı tipe tekabül etmesi gibi, sadece Otoritenin dördüncü tipine tekabül ettiğini varsaymak doğaldır.

Teolojik teori ile Babanın Otoritesi arasındaki yakınlık ilk bakışta yapaymış gibi görünür. Bununla birlikte, şunu kaydedelim ki, (basit güçten başka bir şey olan) *her* gerçek ve meşru Otoritenin Tanrı'dan kaynaklandığını ve sadece tanrısal Otoritenin bir aktarımı olduğunu ileri süren teolojik teori her zaman (Devlet Reisinin insani ve aslında politik) Otorite[si]nin aktarımı ilkesini imler. Ama veraset/kalıtım kavramı doğal olarak işin içine sadece Babanın Otoritesinde girer: Bu Otorite ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişkiye dayanır; Babanın Otorite-

sinin –bir miras gibi– (o da Baba olduğu ve kendi Babası öldüğü ölçüde) Oğula geçtiğini kabul etmek doğaldır.

Skolastik teoriye göre *her* (insani) Otorite *tanrısal* bir öze sahip olduğuna göre, –bu teoriyi incelemek için– ona göre Tanrı'nın bu mutlak Otoritesinin ne olduğunu sorgulamak gerekir.

Tanrı Otoritenin *summun*'unu cisimleştirdiğine göre, teolojik teoride, yukarıda saydığımız dört arı tipi bulmamızda şaşılacak bir şey yoktur. Tanrı insan için "Efendi" ve "Rab"dır: O halde, Efendinin Otoritesi global tanrısal Otoritenin tamamlayıcı bir unsurudur. Ama Tanrı ayrıca, halkının yazgısını önceden bilerek onları yöneten "Reis"-tir, "orduların *Dux*'udur" (Seboath), "leader"dır: Öyleyse Reisin Otoritesi unsuru da tanrısal Otoritede işin içine girer. Öte yandan, "tanrısal Adalet" birinci derece önemli dinsel bir kategoridir, çünkü Tanrı Adaletin ve Hakkaniyetin en yüce cisimleşmesi olarak, insanın en üst Yargıcı olarak tasavvur edilir: Öyleyse tanrısal Otorite Yargıcın Otoritesi unsurunu da içinde barındırır

Ama şimdiden Otoritenin bu üç arı tipini izah eden üç teori var elimizde. O halde Skolastik teori sadece, Otoritenin son arı tipini, yani Babanın Otoritesini izah ettiği ölçüde bizi ilgilendiriyor. Ama global tanrısal Otorite gerçekten Otoritenin bu son tipini içerir. Tanrı ayrıca "Baba"dır, "göklerdeki Babamız"dır. Öyleyse Teolojik teori Babanın Otoritesi olarak adlandırdığımız ve diğer üç teorinin izah edemediği şeyi izah etmelidir.

Not. Öyleyse, Tanrısal Otoritenin insani Otoriteden, hiçbir "risk" içermemesiyle, Tanrı'nın eeylemlerine karşı her tepkinin mutlak surette imkânsız olmasıyla ayrıldığını gördük. Yargıcın

Otoritesi durumunda, tanrısal hükümler yanılmaz olduğuna göre, bunun hiçbir sakıncası yoktur. Reisin Otoritesi için de aynı şey geçerlidir: Tanrı her şeyi bilen olarak düşünüldüğü ölçüde, Tanrısal iktidar basit bir güç değil, Otorite olmaya devam eder. Ama Efendinin Otoritesi için durum başkadır: Tanrısal kadir-i mutlaklık, son tahlilde sadece kaba *gücün* bir yüceltilmesi olduğundan, hiçbir şekilde kendi *Otoritesini* kuramaz. Efendinin ("kuvvetinden" türeyen "iktidarı"ndan ya da "kudreti"nden başka bir şey olan) Otoritesinin yalnızca, ölümüne bir savaşımda kendini içine attığı Riske dayandığını görmüştük. Ama Tanrı için bu söz konusu değildir. O halde teolojik teori Efendinin Otoritesinin arı halini izah edemez. Ve Skolastikler –az çok bilinçdışı olarak– bunun farkına varmış olmalılar, zira "Efendi" unsurunun, "Baba" unsuru lehine silinmesi şeklinde çok belirgin bir eğilim saptanır. Sevgi olarak Tanrı'ya gelince, bunun asıl anlamıyla Otorite ile hiç ilgisi yoktur: Bu bakımdan Tanrı insanları *kendiliğinden* eyleme geçirmeyi ister: Yani –Sevgi olarak, seven ve sevilen olarak– *Otoritesinden* vazgeçer. Yine de Sevgi ile Otorite arasındaki benzerliğe ilişkin yukarıda söylenenlere bkz.

"Baba-Tanrı" kavramı tüm değerini ve netliğini ancak Tanrı Dünyanın ve insanın *Yaratıcısı* olarak tasavvur edildiği andan itibaren (yani Yahudi-Hıristiyan ve İslam teolojileri içinde) kazanır. Öyleyse Skolastik teori tanrısal Otoriteyi "Baba-Tanrı" kavramıyla açıkladığı ya da "ge-

rekçelendirdiği" ölçüde, Yaratım fikrini aslında dayanak alır. Tanrı insanların "Baba"sıdır, çünkü gerçekten onları yoktan [*ex nihilo*] "yaratarak" onlara "hayat vermiştir:" Onların ("biçimsel") *neden*idir. Ama bir "etki" "nedenini" "inkâr edemez:" Eğer neden (etkiyi üreterek) onun üzerinde eylemde bulunuyorsa, etki nedene karşı eylemde bulunamaz. Ve insanlar Tanrı'nın eseri olduklarını anladıkları ölçüde, tanrısal eylemlere tepki verme imkânı gibi beyhude bir yanılsamayı terk etmişlerdir. (Sadece "kudret," güç olarak değil) *otorite* olarak bu "tanınmadan" başka bir şey olmayan (yani "tepkilerden" bilinçli ve iradi vazgeçiş olan) tanrısal Otoriteyi "tanırlar."

Otoritenin "neden"in "etki"yle ilişkisi sayesinde "gerekçelendirilmesi"nin "öngörü," "risk" veya "hakkaniyet" ile "gerekçelendirilmesi"yle hiç ilgisi yoktur. O halde bu, daha önce tartışılan üç teoriden ayrı bir teoridir. Öte yandan, Reisin, Efendinin ya da Yargıcın değil, sadece Babanın Otoritesine uyduğu da gayet açıktır.

Ama Skolastik teori genel olarak tanrısal Otoritenin *bütününü*, *Babanın* (Yaratıcının, "Neden"in) Otoritesi olarak yorumlamayı dener.

> *Not.* Tanrı'nın varlığının "kozmolojik" diye adlandırılan kanıtı, Babanın (=Nedenin) Otoritesi biçiminde tasavvur edilen tanrısal Otoritenin metafizik bir "gerekçelendirilmesi" ya da açıklamasıdır. Ontolojik diye adlandırılan kanıt aynı Neden-Baba Otoritesini ontolojik olarak analiz etme girişimidir. "Fiziksel-teolojik" denen kanıta gelince, o da Reisin Otoritesi bakımından düşünülen tanrısal Otoritenin "gerekçelendirilmesidir."

Öte yandan, bu teori tüm insani Otoriteyi Tanrısal Otoriteye indirger. O halde tüm (insani) Otoriteyi, Babanın Otoritesinin bir çeşitlemesi olarak yorumlama eğilimindedir. (Politik iktidarların Otoritesindeki "babalık" unsurunun altını çizme eğilimi de bunun sonucudur.) Ama Babanın Otoritesi nedenin etki üzerindeki "Otoritesi"dir. Ama neden, tanımı gereği, "özünü" (ya da "gücünü") etkiye aktarır. O halde Babanın (=Nedenin) Otoritesinin aktarımında *kalıtım ilkesini* kabul etmek tamamen doğaldır. İşte böylelikle teolojik Otorite teorisi *kalıtsal* Monarşi teorisi haline gelmiştir.

Kuşkusuz, *yaratıcı* Tanrı kavramı özgül olarak Yahudi-Hıristiyan, hatta Skolastik kökenlidir. Ama bütün teoloji ve dolayısıyla bütün *teolojik* Otorite teorisi, yaratım fikrini *andıran* kavramlara sahiptir. Tanrı daima az ya da çok *koruyucu* bir Tanrı'dır: Onun Otoritesini "tanıyan" politik ya da toplumsal grubun bir nevi "nedeni"dir. *Devamlılığı* ("soy zincirini"), yani gurubun *birliğini* temin eden ve *kökenini* belirleyerek onun "kişiliğini," (diğerlerinden ayrı) "bireyselliğini" tesis eden odur. Tanrısallığın ve (kutsal) tanrısalın "geleneksel" niteliği bunun sonucudur. Tanrı daima *ataların* (İbrahim'in, İshak'ın ve Yakub'un) Tanrısı'dır. Bütün "geleneğin" (kutsal) tanrısal niteliği de bunun sonucudur. Genelde, şimdiyi *belirleyen* geçmiş nihayetinde *tanrısal* bir kökene indirgenir.

O halde Skolastik teorinin sadece asıl anlamıyla Babanın Otoritesini değil, genel itibarıyla Babanın Otoritesinin "arı" tipini olduğu gibi onun "çeşitlemeleri" olarak saydığımız Otoritenin ("türev" ya da "karma") tiplerini de izah ettiğini söylemek gerekir. O halde bu teoriyi, *tanrı*-bilimsel niteliğinden sıyırmak suretiyle, diğer üçünün yanına koyabiliriz. Başka bir deyişle, tüm "nedenleri" ni-

hai *tanrısal* bir nedene atfetmeksizin, Babanın Otoritesi (kadar onun "çeşitlemeleri" de) son tahlilde "nedenin" eylemine karşı gösterilebilecek her "tepki"nin (gerçek ya da varsayılmış) imkânsızlığıyla (ya da daha kesin bir ifadeyle, bu tepkinin bilinçli ve iradi reddiyle) açıklanabilir.

Bu, Babanın Otoritesinin "arı" hali için açıktır. Yaşlının gençler üzerindeki Otoritesinin "çeşitlemesine" gelince, aynı şekilde onda da (diğer unsurlar yanında) "babalık" ya da "neden" kavramını buluruz: "Kolektif" babalık, "nesil" kavramıdır bu; genç insanların ("yeni neslinin") babalarının neslini temsil eden yaşlılar nesli ("eski nesil") söz konusudur. Geleneksel Otorite ve bu otoriteyi elinde tutanlar için de aynı şey geçerlidir. Bu otoriteye sahip olanlar, yaşlılar olarak, sadece günün insanlarının "maddi" (fiziki) babaları olmakla kalmazlar. *Geleneğin* temsilcileri olarak, çağdaşları neyseler o yapan "neden"i cisimleştirmek suretiyle onların "ruhani babaları"dır aynı zamanda. Yine, toplumsal, politik, kültürel verili gerçekliği *belirleyen* neden olması sebebiyle neyse o olarak Gelenek de bir *Otorite* uygular. Ona "karşı eylemde bulunmaktan" bilinçli ve iradi olarak vazgeçilir, çünkü böyle bir "tepki" kendine karşı yöneltilmiş bir tepki, bir tür intihar olacaktır.

Bu görüş açısından, Ölünün Otoritesi, ölünün yaşayandan daha da fazla "neden" olmasıyla açıklanır ("neden" genelde "etki"sini ürettikten sonra yok olur ve sadece etkinin içinde ya da etki olarak var olur).

Ama "neden"in etki üzerindeki "otoritesi" olarak tasavvur edilen Babanın Otoritesinin arı hali belki, (kelimenin tam anlamında) bir Yazarın Eseri üzerindeki Otoritesidir. (*Örneğin*: Bir edebi, sanatsal ya da başka dalda "okulun başkanı"nın Otoritesi; bir "sömürge"nin kurucusunun Otoritesi; izcilerde bir Baden Powell Otoritesi vs)

3.

O halde şu sonuca varıyoruz: (İnsani) Otoritenin birbirine indirgenemez dört tipi vardır:

Baba (Neden)
Efendi (Risk)
Reis (Tasarı-öngörü)
Yargıç (Hakkaniyet, Adalet)

Bu tiplerden her birine bir teori tekabül eder:

Baba: Skolastik
Efendi: Hegel
Reis: Aristoteles
Yargıç: Platon

Aslında, gerçek Otoritenin somut halleri daima karmadır: Dört arı tipin hepsi aralarında birleşir. Yine de onların, bu arı tiplerden birinin –ya da birçoğunun– *baskınlığına* göre ayırt edilmesi mümkündür. Bir kişi *özellikle* Reis, *özellikle* Yargıç ya da *özellikle* Yargıç ve Reis vs olabilir. "Baskınlık" ya belirli tipteki bir Otoritenin diğer tiplerdeki Otoriteye nispetle daha "fazla" olduğu (örneğin, Reis olarak eylemde bulunduğu zaman Yargıç olarak eylemde bulunduğu zamankinden daha az "karşı eylemle karşılaşır" vs) ya da belirli bir tipteki Otoritenin başka tiplerdeki Otoriteye "temel" hizmeti gördüğü (örneğin: Falancanın "hükümlerine" "karşı eylemde bulunulmaz," çünkü reis olarak Otoriteye sahiptir ya da tam tersine, onun "tasarılarına" "karşı eylemde bulunulmaz," çünkü yargıç olarak Otoriteye sahiptir vs) anlamına gelir.

Not. Hem öyle görünür ki "temel" hizmeti gören Otorite ayrıca, ve dolayısıyla, daha "büyük"tür.

Üstelik, birçok baskın tip olduğunda, bunlar arasında bir hiyerarşi oluşturulabilir (örneğin: Reis ve Yargıç tipleri "baskın"sa, Reisin Yargıca "baskın" olduğu durum, Yargıcın Reise "baskın" olduğu durumdan ayırt edilebilir vs).

Bu kabul edildiğinde, Otoritenin tüm mümkün tiplerinin eksiksiz bir listesini çıkarabiliriz. Böylece elimizde şunlar olur:

4 arı tip (B, R, E, Y) [Baba, Reis, Efendi, Yargıç]

İki arı tipin 6 bileşimi (BR, BE, BY, RE vs) ile her birinin iki çeşitlemesi (BR ve RB vs), yani on iki tip.

6 çeşitlemesiyle üç tipin 4 bileşimi, yani 24 tip.

24 çeşitlemesiyle dört tipin 1 bileşimi (BREY, RBEY, YEBR, EBYR vs)

Böylece toplamda 64 Otorite tipi (4 arı ve 60 bileşik) ya da eğer "çeşitlemeler" hesaba katılmazsa 15 tip (4 arı ve 11 bileşik tip) elde ederiz. Eğer teorimiz doğruysa, bu liste tüm olasılıkları kapsar. Söz konusu olan sadece bütün bunların *gerçekleşmiş* ya da *gerçekleşebilir* olup olmadığını görmektir. Her somut durumda, onun hangi (arı ya da bileşik) tipe ait olduğu görülebilir. Ve tüm bu bileşimlerin ne *anlama geldiğini* görmek (ve tüm sonuçları çıkarmak) gerekir.

Elbette, burada eksiksiz bir fenomenolojik analiz çalışmasına girişmek bahis konusu değil.

Sadece, dört arı tipin hepsini kapsayan *tam/bütüncül (totale)* Otoriteyi, bu tiplerden ancak iki ya da üçünü içinde toplayan *seçmeli* Otoritelerden özenle ayırt etmek gerektiğini söyleyelim. Zira bir Otoritenin ne olduğunu bilmek ve böylece onu en iyi biçimde kurmak, uygulamak,

korumak ve aktarmak adına nasıl davranmak gerektiğini söyleyebilmek için verili bir Otoritenin hangi alana yayıldığını bilmek çok önemlidir.

Kuşkusuz, daha önce söylediğimiz gibi, her gerçek Otorite aslında az ya da çok *bütüncül*dür. Başka bir deyişle, Otoritenin dört arı tipinden biri (örneğin, Reisin Otoritesi) bir kimseye verildiğinde, doğal olarak ("türev" otoriteler olan) diğer üçünün otoritesi de ona verilmiş olur. Aynı şekilde, seçmeli bir Otoriteyi elinde tutan her kişi onu bütüncül Otoriteye dönüştürme doğal eğilimine sahiptir. Öte yandan, Otoritenin arı (bir ya da birçok) tipinin kesinlikle bulunmadığının saptanması genel olarak mevcut tipin (ya da tiplerin) iptaline neden olur (örneğin: Bir Reisin Yargıç olarak "etkisiz" olduğu, hatta "adil olmadığı" saptandığında, insanlar artık onun Reis Otoritesini de tanımama eğilimi gösterir.)

Seçimli Otoritelerin varlığı yine de şüpheye yer bırakmaz. Başka bir deyişle, Otoritenin arı bir tipinin (göreli) namevcudiyeti aslında başka tipte bir Otoriteyi iptal etmez, onu sadece zayıflatır.

Bu bizi *mutlak* Otoriteyi *göreli* Otoritelerden ayırmaya götürür. O otoriteyi elinde tutanın *hiçbir* ediminin "tepki" yaratmadığı yerde *mutlak* Otoriteden bahsedilebilir. *Göreli* Otoritelere gelince, bunlar göreli "büyüklüklerine" göre, yani tüm edimlerin sayısı ile (ister kuşku ister tartışma yoluyla olsun) "tepki" yaratmayan edimlerin sayısı arasındaki ilişkiye göre sınıflandırılabilir.

Kelimenin tam anlamıyla mutlak Otoritenin gerçekte asla gerçekleşmediği açıktır. Sadece Tanrı bu otoriteye sahiptir (ya da daha kesin bir ifadeyle, ona sahip olma*lıydı*) diye düşünülür. Ve *mutlak* bir Otoritenin ancak bütüncül olabileceği de açıktır. Peki *bütüncül* bir Otoritenin

illa mutlak olduğu söylenebilir mi? Genel itibarıyla, (arı ya da karma) bir Otorite *tipi* ile uygulama "alanı" (göreli "büyüklüğü") arasında "teorik" (*a priori*) ilişkiler kurulabilir mi? (Örneğin, prensipte, Reis + Yargıç Otoritesi durumunda, Reis-Yargıç çeşitlemesinin, Yargıç-Reis çeşitlemesine uyan otoriteye göre daha büyük bir Otoriteyi temsil ettiği söylenebilir mi vs?

Hiç kuşkusuz, bu soruların incelenmesi teorik olduğu kadar büyük bir pratik (örneğin politik) önem arz eder. Ama burada ne böyle bir inceleme yapabiliriz ne de buna başlayabiliriz.

> *Not.* Bu, hem "Güçler ayrılığı" ve "Anayasa" hem de genel olarak Devletin yapısı problemlerini nihai bir biçimde çözmeye olanak tanıyacak türden bir incelemedir. Bkz. Daha aşağıda, B, I.

b) Otoritenin fenomenolojik analizine doğal olarak bağlı bir başka problemi, *Otoritenin kökeni ve aktarımı* problemini de inceleyebiliriz.

*Köken*ine gelince, Otorite ya *kendiliğinden* ya da *koşullu* olabilir. İlk durumda, hiçbir dışsal "edim" ya da herhangi başka bir Otoritenin önceden var olduğu varsayılmaksızın, Otorite onu elde tutacak kişiden kaynaklanan edimler tarafından kendiliğinden doğar. *Koşullu* Otorite durumunda ise, onu elde tutacak olanın edimlerinden başka edimler neticesinde doğar ve genelde bağlı olduğu bir Başka Otoritenin varlığını gerektirir. O halde, Otoritenin *koşullu* kökeninin incelenmesi Otoritenin *aktarımı*nın incelenmesine götürür.

Otoritenin dört arı tipinin hepsi *kendiliğinden* bir köken ya da kaynağa sahip olmaya elverişlidir. Efendinin

Otoritesini doğuran *kişisel* risktir ve önceden herhangi bir otoritenin bulunmasına gerek yoktur: Reisin, Yargıcın, hatta Babanın Otoritelerinin varlığından "önce" yeryüzünde "ilk" Efendinin ortaya çıktığı kolayca tasavvur edilebilir. Ama "ilk" otoritenin Reisin Otoritesi olduğu da öne sürülebilir: "İlk" tasarıyı sunan "ilk" insanın "ilk" *kişisel* edimi henüz genelde Otoritenin bulunmadığı bir "dönem"de onu kurabilmiştir. İlk Otoritenin, tek bir birey tarafından Adaletin kişisel icrası yoluyla kendiliğinden doğan Yargıcın Otoritesi olduğunu anlatan (daha yukarıda anılan) Herodotos'un efsanesi de kabul edilebilir.

Babanın Otoritesine gelince, öyle görünür ki *kendiliğinden* bir kaynaktan bahsetmeye mahal yoktur, zira birey bunu elde etmek için hiçbir şey *yapmaz*. Ama aslında, bu durum diğerinden farklı değildir: Kelimenin geniş anlamında, Baba Otoritesi elde etmek için de bir şey "yapmak" gerekir, yani baba olmak (ya da, türev durumda, az çok ileri bir yaşa ulaşmak) gerekir. Tek fark şudur; bu durumda, *her* insan, prensipte, Babanın Otoritesinden yararlanabilmek için gerekli olanı "yapmaya" elverişlidir (zira yeterince uzun yaşamak yeterlidir ama bu herkes için geçerli değildir tabii), oysa Otoritenin diğer üç halinde söz konusu olan, kelimenin dar anlamında "eylemler"dir, herkeste bulunmayan özel bir "yetenek" isteyen kişisel edimlerdir. Her halükârda, henüz hiçbir Otoritenin var olmadığı bir "dönemde," söz konusu otoriteye karşılık düşen Otoriteyi kazanan "ilk" Babanın ortaya çıktığı kolayca tahayyül edilebilir. Ve yararlanacağı Otoriteyi yaratan Babanın ta *kendisidir.*

Buna karşılık, *kendiliğinden* bir kaynağın söz konusu olduğu durumları, *koşullu* bir kaynağın söz konusu olduğu durumlardan ayırmak gerekir. Örneğin, "toplumsal

sözleşme" hipotezine göre "ilk" (politik) Otorite (toplu) bir karardan, yani Otoriteyi uygulayacak olanın değil, ona tabi olacakların bir ediminden doğmuştur. O halde, burada Otorite, kendinden *başka* bir şey tarafından, onu cisimleştirecek olanın edimlerinden *başka* edimler tarafından *koşullandırılmıştır*. Ve aynı durum, Otoriteyi cisimleştirecek insan kurayla seçildiğinde ya da kendi edimleriyle ("meziyetleriyle") veya genel olarak "kişiliğiyle" hiç ilgisi olmayan bir şey tarafından atandığından da geçerlidir (örneğin Dalai-Lama'nın durumu).

Ama böyle bir durumda, gerçekten Otoritenin bir *kaynağı* olup olmadığı sorulabilir. Aksine, görünen o ki, burada Otoritenin *aktarımı*, bir *başka* Otoritenin önceden varolmasının koşulladığı yeni bir Otoritenin ortaya çıkışı mevzu bahistir.

"Toplumsal sözleşme" onun taraftarlarının gözünde bile, sadece bir "çalışma hipotezi" olmuştur: Bunlar asla Otoritenin *fiilen* bu şekilde doğduğunu ileri sürmemiştir. Zaten fenomenolojik analiz bu olasılığı dışlar.

Bu çözümlemeye göre, *her* Otorite ya Babanın, Reisin, Efendinin veya Yargıcın Otoritesidir ya da bu "arı" Otoritelerin bir bileşimidir. Ama bu "arı" Otoritelerden her birinin *kendiliğinden* doğabildiğini görmüştük. Buna karşılık, içlerinden birinin ("ilk" kez) "toplumsal sözleşme," kura çekimi veya bu tür bir edim neticesi doğduğu düşünülemez.

Koşullu "kaynağın" bilinen somut durumlarına gelince, hiç birinin gerçek bir "kaynağı" olmadığı ortaya çıkar. Bir yandan, daha önceden zaten "tanınmış" olan (yani var olan) tanrısal Otorite genelde işin içine girer: Yazgı, Tanrı'nın Otoritesini aktardığı seçilmiş kişiyi tayin etmekten başka bir şey yapmaz. Öte yandan, asla

yeni bir Otoritenin *doğuşu* söz konusu değildir: Otoritenin kendisi zaten oradadır (yani zaten "tanınmıştır") ve söz konusu olan sadece, onu bir bireyden (ya da gruptan) bir diğerine geçirmek suretiyle, onun maddi (insani) "dayanağını" değiştirmektir, öyle ki burada yine bir Otorite *aktarımı* mevzubahistir.

O halde diyebiliriz ki Otoritenin her gerçek *kaynağı* zorunlu olarak *kendiliğindendir* (ve Otoritenin –"arı" ya da "bileşik"– her tipi için, kaynağın –"arı" ya da "bileşik"– özel bir tipi vardır). Sözde *koşullu* "kaynaklara" gelince, bunlar sadece *aktarım* durumlarıdır. Ve şimdi ilgilenmemiz gereken şey, böylesi bir Otorite aktarımı problemidir.

Not 1. Bir Otoritenin *doğuşunu* (kaynağını) onun "tanınmasının" *dışsal göstergeleriyle* karıştırmamak gerekir. Kuşkusuz, Otorite ancak "tanındığı" ölçüde vardır. Efendi ancak köle onu olduğu gibi "tanıdığı" (ya da kendini köle olarak "tanıdığı") ölçüde Kölesinin Efendisidir vs. O halde, Otoritenin doğmasının ona tabi olacaklar tarafından "tanınmasının" doğması olduğu söylenebilir. Ama tam da bu sebeple denilebilir ki –zira aynı kapıya çıkar– Otorite ona maruz kalanlara *kendini dayatır*: Ya hiç otorite *yoktur* ya da sadece *varoluşu* dolayısıyla "tanınır." Otorite ve Otoritenin "tanınması" aynı şeydir. Ama (Otoritenin) bu "tanınışının" kendisinden, onun "tezahürü" diye adlandırılabilecek şey ayırt edilebilir. Bu "tezahür" ne "saygının dış göstergesi" vs'dir, ne de "tanıma ediminin" kendisinin dışsal biçimidir. Örneğin birisi bir mecliste bir "tasarı" önerir ve ardından Reis "seçilir;" onun Reislik Otoritesini doğurmuş olan, *ötekilerin* "se-

çimi" değil, onun *tasarısı*dır; bir Otoritesi yoktur, çünkü seçilmiştir; seçilmiştir, çünkü kendi "tasarısından" doğan Otoriteden zaten yararlanmıştır; seçim yalnızca, onun *kendiliğinden* (yani onun Otoritesinin "tanınması" edimiyle) doğan Otoritesinin "tezahürü," "dış göstergesi" olmuştur. Genel itibarıyla, Otorite (ve "tanınması"), (seçilecek) "aday"da, zaten varolan (yani tanınan) bu Otoritenin bir (ilk) *tezahürü*nden başka bir şey olmayan seçilmesinden *önce* (kendiliğinden) doğar; aynı şekilde bir adayın seçilmemesi onun Otorite eksikliğini *tezahür ettirir*.

Not 2. "Toplumsal sözleşme" ("demokratik") teorisi, (politik ya da diğer) seçimlerin varolmasına dair yapılan hatalı bir yorumdan doğar. Bir yandan, bu teori daha önce söylediğimiz gibi, seçimin Otorite *doğurmaktan* ziyade onu "teyit ettiğini" görmez, yani seçim otoriteyi sadece (her itaat, yani "tepki"den vazgeçiş ediminin yaptığı gibi) dışarıdan tezahür ettirir. Öte yandan, bu teori seçimin bilinen örneklerinin ilkeye değil insanlara dayandığını unutur: Seçim zaten varolan (yani tanınan) Otoriteyi bir bireyden (ya da gruptan) bir diğerine *aktarır* ama daha önce başka hiçbir yerde var olmamış bir Otorite *yaratmaz* asla.

Ayrıca, bu teorinin analizi, bu teorinin kendini Otoritenin *aktarımının* bir hali olarak düşündüğünü gösterir. Aslında bu teori, seçim ediminde ve seçim edimi yoluyla Otoritenin seçmenlerden seçilene (ya da seçilenlere) geç-

tiğini, seçmenlerin seçilenin lehine Otoritelerinden (= "iktidar"larından) vazgeçtiğini varsayar. Nitekim bu teori ("tashih" edilmek suretiyle") ancak böyle aklanabilir: Zira eğer mevcut hiçbir otorite olmasaydı, bir seçim de asla onu doğuramayacaktı; üstelik *seçim* de olmayacaktı, zira *seçilen* kimse olmayacaktı. (Zaten bir Otorite yoksa, neden birinden ziyade öteki olsun? Ve karar veren rastlantıysa, rastlantı tanrısal bir Otorite olmadıkça, neden "seçilmiş" olan bir Otoriteye sahip olsun? Buna karşılık, eğer benim Otoritem varsa, benim seçtiğim kişinin de otoritesi olacaktır; aşağıya bkz.)

Peki seçimde ve seçim yoluyla aktarılan bu Otorite neyin nesidir?

Hiç kuşku yok ki ve tanım gereği, bir "tepki" fikrinin burada hiç bir anlamı olmadığından kendi üzerimizde *otoriteye* sahip olamayız. Bundan ötürü, Benim *–tecrit edilmiş* bireyin– birini "seçmem" "seçilmiş"e benim üzerimde hiçbir Otorite vermez (daha ziyade tersi olur!), tabii eğer benim "seçimimden" *bağımsız* (benim tarafımdam "tanınmış") bir Otoritesi yoksa. Bundan ötürü, haklı olarak bireysel değil, *kolektif* seçimden bahsedilir. Ama burada Otorite kavramı bir anlama sahiptir. Zira bir grup içinde, *bütünü*, (bu bütünün) *parçalarından* ve bir parçayı diğerinden (ya da diğerlerinden) ayırt edebiliriz. Ve bütünün parçalar üzerindeki ya da bir parçanın diğeri (ya da diğerleri) üzerindeki bir Otoritesinden, özel olarak da *çoğunluğun azınlık* üzerindeki (ya da azınlığın çoğunluk üzerindeki) Otoritesinden bahsedilebilir. Seçim sadece zaten var olan (yani tanınmış) bu Otoriteyi seçilmişe aktarır.

O halde bütün mesele, bu Otoritenin, ayırt edip betimlediğimiz Babanın, Reisin, Efendinin ve Yargıcın (ve

bunların "bileşik") Otoritelerinden ayrı, *sui generis* bir Otorite olup olmadığını bilme meselesinden ibaret hale gelir. Ama bu, "toplumsal sözleşme" teorisinin (genel itibarıyla, Çoğunluğun Azınlık üzerinde sahip olduğu *sui generis* Otoriteden bahsederken) ileri sürdüğü şeydir. Öyleyse bu teorinin doğru olup olmadığına bakmak zorundayız. (Eğer bu teori doğruysa, bizimki yanlıştır. Eğer bizimki doğruysa, söz konusu Otorite ya bizim "arı" tiplerimizden birine ya da bunların "bileşimlerinden" herhangi birine indirgenebilmelidir.)

Grubun bir parçasının diğeri üzerinde bilinen tipte bir Otorite uyguladığı durumlar bizi ilgilendirmez: İster kolektif ister bireysel olsun, bu onun ne doğasında ne kaynağının kipinde hiçbir şey değiştirmez (örneğin bir Grup da, bir birey de Reisin Otoritesini cisimleştirebilir vs) Söz konusu olan, yalnızca bir *parça* olarak grubun bir parçasına düşen *sui generis* bir Otorite olup olmadığını bilmektir. Ama *bu* Otorite ancak grubun *nicel* değeri üstüne kurulabilir. Zira "nitel" değer Babanın, Reisin, Efendinin ya da Yargıcın değerinden başka birşey değildir, öyle ki önceden incelenmiş bir duruma yeniden düşeriz (çünkü bu Otorite tiplerinden bahsederken, bireysel ve kolektif Otorite durumları arasında bir ayrım yapmadık.) Ama nicel bakış açısından, sadece üç durum kendini gösterir: Diğeri üzerinde Otorite uygulayan bir parça ona *eşit* de olabilir, çoğunluğu ya da azınlığı da oluşturabilir. Eğer iki parça eşitse, birinin diğeri üzerinde –*parça* olarak– bir Otorite uygulaması için elbette hiçbir sebep yoktur, eğer bunu yapıyorsa, "nitel" sebepler, Reisin, Yargıcın vs nitelikleri olduğu içindir. Buna karşılık, ilkede, bir Çoğunluk bir Azınlık üzerinde sadece bir *Çoğunluk* olduğu için Otorite uygulayabilir; aynı şekilde, bir Azınlık ise bunu

sadece *parça* olarak, yani bir Azınlık olması dolayısıyla yapabilir. "Toplumsal sözleşme" teorileri ("demokratik" teoriler) genellikle (her zaman değil: bkz Rousseau!) Azınlığın Azınlık olarak *sui generis* bir Otoritesi olduğunu ileri sürerler; böylece seçilmişe seçim yoluyla aktarılanın da işte bu *sui generis* Otorite olduğu söylenebilir.

Ancak aslında bir Çoğunluk Otoritesinden bahsedilebilirse, bir Azınlık Otoritesinden de bahsedilebilir. Kuşkusuz, birincisi daha açıkmış gibi görünür: Yalnızca Çoğunluk olduğu için Çoğunluğun edimlerine (bilinçli ve istemli olarak) boyun eğildiği durumlar göz önünde tutulur sürekli. Bu Otoritenin çok iyi bilinen bir çeşitlemesi vardır: "Kamuoyu," "El alem ne der?" Otoritesi, "göze batmama," "herkes gibi yapma" arzusu vs. Yine de aksi halleri ihmal etmemek gerekir. "Özgün" olanın "sıradan" olan üzerindeki Otoritesi adı verilebilecek şey vardır; "Kitle," "kalabalık," "ayak takımı," "ortalama insan" vs kelimelerine bağlı aşağılayıcı ayrım vardır. Ayrıca "züppelik" adı verilen dünyada evrensel bir olgu vardır. "Züppe," "özgün" ya da "özel" olduğunu *düşünen* ama aslında bir *Otorite*nin, (en az "küçük burjuva" kadar) "el alem ne der?" Otoritesinin kölesi bir insandır; ancak "seçkin" olduğuna inandığı şeyin Otoritesini tanır, zira örtük olarak onun illa ki bir Azınlık olduğunu varsayar. O halde, sadece bir Azınlık olması sebebiyle Azınlığın *sui generis* bir Otorite uyguladığı durumlar (örneğin "züppelik") ve aynı şekilde Çoğunluk olarak Çoğunluğun bir Otorite uyguladığı durumlar (örneğin hakem kurulu üyesi) olduğunu söylemek isteriz.

Bunların *sui generis* Otorite durumları mı olduğunu, yoksa bizim "arı" tiplerimizin bileşimleri gibi mi yorumlanacaklarını görelim.

İlk önce Çoğunluk durumunu ele alalım, tabii ki Otoritesinin *sadece* bir *çoğunluk* olmasından ileri geldiğini kabul ederek. Ama aslında, ve tanım gereği, burada hiçbir mümkün Otorite yoktur. Nitekim, kendimiz üzerinde Otorite uygulayamayacağımıza göre, Çoğunluğun kendi kendisi üzerinde (yani üyeleri üzerinde) bir Otoritesinden bahsetmenin de bir anlamı yoktur (zira tanım gereği Çoğunluk bir *niceliktir*, yani üyelerinin bir *toplamıdır*). Azınlığa gelince, bizzat varoluşu, onun Çoğunluğun Otoritesini tanımadığını ispatlar, çünkü bir azınlık oluşturmak tam da çoğunluğa karşıt olmak, dolayısıyla (şu ya da bu biçimde) onun edimlerine "karşı eylemde bulunmak" anlamına gelir. Ama Otoritenin olmadığı yerde "tepkiler" ancak *güç* yoluyla ortadan kaldırılabilir. O halde Çoğunluk, sayı fazlalığından ileri gelen sözde *sui generis* bir Otorite talep ettiğinde aslında basbayağı *güç* talep ediyordur. (*Salt* çoğunlukçu bir rejim yalnızca güce dayanan bir yönetim biçimidir. O halde "çoğunlukçu" yönetim biçimi "otoriter" yönetim biçiminin karşısına koyulabilir, zira ilki güce, ikincisiyse Otoriteye dayanır.)

Not. "Niteliksel" eşitlik durumunda çoğunluk zorunlu olarak azınlıktan daha güçlü olduğuna göre, Azınlık genelde bunu bilir ve başarısızlığa yazgılı her "tepki"den önceden bilinçli olarak vazgeçer. Bu yüzden Çoğunluk genelde *güç* kullanma ve şiddete başvurma ihtiyacı duymaz. "Tepki"den bu *bilinçli* vazgeçiş aynı zamanda Çoğunluğun *sui generis* bir "otoritesi" olduğu *yanılsamasını* yaratır. Ama bu sadece bir yanılsamadır, zira bu *bilinçli* vazgeçiş *istemli* olarak nitelendirilemez. Genel itibarıyla, güçlü neredeyse her zaman gücünü fiilen *kullanmaksızın*

kendisini dayatabilir, tek başına *tehdit* tüm karşı eylemde bulunma girişimlerinden vazgeçilmesini sağlamak için ziyadesiyle yeterlidir. Ama "tepki"den böylece vazgeçilmesinin *Otoritenin* tanınmasıyla hiç ilgisi yoktur. Eğer bir boks şampiyonu bir kafeyi terk etmemi isterse, bunu "karşı eylemde bulunmadan" yaparım ama kuşkusuz bunun sebebi benim gözümde onun bir Otoritesi olması değildir.

O halde sadece bir Çoğunluk olmasından dolayı Çoğunluğa uygun düşen bir *sui generis Otorite* yoktur. Ve aynı şey azınlık için de geçerlidir. Kuşkusuz, Azınlık Çoğunluktan zorunlu olarak (fizik, yani nitelik bakımından) daha *zayıf* olduğundan, iktidarı ancak *Otorite*sinden ileri gelebilir (azınlıkçı yönetim biçimleri zorunlu olarak "otoriter"dir. Ama bu Otorite asla Azınlığın bir Azınlık olmasından kaynaklanmaz. "Gerekçelendirme" ("propaganda") her zaman "sadece bir azınlık olsak *da*, biz..." tipindedir. Bir azınlığın büründüğü Otorite nicelikle değil, "nitelik"le gerekçelendirilir ya da açıklanır ("züppe" bile *azınlıktan* değil, *seçkinlerden* olduğunu söyler. Bunun anlamı Azınlığın *sui generis* bir Otoritesi olmamasıdır. Ve somut durumların analizi Azınlığın daima ya Babanın, ya Reisin, ya Efendinin, ya Yargıcın (ya da bunların "bileşimleri"nin) Otoritesini talep ettiğini gösterir.

Kısacası, çoğunlukta ya da azınlıkta olmak kendi başına bu konumda bulunana ait bir Otorite doğuramaz; Çoğunluğun ya da Azınlığın Otoritesi ya aldatıcıdır (basit güç) ya da yukarıda anılan tiplerden birine veya bunların "bileşimleri"ne aittir (haddi zatında, bu Otorite Çoğunluğa ait olduğu kadar Azınlığa da ait olabilir).

Ama "toplumsal sözleşme" teorisi illa çoğunlukçu bir teori olma niteliğine sahip değildir. Hatta denilebilir ki: *Çoğunluğun Azınlık* üzerinde *sui generis* bir Otoritesinin varolduğunu (haksız yere) varsayan çeşitleme sadece, *Bütün*ün *Parçalar* üzerinde *sui generis* bir Otoritesinin varolduğunu (az çok bilinçli olarak) kabul eden ilk teorinin (bkz. Rousseau) bozulmuş bir halidir. (Böylece, Rousseau için, Bütünün –ya da "genel istencin"– Otoritesi zorunlu olarak bir Çoğunlukla ifade edilmez: Bazı durumlarda, tikel istençlerin *bütünü*nün toplamının aksi bile olabilir. Bkz. "toplumsal sözleşme.")

(*Sayı* meselesinden bağımsız olarak, *özel* istençlere ve bunların toplamlarına karşıt) "genel istenç"in var olduğu tartışma götürmez. Bu olgu hep var olagelmiştir ve Rousseau'nun (büyük!) değeri bunu gün ışığına çıkartmış olmasıdır. (Bütünün Parçalar üzerindeki Otoritesi olarak adlandırabileceğimiz) Rousseau'nun bu "genel istenci," daha önceleri "hikmeti hükümet" *vs* denilen şeydir. Kahine danışmaya giden pagan bir hükümetin başvurduğu şey bu istençti. Orta çağda, Kilise ve Papa, onu derebeylerinin ve kralların "tekil istençleri"nin karşısına koymak suretiyle, bu Otoriteyi talep ediyorlardı. (Bir kral, "imparator" olmayı hak görüp –kendi kral "tekil istenci"nden fazla olarak– bu "genel istenci" temsil ettiğini iddia ettiğinde Manevi İktidar ile dünyevi İktidar arasındaki çekişme başlamıştır. Ve "genel istencin" *Çoğunluğun* istenciyle ifade edildiği fikri, ancak "genel istenç" *tanrısal* (hatta "manevi" liderler tarafından yorumlandığı şekliyle "ideolojik") niteliğini kaybettiği anda vücuda gelmiştir. (Bu hatalı fikir, "genel istence" başka bir "dayanak" bulunabildiği ya da bulunduğu sanıldığı andan itibaren terk edilmiştir: Bu, Lenin-Stalin'in "Proletarya"sı, Mussolini'nin "İmpero"su, Hitler'in *Volk*'udur.

Öyleyse genel istenç *olgusu* tartışma götürmez. Bütün mesele bunun bir *sui generis* Otorite mi, yoksa "arı" Otorite tiplerimizden herhangi birinin bir bileşimi mi olduğunu bilmektir. Ama fenomenolojik analiz durumun sanki tam da bu olduğunu göstermektedir. (*N*: Soruyu daha yakından incelemek gerekir.)

"Genel istenç" kavramının kendisi (hem de bu kavramın genelde *tanrısal* bir Otorite görünümü alma eğiliminde olması), onun (*seçimli* değil) *bütüncül* ve (*göreli* değil) *mutlak* bir Otorite talep ettiğini gösterir. Başka bir deyişle, Otoritenin *tüm* biçimlerini bütünleştirmek zorundadır. O halde, dört "arı" tipimizden *başka* bir şey mi olduğunu, yoksa bunların hepsini mi içerdiğini görelim.

Efendinin Otoritesi unsurunu aramakla başlamak gerektiği açıktır. Parçalarının toplamından *ayrı* olduğu ölçüde, Bütün *fizik* (maddi) bir gerçeklik olmadığına göre, onun için hayatını ölümüne bir savaşımda tehlikeye atmak söz konusu değildir. O halde, Bütünün Parçaları üzerindeki Otoritesi asla bir Efendinin Köleleri üzerindeki Otoritesi olamaz. (Bütünün bu "idealliği" ya da "gerçekdışılığı" ayrıca "genel istencin," sadece arı Otorite olarak, *güç* ile ilgisinin olmadığını izah eder.)

Peki Bütünün genel olarak Parçalarıyla ilişkisi nedir? *Mekanik* bir Bütün, Parçalarının toplamından başka bir şey değildir. Parçalarını belirlemek bir yana, bütünüyle bunlar tarafından belirlenir. Bütünü Parçalarının karşısına koymak ve belli bir ölçüde, Parçaların Bütüne "boyun eğdikleri"ni ve ne ise o olarak bu Bütün tarafından belirlendikleri söylemek ancak canlı organizmada mümkündür (bkz. Aristoteles'in, aslında değerini fiziksel, kimyasal vs değil, *özgül olarak* biyolojik uslamlamalarda muhafaza eden *entelekya* kavramı). O halde, ancak top-

lum (ya da Devlet) bir *organizma*ya benzer olarak tasavvur edildiği ölçüde Bütünün Parçalar üzerinde bir Otoritesinden bahsedilebilir. Öyleyse "genel istence" atfedilen Otoritenin fenomenolojik analize rehberlik etmesi gereken işte bu analojidir.

Ancak (biyolojik) Bütün fikrinin iki şeyi izah etmesi beklenir: 1) *kalıtım*, yani organizmanın yapısının *devamlılığı* ("tavuk yumurtadan öncedir") ve 2) bu organizmanın çeşitli öğeleri arasındaki *ahenk*. Buna karşılık, türün (Bütünün), Parçaların birinde (ya da birçoğunda) bir değişimi takiben değiştiği durumlarda, Bütünün nedenselliği (erekselliği), organizmada her türden "devrimci" dönüşümü dışlar ("mutasyon"). O halde, *ahengin* ve *devamlılığın* olduğu yerde Bütünün parçaları belirlediği ama her ("özsel") *değişim*de Bütünün Parçalar tarafından belirlendiği söylenebilir.

Bunu "otoriter" tercüme edersek, "genel istencin" Otoritesinin Babanın ve Yargıcın Otoritelerinin bir bileşimi olduğu ama asla bir Reis Otoritesi niteliğine bürünmediği söylenebilir. Nitekim, Reis önerdiği bir *tasarı*nın neticesinde, yani verili bir gerçeklikte (az çok kökten biçimde, ve sadece bir tasarım [projection] olsa dahi) bir *değişim*e bağlı olarak kendi kendine Reisi yaratır. O halde Reisin Otoritesi sadece "tikel" bir istenç (Parça) biçimi alabilir. (Rousseau'da bile, *reformlar* ve *yenilikler*, açıkça bir "birey" niteliğine sahip "Yasamacı" tarafından yapılır. Buna karşın, ilkede, hiçbir şey onun –ister azınlıkçı ister çoğunlukçu olsun– *kolektif* bir birey olmasına karşıt değildir. Ama o kesinlikle "Parçalar"a karşıt bir "Bütün" değildir: Bütüne karşıt bir "Parça"dır.) Diğer taraftan, Babanın Otoritesi, Bütünün nedenselliğinin "kalıtsal" yönünü, "süreğen" yanını ifade eder. O halde, "genel istencin" Otoritesinin

Baba tipinde olduğu söylenebilir. Bu, ("ereksel") "neden"in, yani ayrıca "geleneğin," kendiyle *özdeşliği* ayakta tutmaya yardımcı olan her şeyin Otoritesidir. Ama burada bir Bütün, yani *birçok* Parça söz konusu olduğuna göre, bahis konusu özdeşlik bir *birlik* değildir ama karmaşık içsel bir *yapıya* sahiptir. Başka bir deyişle, *bu* özdeşlik Parçalarının *ahengini* sağlar. Ama (toplumsal ya da politik) insani dünyada, bu ahenk Adaletten başka şey olamaz. O halde "genel istencin" Otoritesi, Babanınki "temel" (ya da "birincil") otorite olmak üzere, Yargıcın Otoritesiyle katlanmış bir Baba Otoritesidir. (Öyleyse bizim listemizde bu Otorite BY tipini gerçekleştirir.) Öte yandan, bütün bu analiz, "genel istencin" Babanın ve Yargıcın Otoriteleri dışında hiçbir *sui generis* Otoriteden yararlanmadığını gösterir.

Eğer şimdi Bütünün Otoritesinden Çoğunluğunkine geçersek, Yargıcın Otoritesi unsurunun zorunlu olarak ortadan kaybolduğunu görürüz. Bir Azınlığın varoluşunun kendisi, Bütünün Parçalarının ahenk içinde olmadığını ispat eder ve bu da, bu Bütüne artık "Adalet"in hükmetmediği anlamına gelir. Bu yüzden Çoğunluk, Azınlıkla ilişkilerinde dahi çoğunluk olmasını dayanak gösterdiği halde, Yargıcın Otoritesini talep edemez. Eğer başka hiçbir Otoriteden yararlanmıyorsa, sadece *güce* başvurmak zorundadır. *Çoğunluk* olarak bir *Otoriteye* sahipmiş gibi görünse de, bu otoriteye aslında ancak Bütünün ("genel istencin") Otoritesinin temsilcisi olarak sahiptir. Ama (tanım gereği *bütün* yurttaşları kapsamayan) *Çoğunluk* olarak, "Yargıç" unsurunu temsil edemez. O halde yalnızca Babanın Otoritesini talep edebilir. Başka bir deyişle, ya Çoğunluğun hiç Otoritesi yoktur ya da söz konusu olan Babanın Otoritesinin bir halidir. Her durumda *sui generis* Otorite yoktur.

Nitekim bu analiz deneyim tarafından teyit edilir. Çoğunluk (sayısından aldığı) Otoriteye sahip olduğu ölçüde, geleneğin koruyucusu vs olarak ortaya çıkar. Otoritesi, bir "Senato"nun, bir "Sansürcü"nün vs Otoritesidir. Bu ayrıca "el alem ne der" Otoritesidir. Bundan ötürü iradi ve bilinçli olarak *yeni* şeyler öneren herkes Çoğunlukla alay eder. Dahası, bu Çoğunluk, toplumun *değişim* halinde olduğunu bildiği ve değişimi istediği "devrimci" dönemler sırasında tüm saygınlığını yitirir.

Şimdi *Otoritenin aktarımı* problemine geçelim.

Bu aktarım ya *kalıtım/veraset* ya *seçim* ya da *atama* yoluyla gerçekleşir. İlk önce kalıtsal *aktarımı* irdeleyelim.

Tüm Otorite aktarımlarında, Otoritenin belirli bir *kişiye* bağlı olmadığı (az çok bilinçli olarak) varsayılır (yeri gelmişken söyleyelim, Otoritenin *kolektif* olarak elde tutulabilmesinin imkânı da buradan gelir.) Otorite aynı kalarak (onu temsil eden kişiler onu cisimleştirir, gerçekleştirir, ona maddi dayanak sağlar vs) bir başkasıyla yer değiştirebilir. Bunun anlamı, Otoriteyi doğuranın onu elde tutanın *varlığı* değil, *edimleri* (ya da "nitelikleri") olduğudur (Otoriteyi "töz" değil, "yüklemler" doğurur): Eğer başka bir kişi (ya da kişiler) aynı edimleri yaparsa, *aynı* Otoriteden yararlanacaklardır. O halde, tüm bu kişilerin bu Otoriteyi doğuran edimleri yeniden gerçekleştirmeleri koşuluyla, Otorite bir kişiden başkasına geçerken, yine de kendisine özdeş kalabilir.

Ancak *kalıtsal* aktarım, edimlerin ya da daha kesin bir ifadeyle, "erdemlerin" ya da bu edimleri gerçekleştirme *imkânı*nın babadan oğula aktarıldığı şeklindeki (az çok bilinçli) teoriye dayanır. Buradan oğulun (ya da genel olarak, yakın bir kişinin) babanın Otoritesinin *varisi* olduğu fikri çıkar. Doğruyu söylemek gerekirse, bu Otorite akta-

rımı teorisi çok "ilkel," hatta "büyüsel" bir anlayış üzerinde temellenir. "Erdem" (= edim *imkânı*) aynı ailenin tüm üyelerinde bulunan ve babadan en tam biçimde (kıza değil) oğula aktarılan bir nevi yarı-maddi töz ("mana"*) olarak anlaşılır. Bu otorite yavaş yavaş azalır (küçük çocuk büyüğünden daha az alır ve böyle devam eder). (Daha geç tarihli çeşitlemesi: Eğer Otorite tanrısal kökenliyse, tanrısallık tercihen büyük erkek çocuğa aktarılır.)

Bu "maddeci" Otorite anlayışı topa tutuldukça (ki aslında, hiçbir şey Otoriteyi doğuran ve ayakta tutan "erdemlerin" kalıtsal olduğunu varsaymaya izin vermez), kalıtım yoluyla aktarım saygınlığını yitirmiştir. Günümüzde, neredeyse var olmadığı düşünülebilir. Eski dönemlerde, bu aktarım tarzının Otoritenin tüm tiplerine (hatta Yargıcınkine bile) uygulandığı örnekler bulunur. Ama günümüzde sanki bunu tümüyle reddetmek isteriz.

Çünkü Otoritenin bu aktarım tarzı yanlış bir teoriye dayanır, böylece er geç ortadan kalkmaya namzettir. Ama tüm Otorite tipleri arasında, bu Otoritenin *geleneğin* Otoritesinden başka birşey olmaması ölçüsünde, yine de buna en iyi uyan, doğası gereği Babanın Otoritesidir.

Not. "Anayasal/Meşruti" tekerkin (monark) Otoritesi özü itibarıyla Babanın Otoritesinden ibarettir; işte bu yüzden, bu örnekte, kalıtsal aktarım "kamuoyu"nu fazla şoke etmeden günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir. Ama Devlet Reisine, onun Otoritesinin kalıtım yoluyla aktarımı ilkesini sürdürerek, Reisin Otoritesini, Yargıcın Otoritesini ve hatta Efendinin Otoritesini vermeye çalışmak mümkün değildir. Aynı saptamalar

* Kimi dinlerde doğaüstü güç -çn.

kalıtsal "Senato" için de geçerlidir: örneğin, Lordlar kamarası.

Geriye aktarımın diğer iki tarzı kalır: *seçim* ve *atama*.

İlk bakışta bu terimler eşanlamlı gibi görünür. Şöyle demek alışkanlığı vardır: Atina'da, yüksek görevliler/yargıçlar (*magistrat*) halk Meclisi tarafından *seçiliyordu*. Büyük Kral, il yöneticilerini *atıyordu*. Ama aynı şekilde şu da söylenebilirdi: Çoğunluk adayları *atar* (çünkü onları, kimse onun iradesine sınır koymadan, kimseye danışmadan tayin eder) ve Diktatör de işbirlikçilerini *seçer* (çünkü en iyi olduğunu düşündüklerini *seçer*). Her halükârda, bir tekin ya da pek çoğun söz konusu olması, oy'un olması ya da olmaması asli bir fark oluşturmaz (Romalı Triumvirler, kendi aralarında, bir adayı oylamaya koyabilmişlerdir ama bu seçim değil, *atama*ydı). Yine de, "seçim"den, "atama"dan bahsedildiğinde, iki ayrı politik kategorinin kullanıldığı duygusu uyanır. Oysa, aslında *asli* bir fark vardır ve bu kavramları şu şekilde tanımlamak suretiyle bu fark gösterilebilir: Otoriteye aday kişi, kendisi (ya da kendileri) de bir *Otoriteye* sahip kişi (ya da kişilerce) tayin edildiğinde, *atama* yoluyla Otoritenin aktarımı söz konusudur ve bu Otorite *aynı tipte*dir (örneğin, bir Reis tarafından atanan bir Reis); buna karşılık, aday, ya *hiç* Otoritesi olmayan ya da *başka tipte* bir Otoriteye sahip kişi veya kişilerce tayin edildiğinde (örneğin bir Reis tarafından atanan bir Yargıç) *seçim* yoluyla aktarım söz konusudur. Aslında, ikinci durumda, gerçekten de seçim [*élection*], yani (en iyinin) *seçimi* [*choix*] vardır, çünkü aday Otoritesini onu seçenden alamaz, bunun sebebi, onu seçen

kişinin Otoriteye sahip olmaması ve (seçim sadece onun "değer"ini, yani tam olarak Otoritesini *ortaya çıkardığından*) bu Otoriteyi ancak kendine borçlu olmasıdır. Buna karşılık, birinci durumda ise, aday prensipte herhangi biri olabilir, zira Otoritesini onu seçenden alır (seçen kişi adaya örneğin talimatlar, öğütler, eğitim vs biçimi altında kendi "erdem"ini aktarır).

Not 1. Kesin olarak konuşmak gerekirse, seçimin, kura çekmekten asli bir farkı yoktur. Kuşkusuz, –bireysel ya da kolektif– seçmen en iyi olanları seçtiğine *inanır*. Ama eğer hiç Otoritesi yoksa, seçiminin ötekiler için hiç bir değeri yoktur. O halde ötekilerin görüş açısından, aday sanki kuradan çıkmıştır; seçmen "olumsuz bir otoriteye" sahip olmadıkça, yargıçları kurayla seçmek, onları eşkiyalara seçtirmekten daha iyidir. Aktarımın söz konusu olduğu Otoriteden başka tipte bir Otoriteye sahip olan seçmen için de aynı şey geçerlidir: *Bu* durumda seçmen yetkin değildir. Öyleyse: Doğrudan *kamu* oylaması [*suffrage universel*] –ve halk oylaması [*plébiscite*]– kura çekiminden farklı değildir. Bundan ötürü, gördük ki, antik "demokrasiler"de, oyla seçim çoğu kez kura çekimiyle seçime çok yakındır. Parlamenter bir rejimde, Parlamento kralın Otoritesinin mirasçısı olmuştur, yani tayin ettiği kişileri *atar*. Bütün mesele, Parlamentonun Otoritesinin hangi mahiyette olduğunu bilmektir. Eğer üyeleri doğrudan kamu oylaması ile seçilmişse, bunun anlamı onların kurayla çekildiğidir: O halde, Kralın Otoritesi, kalıtım yoluyla aktarıl-

mayı keser, kurayla seçim haline dönüşür. Bütün mesele, bu Otoritenin hangi unsurlarının, aktarım tarzındaki bu değişimden sonra yaşayabilmiş olduğudur. Genelde, sadece Reisin Otoritesi kalır; diğer üç tip ortadan kalkar.

Not 2. Atama durumunda, atayan, Otoritesinin *bir bölümünü*, kendi Otoritesinde bir azalma olmaksızın atanana aktarabilir: Denilebilir ki atanan onun sınıfına aittir ve ikisi de aynı kalan Otoriteye "dayanak" görevi görür. Böylece atananın Otorite kaybı, atayanın Otorite kaybı olarak düşünülebilir: Herhangi bir hata yapmakla bu hatayı yapacak kişiyi atamak aşağı yukarı aynı şeydir; bu hatayı işlemiş olanın yerine bir başkasını atamak *kendini* tekrar etmek anlamına gelir. Ama atayan Otoritesinin *hepsini* de atanana aktarabilir: Halefin atanmasında olduğu gibi.

Not 3. Eğer kalıtsal aktarım hatalı bir teoriyi varsayıyorsa, seçim yoluyla, yani kura çekimi yoluyla kalıtsal aktarım da açıkçası tatmin edici olmaktan uzaktır (tabii, kura ya da seçim yalnızca Tanrı tarafından yapılan *atamayı* görünür kılmak üzere, tanrısal Otoriteye başvurulmazsa). O halde, atama kabul edilebilir tek aktarım tarzı olarak kalır. Ama Otoritenin kendiliğinden doğuşunu daima tüm aktarımlara tercih etmek gerektiği açıktır: Otoritenin temsilcisini bir başkasıyla değiştirmek söz konusu olduğunda, en iyisi, kendini kabul ettiren adayın Otoritesini tanımaktır. Hem hatırlatalım ki sözde seçimler genelde yalnızca böylesi kendiliğinden doğuşun dışsal görünümleridir. Önemli

olan, seçime dayalı rejimi bu doğuşlara ket vurmayacak biçimde düzenlemektir.

Özü itibarıyla Otorite *kendiliğinden* bir doğuşu varsayar. Nasıl olursa olsun Otoritenin aktarılması, otoriteyi hep az ya da çok azaltır. Ama şayet dört arı tip ayrı ayrı düşünülürse, aktarıma en az uygun olanın Yargıcın Otoritesi olduğu görülecektir. Gerçek bir Yargıç Otoritesine sahip olmak için, bu otoritenin temsilcisinin her zaman kendi kişisel "adalet"ine ("hakkaniyet"ine, "dürüstlük"üne) dayanan, kendiliğinden bir Otoriteden yararlanmış olması gerekecektir.

Not. Jüri üyelerinin kurayla belirlenmesi, Yargıcın Otoritesinin bir nevi kendiliğinden doğuşudur: Tesadüfen seçildiklerinden, bu üyelerin tarafsız olduğu, yani Yargıcın Otoritesinin temelinde bulunan bu adalet "erdem"ini gerçekleştirdikleri kabul edilir. Bundan ötürü, Otoriteleri sadece, uğruna seçilmiş oldukları hal içinde, yani "doğru" diye görüldükleri durum içinde geçerlidir.

Babanın aktardığı Otoriteye gelince, bunun en iyi kalıtım yoluyla aktarıma uygun olduğunu gördük. (Bunun ardından, atama, yani aynı Baba Otoritesini elinde bulunduran biri tarafından tayin gelir ve son olarak da, seçim, yani kura çekimi.) Efendinin Otoritesi, aktarılabilir olduğu ölçüde, en çok seçime (yani kura çekimine) uygunmuş gibi görünür, çünkü Galibin Otoritesinin kendiliğinden doğuşunda rastlantı zaten belli bir rol oynar.

Not. Belki de "tiranlar"ın Otoritelerini halk oylaması ile teyit ettirme eğiliminde olmalarının sebebi budur.

Buna karşılık, kalıtsal aktarım (kişisel "Risk"e dayanan) bu tip Otoritenin kesinlikle karşıtıdır ve *kalıtsal* efendilik, Otoriteye değil, daima güce dayanmıştır. Nihayet, Reisin Otoritesi, aktarılmak zorunda olduğu ölçüde, en iyi (Reisin Otoritesini elinde tutan kişi tarafından yapılan) atamaya uyar: Çünkü Reisin geleceği öngördüğü (tasarılarında başarılı olduğu), atadığı kişinin davranışını önceden bileceği kabul edilir, öyle ki tanınan bir Reis tarafından yapılan atama, prensipte, Reisinkinden başka bir Otoriteyi bile aktarabilir. Başka bir deyişle, Otoritenin kendiliğinden doğuşu yoktur, var olan Otorite daima bir Reis tarafından yapılan *atama* vasıtasıyla aktarılma eğilimi gösterir.

Ama bütün bu sorular daha yakından incelenmelidir.

Genel Not. Dört tipin (ve bunların "bileşimleri"nin) hepsi, politik, dini vs gibi farklı "alanlar"da gerçekleşebilir. (Bir "öte" ile (varsayılan) ilişkilerin olduğu yerde *dini* "alan;" Devletin olduğu yerde (bkz. Devlet üzerine kısa not*) politik "alan" vs vardır. Tüm tiplerin (ve "bileşimleri"nin) hepsinin tüm "alanlar"da gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine bakmak gerekecektir.

---

* Burada Kojève'in, uzaktan da olsa, *Esquisse*...'teki açıklamalara göndermede bulunduğu varsayılabilir (*op. cit.*, s. 20 sq., s. 392 vd.); ama ayrıca bkz. Kojève'in, *Tyrannie et sagesse*, Leo Strauss, *De la tyrannie* içinde, Paris, Gallimard, coll. "Tel," s. 1954, s. 215 sq. (Fransız editörün notu).

II. METAFİZİK ANALİZ

Artık Otorite olgusunun metafizik analizine geçelim, burada bu analizin ancak taslağı sunulabilir.

Hiç şüphe yok ki Otorite özü itibarıyla (doğal değil) *insani* bir olgudur, yani (bunu burada tanıtlayamasak da) *toplumsal* ve *tarihsel*dir: Otorite bir toplumu (ya da geniş anlamıyla Devleti, yani "tepki" imkânının olmadığı bir hayvan *sürüsü*nden başka bir şeyi) varsayar ve toplum da (sadece biyolojik, doğal bir *evrim* olmamak üzere) tarihi varsayar (ve içerir).

Başka bir deyişle, Otorite ancak *zamansal* yapıya sahip bir Dünya içinde "ortaya çıkabilir" (bir "fenomen" olabilir). O halde Otoritenin *metafizik* temeli, ("biyolojik" alanda Geçmişin önceliği ya da "fiziksel" alanda Şimdinin önceliği bakımından "doğal" zamanlara karşıt olarak, Şimdi, Geçmiş, Gelecek ritmi bakımından "insani" ya da "tarihsel" Zaman olarak anlaşılan) "Zaman" entitesinin bir "modifikasyonu"dur. *Geleceğin* önceliği olduğuna göre, (göreceğimiz gibi) *Reis*in Otoritesinin de önceliği vardır: En mükemmel Otorite, *evrensel* bir "tasarı"ya sahip "devrimci" Reisin (Stalin) (politik, dini vs) Otoritesidir. Olduğu haliyle Ebediyette Otorite yoktur. Ve eğer, göreceğimiz gibi, bir Otorite tipi metafiziksel olarak Ebediyete dayanıyorsa, Ebedi ancak *Zaman*la olan ilişkisinde Otorite kılığında "ortaya çıkar."

Ancak Zamanın ne ise o olarak bir Otorite değerine sahip olduğu hiç kuşku götürmez. Garip şeydir ve ilk bakışta paradoksal görünür ama zaman otoriteye *her* üç tarzında da sahiptir.

İlk önce *Geçmiş*. Bir Geçmiş daima "saygıdeğerdir;" onu kurcalamak "kutsala saygısızlık"tır, ihmal etmek ise

"gayriinsani"dir. Oldum olası –ve özellikle de putperest Antikitede– bir kurumun Otoritesi eskiliği ile "gerekçelendirilirdi" (açıklanırdı). Aynı şekilde, bir ailenin, bir Devletin eskiliği sadece bir medarı iftihar olmakla kalmaz, ayrıca Otoritenin gerçek bir temelidir.

Ama öte yandan, *Geleceğin* de tartışma götürmez bir Otoritesi vardır. "Geleceğin insanı" "önünde bütün bir dünya" oluşuyla bir Otoriteye sahiptir. "Gençler" zaman zaman oldukça dikkate değer olabilen Otoritelerini, cisimleştirdikleri Gelecekten alırlar. "Yarının insanı"nın Otoritesi kolaylıkla tanınır. Ve gelecek bin yıllar için olduğu gibi (bkz. Hitler) geçmiş bin yıllar için de hak talep edilir (bkz. Mussolini).

Nihayet, *Şimdi*nin kendisi Şimdi olarak bir Otoriteye sahiptir. *Up to date* [çağa uygun] olmak isteriz, "zamanın gerisinde" kalmak istemeyiz. "Moda"nın çok büyük –ve "tiranik"– Otoritesi, Şimdinin, "güncel"in Otoritesidir. "Günün insanı"nın Otoritesi şundan ileri gelir: "Güncel"i, Şimdiyi; yani geçmişin "şiirsel" gerçekdışılığına ve geleceğin "ütopik" gerçekdışılığına karşıt olarak, dünyadaki bir şeyin "gerçek mevcudiyeti"ni (Hegel'in *Gegenzwart*'ı) mükemmelen temsil eden odur.

Öte yandan, bütün bu "zamansal" Otoritelere, *Ebediyet*in Otoritesi karşı koyar. Sık sık "ebedi ilkeler"den dem vurulur. Bunların Otoritesi ise zamanın üç kipinin dışında olmalarından ileri gelir. Yeryüzünde Tanrı'nın temsilcileri olanlar Otoritelerini Ebediyetten alırlar. Ama açıktır ki eğer Ebedi olanın bir Otoritesi varsa, bu ancak "zamansal" olana *karşıt olarak*, yani zamansala *göre* olabilir. Ebediyet (bunu tanıtlamaksızın söylüyoruz) sadece Zamanın *olumsuzlanması*, yani zamanın bir *fonksiyonu*dur. Ve Ebedi olanın Otoritesi, ya Şimdinin, ya Geçmişin

ya da Geleceğin Otoriteleriyle (olumsuz biçimde) ilişkilenen Otorite olarak gösterir kendini.

O halde, üç kipinde Zamanın Otoritesi olduğu gibi, Ebedi olanın da Otoritesi vardır. Burada bütün mesele, *sui generis* Otoritenin mi, yoksa daha yukarıda incelediğimiz Otoritenin dört "arı" tipinin metafiziksel temellerinin doğrudan bir "tezahürü"nün mü söz konusu olduğunu anlamaktır.

Bir ipucu bu ikinci savı telkin eder: Otoritenin dört *arı* tipini ayırt ettik; şu an irdelediğimiz Otorite de zorunlu olarak dört tipe bölünür: Ebedi olanın Otoritesi ile Şimdinin, Geçmişin ve Geleceğin Otoritesi olan Zamansal olanın Otoritesi. O halde burada, aynı dörtlü yapıya sahip bir tek ve aynı Otoritenin birbirini tamamlayıcı iki yönünün söz konusu olduğunu varsaymak doğaldır.

Kuşkusuz, sadece bir ipucudur bu. Ama bir diğer ipucu bunu teyit edecektir. Eğer dört "arı tipi"mizi irdelersek, doğal olarak ikiye ayrıldıklarını göreceğiz: Tek bir blok oluşturan Babanın, Reisin, Efendinin Otoritelerine karşı Yargıcın Otoritesi. Ve bu bize, *zamansal* olarak kendileri de bir blok oluşturan, dolayısıyla Otoritenin diğer "üç arı" tipiyle aralarında koşutluk kurulabilecek üç zamansal Otoriteye karşıt olarak Yargıcın Otoritesiyle Ebedinin Otoritesi arasında koşutluk kurma fikrini telkin eder.

Analiz bu varsayımı teyit eder. *Bir yandan*, gördüğümüz gibi, Yargıcın Otoritesi adeta hiç bir aktarıma müsait değildir, oysa diğer üçü iyi kötü aktarılırlar, özellikle de *kalıtsal* yolla. (Oğulların, Babanın, Efendinin ya da Reisin Otoritesini sık sık kalıt aldığının görülmesinin nedeni sadece, bunların da vaktiyle bu Otoriteleri ellerinde tutanların oğulları olmasıdır; bir kişinin, yargıç olarak Yargıcın Otoritesini basit bir soy zinciri yoluyla kalıt aldığı

asla görülmemiştir. O halde denilebilir ki Yargıcın Otoritesi, bir anlamda Zamanın dışında olduğundan, her "silsile"ye [*succession*], yani her "zamanlaştırma"ya direnir. Onun *her zaman* varolduğu kabul edilir, ve böyle değilse, (arası kesilmeksizin) arkadan gelen şeye "geçmek" yerine, (kendiliğinden yeniden doğmak üzere) bütünüyle yok olur. Buna karşılık, diğer üç Otorite zaman içinde "sürüyormuş" gibi görünür ve bunların aktarılması sadece zamansal özlerini ortaya çıkarır. *Öte yandan*, Yargıcın Otoritesi, bu karşıtlık içinde bir blok oluşturan diğer üçüne bir bakıma karşı çıkar. Nitekim Yargıç, prensipte, Babayı, Efendiyi ve Reisi "yargılayabilir" ama Yargıcın Otoritesinin öyle bir doğası vardır ki, diğer üç tip Otoriteden doğan tepkiden bağışık kalacaktır. *Nihayet*, nasıl ki Ebedilik ancak zamanla olan ilişkileriyle ve zamanla olan ilişkileri yoluyla "otoriter" bir niteliğe sahiptir, Yargıç da ancak diğer üç Otoriteye (gerektiğinde) karşıt durduğu ölçüde gerçek Otoriteye sahip olur. (Eğer Babalar, Reisler ve Efendiler tanım gereği ya da "öz" itibarıyla "adil" olsalardı, Yargıcın *ayrı* bir Otoritesi olmazdı ve eğer Yargıç "adaletini" Babaların, Reislerin ve Efendilerin istençlerinin karşısına koyamasaydı, hiçbir "otorite"si olmazdı.

O halde her şey, Yargıcın Otoritesinin, Ebedi olanın Otoritesinin bir "çeşitleme"sinden; yani zamanla ilişkisinde Ebediyetin "otoriter tezahürü"nden başka birşey olmadığını varsaymaya götürür. Ve (tam burada ana hatlarını belirtebileceğimiz) bir analiz bu varsayımı teyit eder.

Ebedi olan ancak insani eylemler arasından bazılarını, yani Ebediyet öğesinin *etkin* müdahalesine karşı "tepki" niteliğini taşıyan eylemleri geçersiz kıldığı ölçüde insani *eylemlere* göre gerçek anlamda bir *Otorite*ye sahiptir. O

halde, Otoriteye sahip olan, ne ise o olarak Ebediyet değil ama *ebedi* nitelikte *eylemler*dir. Ama bir eylem, ya zamanın "dışında" (yani Geçmiş, Gelecek ve Şimdi tarafından yaratılan koşullardan bağımsız) olduğunda ya da "tüm zamanlar" için (yani Şimdi, Geçmiş ve Gelecek içinde) geçerli olduğunda "ebedi"dir. Ama bu tam da, "adil" eyleme niteliğini kazandıran şeydir: O zamanın dışındadır, çünkü adil eylem (örneğin "doğru" hüküm) günün ne bir fonksiyonudur ne de onun "çıkar"ınadır, ne geçmiş tarafından buyurulan "önyargı"dır ne de Geleceğe demir atmış "arzular"dır; o "tüm zamanlar" için geçerlidir, zira adil olduğundan "ebediyen" adil kalır ve gerek Şimdiye gerekse Geçmişe ve Geleceğe dair sonsuzca "hüküm" verebilir. Ve eğer Ebediyet, Zamanın *tikel kiplerin*in olumsuzlanması olduğundan, bu kiplerin *bütünü/toplamı* ya da bileşimi olarak düşünülüyorsa, Yargıcın Otoritesi de ("adalet") diğer üç otoritenin bileşimi olarak yorumlanabilir; söz konusu diğer üç otorite ancak blok halinde Yargıcın Otoritesine ya da "Adalet"e tabi olmak koşuluyla, uyumlu, hatta istikrarlı ya da "ebedi" bir birlik oluşturabilirler.

O halde denilebilir ki eğer Ebediyet dünyada ancak Adalet olarak gerçekleştiği ölçüde, bir "*Otorite*" biçiminde "tezahür ediyor"sa, Yargıcın Otoritesi de metafizik temelini ancak Ebediyetin Zamana "girmesi"nde bulur; bu "giriş"in "etki"si ise, zamanın "süre"si olduğu kadar onun "birliğidir" de. O halde, Zamanla ilişkisi içinde Ebediyet tam da Yargıcın Otoritesinin metafizik temelidir.

Otoritenin diğer üç "arı" tipine gelince, bunların metafizik temeli ("insani") Zamandır. Nitekim, bu Otoritelerin "zamansal" niteliğinden hiç şüphe yoktur. Geriye sadece bunların Zamanın üç kipi arasında nasıl bölündüğünü anlamak kalır.

Babanın Otoritesinin kalıtsal aktarıma en uygun otorite olduğunu, oysa Reisin ve Efendinin Otoritelerinin, sırasıyla, atama ve seçim (hatta kura çekimi) yoluyla aktarımlara yol açtığını gördük. Ama kalıtım Geçmiş fikrinin hâkimiyeti altında işler. Buna karşılık, atamanın Geleceğe (atanmışın gelecekteki tutumuna) başvuruyormuş gibi göründüğü açıktır. Seçime (= "kura"ya) gelince, önemli olan basit seçim (= kura çekimi) olgusudur; yani öz itibarıyla Şimdiye ait bir edime dayanır. Bu da bizi şu varsayıma götürür: Eğer Babanın Otoritesi Geçmişin "tezahürü" ise, Reisin ve Efendinin otoriteleri sırasıyla Geleceği ve Geçmişi "açığa çıkarır."

(Burada sadece taslağı çizilen) doğrudan analiz bu varsayımı teyit eder

Önce Geçmişi ele alalım. *Otoriteye* sahip olan ne ise o olarak Geçmiş değildir: Doğa insandan daha eskidir; bir taşın yaşı son derece "saygı uyandırabilir;" yine de bu durumda hiçbir *Otorite* yoktur. Benim üzerimde bir *Otorite* uygulayan Geçmiş tarihsel bir Geçmiştir; *benim* geçmişimdir, yani benim Şimdimin "neden"i ve benim Geleceğimin "temel"i olan Geçmiştir; Geleceğe yönelik olarak Şimdimi belirlediği kabul edilen şey Geçmiştir. Başka bir deyişle, Geçmiş ancak kendini bir "*gelenek*" biçimiyle gösterdiği ölçüde bir Otorite kazanır. Ama Babanın Otoritesinin tam da tarihsel "neden"in ya da "gelenek"in Otoritesi olduğunu gördük. O halde denilebilir ki, –Geçmiş kipinde– Zaman, Babanın Otoritesi olarak "otoriter" biçimde "tezahür eder" ve Babanın Otoritesinin metafizik temeli Şimdideki Geçmişin "mevcudiyet"indedir; yani zamansal bir dünyanın parçası olan tüm gerçekliklerdedir.

Geleceğe geçelim. Yine burada da, arı ve yalın Geleceğin hiçbir *Otorites*i yoktur; her şeyin önünde bir gelecek

vardır ama bu, saygınlığını kesinlikle artırmaz. Gelecek ancak, Geçmişle ilişkilerini devam ettiren Şimdiyi belirleyen (ya da belirlediği kabul edilen) *tarihsel* gelecek, yani *benim* geleceğim olduğu ölçüde bir Otorite uygular. Başka bir deyişle, Gelecek ancak (geçmişin bilgisi temelinde, geleceğe yönelik olarak şimdide tasarlanan) bir "tasarı" [*projet*] biçiminde "tezahür ettiği" ölçüde bir Otorite uygular. Ama "tasarı"nın Otoritesi Reisin Otoritesinden başka bir şey değildir. O halde denilebilir ki Gelecek, metafizik temeli (insani, yani tarihsel) bir *Şimdi*, yani (tarihsel olarak anlaşılan) zamansal bir *gerçeklik* olan her şeyde Geleceğin potansiyel "mevcudiyet"i olan Reisin Otoritesi olarak "otoriter" biçimde "tezahür eder."

Son olarak da Şimdiyi irdeleyelim. (Zamansal dünyada) *varolan her* şey "mevcut" [*présent*] olduğundan, ne ise o olarak Şimdi [*Présent*] hiçbir Otoriteye sahip olamaz: Otoriteye "maruz kalan" kişi, onu uygulayanla aynı sıfatla arı ve yalın Şimdide hak talep edebilir. Tartışılmaz bir Otoriteye sahip olan Fiziğin "şimdi"si [z = 0] değil, *tarihsel* Şimdidir ("tarihsel" andır). Otoritesi olan sadece, "mevcut" (yani, *varolan*) şeyler kütlesi içinde "*gerçek mevcudiyete*" sahip entitedir: Tinin "Madde" içindeki, yani (kelimenin tam anlamıyla) *varolmayan*ın, bütün *fiilen var olanları* temsil eden şey içindeki "fiili mevcudiyeti." Ama zamansal dünya içinde varolmayan, ya *artık varolmayan*dır ya da *henüz varolmayandır*: ya Geçmiştir ya da Gelecek. O halde *Geçmiş*in ve *Gelece*ğin, *Otoriteye* sahip olan Şimdi içindeki "fiili mevcudiyeti" saptanır: Bu, Geçmişten doğmuş ve Geleceğe gebe bir Şimdidir. Ama (insani ya da "tarihsel") böylesi bir Şimdi, kelimenin tam anlamıyla "eylem"den başka bir şey değildir; hem geçmişin anısını hem de geleceğin tasarısını şimdide *gerçekleştiren*

eylemdir. Ama *eylem*, olmak [eylemine]/varlığa karşıttır. Ve bu karşıtlık, varlığın, varlığın etkin *yıkımı* olan eylem tarafından *dönüştürülmesi*nde ya da dönüştürülmesi yoluyla (ya da dilerseniz, dönüştürülmesi olarak) gerçekleşir ve "tezahür eder." Ama Efendinin Otoritesini doğuran "Risk" tam da, kelimenin asıl anlamında varlığına (yaşamına) karşı koyan, onu tehlikeye atan ve gerektiğinde, onu bütünüyle yok eden böylesi bir *eylem*dir. Ve (bu "Risk"e dayanan) Efendinin her eylemi, Geçmişin ve Geleceğin Şimdide gerçekleşmesi ve "tezahürü"dür. Ama eylem tam da Şimdi kipindeki zamanın "tezahür etmesi"dir. O halde denilebilir ki, Efendinin Otoritesinin metafizik temeli (tarihsel dünyanın) Şimdisidir ve Şimdi, "otoriter" bir biçim altında ancak, asıl anlamıyla *eylem* olarak, yani ona destek sağlayan Varlığın tümden tahrip olması karşısında bile durmayan eylem olarak gerçekleştiği ölçüde "tezahür eder." ("Gelecek düşü" ve "geçmişin korunması" Otoritesine karşılık, "günün ihtiyacı" Otoritesi, nihayetinde, *savaş*ın gereklerinin Otoritesi ya da genel itibarıyla, bir Ulusun *Şimdisi* dolayımıyla Geleceğine girişinin taşıdığı *yaşamsal risklerin* Otoritesidir.)

Öyleyse Efendinin Otoritesi sadece Savaşçının Otoritesi değildir. Genel itibarıyla, (her alanda) "Riske atılmaya hazır" olanın, "eylemde bulunmayı bilenin," "bir karar alabilenin (tasarı)," "seferber olanın" vs, yani kısaca, yine de her zaman "makul" ve "ihtiyatlı" olmayan kişinin Otoritesidir.

Ebedi olan ile ilişkisinde Zaman, Ebedi olanın "nedensel" yapısı yoluyla zamansal Dünyada gerçekleşir. Ayrıntıya girmeden belirtelim ki, eğer Ebediyet "biçimsel neden" ile gerçekleşiyorsa, Zaman, Geçmişi "maddi neden," Geleceği "ereksel neden" ve Şimdiyi "etker neden" olarak gerçekleştirir (bkz. Aristoteles). Ama insan varoluşu düzlemin-

de (yani, *tarihsel* zamansal dünyada), "biçimsel neden," "temaşa" ile, yani genel olarak, "edilgen," "teorik," "çıkar gözetmez," "dinginci" tavır ile "tezahür eder." Buna karşılık, diğer üç "neden," bu düzlemde, "pratik" ya da "etkin," "iradi," "çıkar gözetir" tavır yoluyla "tezahür eder." "Etker neden," kelimenin asıl anlamıyla *eylem yoluyla*, Şimdide *gerçekleştirilen* eylem yoluyla çıkar; "ereksel neden" "*Tasarı*" vasıtasıyla, yani Geleceğe yansıtılmış eylem vasıtasıyla tezahür eder; nihayet "maddi neden" "varoluşsal bellek" ya da "gelenek" vasıtasıyla, yani varlığın Nedenden "Etki"ye "geçiş"iyle karşılaştırılabilir olan, adeta eylemsizlik yoluyla gerçekleştirilen "geleneksel" eylem vasıtasıyla ortaya çıkar. Bu tezahürlerin "otoriter" görünümlerinin, bir yandan (hepsi şu ya da bu şekilde *eylemde bulunan*) Babanın, Efendinin ve Reisin ve öte yandan (eylemde bulunmayıp "seyretmek"le ya da başkalarının edimlerini "yargılamak"la yetinen) Yargıcın Otoritesinin "fenomenler"inden başka bir şey olmadığını görmek kolaydır. Böylece, (kendi "zamansal" yapısından türeyen) tarihsel Dünyanın "nedensel" yapısı aynı zamanda, dörtlü Otorite fenomenine metafizik temel hizmeti görür, zira bu fenomeni, iç yapısı bakımından (1+3 şeklinde bölümleme) ve dört kurucu öğesinin karşılıklı ilişkileri bakımından bir bütün olarak "gerekçelendirir" veya açıklar.

Bu şekilde, metafizik çözümleme, Otoritenin neden zorunlu olarak *dört* ve *sadece* dört indirgenemez tipi olduğunu açıklıyor olması anlamında fenomenolojik analizi "gerekçelendirir." 64 tane "çeşitleme"den oluşan listemizin gerçekten *eksiksiz* olduğunu ispatlar. Aynı zamanda, her "arı" tipin (ve her "çeşitleme"nin) ve bunları birbirine bağlayan bağların analitik betimlemesini kontrol etmeye ve gözden geçirip düzeltmeye olanak tanır. Netice itiba-

rıyla, Otorite fenomeninin fenomenolojik analizinden çıkartılabilecek politik, ahlaki ve psikolojik sonuçları tamamlamaya ve "gerekçelendirme"ye olanak tanır.

Ama bunu yapabilmek için, metafizik analizi daha derinleştirip son sınırına götürerek onu ontolojik bir analizle tamamlamak gerekirdi. Ama burada bu türden bir çalışmaya girişmek söz konusu değil.

Yukarıda önerilen özet taslakla ve ardından gelen ontolojik analize ilişkin kimi saptamalarla yetinmek zorundayız.

III. ONTOLOJİK ANALİZ

Metafiziksel analizin (Zaman – Nedenler) sadece bir taslağı çizildi. Ontolojik analize gelince, onu bütünüyle daha sonraya bırakmak zorundayız. Bu probleme ilişkin kimi kısa tarihsel saptamalar yapmakla yetineceğiz.

Ontolojik analiz, Varlık olarak alınan Varlığın bizzat yapısını açığa çıkarmalıdır; bu yapı dörtlü Otorite "fenomen"ine tekabül eder; söz konusu fenomen de (insani varoluş düzleminde), üç temel "kip"leri (ve bu kiplerin "nedenler" biçimiyle gerçekleşimleri) bakımından Ebediyetin ve Zamanın "varoluşlarını" "açığa çıkarır."

Bununla birlikte, dört Otorite teorisinden hiçbirinin derinlemesine ve doğru bir ontolojik analiz içermediğini söylemek gerekir. Kuşkusuz, tüm bu teoriler (fenomenolojik düzeyden yola çıkıp, metafizik düzeyden geçerek) ontolojik düzeye yükselirler. Ama tam da, bu teorilerden her biri, Otoritenin yalnızca tek bir tipini tanımak ve bunu biricik Otorite olarak kabul etmek suretiyle evrensel bir teori olarak tasarlandıkları için, bunların ontolojik analiz-

leri ancak eksikli ve hatalı olabilir. (Daha kesin bir ifadeyle, bunları, karmaşık Otorite fenomeninde Varlığa dair yalnızca kendi tek yanlı anlayışlarına uyan veçheyi görerek eksikli fenomenolojik analizler yapmaya götüren şey, bu teorilerin mimarlarının ontolojilerinin kusurudur.)

Tanrı hakkında Skolastik tasavvurlar (*causa sui*, varoluş içeren öz, teslisin üçlü yapısı, "tecessüm"*) aslında ontolojik birer teoridirler. Ama *biz* diyebiliriz ki bu teori Varlığın sadece tek bir veçhesini açımlar, böylece haksız yere onu Bütün olarak alarak bozar ve saptırır. Otorite problemine gelince, skolastik ontoloji ancak Babanın Otoritesinin ontolojik analizi için malzeme sağlar.

Aynı saptamalar diğer üç ontoloji için de geçerlidir. Platon'un ontolojisi (Bir-Agathon,† Bir ve Çok, varlığın ikici yapısı vs) Yargıcın Otoritesinin ontolojik analizi için hareket noktası sağlar.

Buna karşılık, Aristoteles'in ontolojisi (Devimsiz devindirici, *Nous*, Biçim ve Madde vs) Reisin Otoritesinin analizini başlatır. Nihayet, Hegel'in ontolojisi (Olumsuzluk, Bütünlük, Varlığın diyalektik yapısı vs) Efendinin Otoritesinin ontolojik analizine temel teşkil eder.

Tüm bu ontolojiler, tam da, sanki keşfettikleri şey Varlığın *bütünü*ymüşçesine Varlığın tikel görünüşlerini betimledikleri için değiştirilmeli (tamamlanmalı ve düzeltilmelidir). Böylelikle Otorite fenomeninin *tam* (yani dörtlü) bir ontolojik analizi, buraya kadar sunulanların tümünde olduğu gibi parçalı değil, *eksiksiz* bir ontoloji geliştirmemize olanak tanır.

---

* Incarnation: Tanrı'nın insan olarak ete kemiğe bürünmesi –çn.

† (*Yun.*) αγαθών: İyi, en yüce –çn.

Elbette Varlık olarak Varlığın yapısı herhangi bir fenomenin analizinden yola çıkılarak da incelenebilir (çünkü *her* fenomen, Dünya olarak "varolan" Varlığı "açığa vurur"). Ama Otorite fenomeni çok karmaşık olduğundan, ontolojiyi başka çıkış noktalarından hareketle incelemek, Otoritenin ontolojik analizine ise, ontolojinin ana hatlarını geliştirdikten *sonra* girişmek yeğdir. Bununla birlikte, her farklı fenomen Varlığın belli taraflarını, diğerlerinin yaptığından daha iyi "açığa çıkarır." Bundan ötürü, Otorite kadar önemli bir fenomen ontolojik incelemelerde ihmal edilemez. Aslında çalışma, sürekli bir gelgit dahilinde gerçekleştirilmelidir: (Nihai olduğu varsayılan) bir ontolojiden, fenomene iniş, (nihai olduğu varsayılan) bir fenomenolojiden Varlık olarak Varlığa çıkış. Fenomenolojilere, metafiziklere ve ontolojilere, yani gerçekten nihai, yani mutlak surette *doğru* bir felsefeye bir gün ancak böyle ulaşılabilecektir.

Bu ontolojik çalışma *programına* işaret etmekle yetinip, özet fenomenolojik analizimizden ve metafizik analiz taslağımızdan hareketle yapılabilecek Çıkarımlara geçelim.

ÇIKARIMLAR

Analizlerimiz yetersiz olduğundan, Çıkarımlar da ancak eksikli ve şüphe götürür niteliktedir. Dahası, ne şimdiden mümkün *bütün* sonuçları ne de en önemli olanlarını çıkarmaya çalışacağız. Bunların içinden, biraz rastgele seçilmiş kimilerine işaret etmekle yetineceğiz.

Önce *politik Sonuçlar* (kendinde Devlet) ile başlayıp, ardından *ahlaki Sonuçlar*a (karşılıklı ilişkileri içinde birey-yurttaş ve Devlet) geçeceğiz ve *psikolojik Sonuçlar* (kendinde birey-yurttaş) ile bitireceğiz; Böylece çıkarımların gelişiminin üç aşaması, ters yönde, Analizlerin üç aşamasına tekabül eder.

Not. Çıkarımlarımızın *hepsi politik* "alan"da gerçekleşir; o halde söz konusu olan, (otoriteyle ilgili) bir Ahlak ve bir Psikolojidir. Otoritenin ortaya çıktığı "alanlar"da -dini "alan" ve diğerlerinde- benzer çıkarımlar yapmak ilginç olurdu.

I. POLİTİK UYGULAMALAR

Analizlerimizden çıkarılabilecek (kelimenin tam anlamıylaa) bütün sonuçlar içinden, çok özet bir sunumla yetinerek, yalnızca *İktidarın bölünmesi* [Güçler Ayrılığı] (1) ve *İktidarın aktarımı* (2) problemleriyle alakalı olanları muhafaza edeceğiz.

*

Politik İktidar, bu iktidarı temsil eden ya da cisimleştiren kişi veya kişiler aracılığıyla onu icra eden Devletin iktidarıdır. (Kelimenin geniş anlamıyla) *Devlet* olmaksızın, (kelimenin asıl anlamında) politik İktidar da yoktur. İktidarın "kitle"ye aitmiş gibi göründüğü "demokratik" adı verilen Devletlerde bile, İktidarı elinde tutup icra eden aslında Devlettir: Yalnız, bu durumda, Devlet "yurttaşlar"ın bütününde cisimleşmiştir ya da bu bütün tarafından temsil edilmektedir ama burada bile, bireyler *politik* İktidarı, "özel kişiler" olarak değil (örneğin, çocukların hiçbir politik İktidarı yoktur), ancak *yurttaşlar* oldukları, yani (kolektif olarak) *Devleti* temsil ettikleri ya da cisimleştirdikleri ölçüde elde tutarlar. Bu hususta, "demokratik" bir Devletin yurttaşlarının İktidarı, bir oligarşinin ya da hatta "mutlak" bir monarkın veya bir "tiran"ın, "diktatör"ün vs iktidarından *öz itibarıyla* farklı değildir.

Aslında, politik İktidar güce dayanabilir. Ama ilkede güçten vazgeçebilmelidir: Devletin varoluşu ancak bu durumda "ilineksel" olmayacaktır; başka bir deyişle, Devlet sonsuza dek yaşayabilecektir. Öyleyse (*pratiğe* karşıt olarak) bir Devlet teorisi "güç" kavramını göz ardı eder. Gelgelelim, güce dayanmayan bir İktidar ancak Otoriteye dayanabilir.

Not. Otoriteye dayanan bir İktidar elbette güç kullanabilir ama Otorite bir güç doğuruyorsa da, güç, tanımı gereği, asla politik bir *Otorite* doğuramaz.

O halde, bir "politik İktidar" teorisi, (politik "alan"da ortaya çıkan) bir Otorite teorisinden başka birşey değildir; daha kesin bir ifadeyle, Otorite teorisinin, Politikaya (yani Devlete) (teorik) bir uygulanışıdır. Bundan ötürü, tüm ikircillikten kaçınmak için, "politik *İktidar*" ifadesinin yerine "politik *Otorite*" ifadesini koyacağız.

Tanım gereği, her politik Otorite toptan, ne ise o olarak Devlete aittir. Ama Devlet, mekân-zamansal dünyada *var olabilmek* için "gerçek bir dayanağa" ("maddi dayanağa") ihtiyaç duyan "kavramsal" bir entitedir. Bu "dayanak" bireyler ya da insani bireylerden müteşekkil gruplar tarafından oluşturulur. Ve böylece Otoritenin *bölünmesi* ve *aktarımı* problemleri ortaya çıkar.

Devletin "dayanağı" aynı zamanda politik Otoritenin de "dayanağı"dır. Politik Otoriteyi "elde tutan" ve "icra eden" Devlettir; politik Otorite Devlette ve Devlet yoluyla *gerçek*tir (etkindir). Bu *gerçek* politik Otorite ya *özerk*tir ya da *bağımlı*. Birinci durumda, bu, *Devlet*in (bireysel ya da kolektif) Reis Otoritesidir; ikinci durumda ise, Otoritesini, Reisin Otoritesine *bağlı olarak* icra eden, (bireysel ya da kolektif) *Memur* Otoritesidir.

Ancak Devletin Otoritesinin süresi ilkede sınırsızsa da, "dayanağı"nın süresi zorunlu olarak sonludur. O halde Otorite, bir "dayanak"tan bir diğerine *aktarılmak* zorundadır: Bu, gerçek anlamda politik Otoritenin Aktarımı problemidir (2, a). Ama bir de Reisin Otoritesinin Memura aktarımı şeklinde benzer bir problem vardır; bu

aktarım, Memurun bağımlı Otoritesi ile onun özerk Otoriteyle ilişkisinin doğasını belirler (2, b).

Devletin Otoritesi *tek*tir, çünkü devlet tektir. Buna karşılık "dayanak" bireysel ya da kolektif olabilir. Buradan, hem Otoritenin, "dayanağın" kurucu unsurları arasında bölüşümü problemi, hem de bu dayanağın çoklu (kolektif) olup olmaması gerektiği sorusu doğar (1, b). Ama Devletin Otoritesi daima *tek*se de, illa *basit* değildir: Devletin Otoritesi ancak, Otoritenin bir tek "arı" "tipi"ne ait olduğu durumda basittir. O halde, eğer Devletin Otoritesi pek çok "arı" tipi (ya da hatta dördünün hepsini) bir araya topluyorsa, bütün bu kurucu unsurların hepsinin tek ve aynı "dayanağa" mı sahip olacağı, yoksa unsurları (belki aralarından bazılarını gruplandırarak) *ayrı ayrı* "gerçekleştirme"nin mi daha uygun olduğu sorulabilir. Bu tam anlamıyla Otoritenin *bölünmesi* ("Güçler Ayrılığı") problemidir. Biz de bununla başlayacağız (1, a).

1. Otoritenin bölünmesi

a) Burada politik Otoritenin *tarihsel* bir incelemesine girişmemiz mümkün değil. "Fiili" durumu kısaca analiz etmekle yetineceğiz.

> *Not*. Öyle görünüyor ki politik Otoritelerin, yani Devletlerin tarihi boyunca gerçekleşen sadece tek bir "arı" Otorite tipi olmuştur. Büyük Yunan trajedilerinin bize pek güzel gösterdiği gibi, "Baba" tipindeki ailenin Otoritesi ile Devlet Otoritesi arasındaki şiddetli çatışmalar, başlangıçta sanki iki karşıt Devlet tipi olduğunu göstermektedir: B → (Y, R) ya da B → (R, Y) Otorite tipinde olan, aile-Devlet ya da klan [kabile]-Devlet ve E → (R,

Y), hatta E → (Y, R) ya da R → (Y, E), hatta R → (E, Y) Otorite tipinden olan, kelimenin en modern manasında Devlet. – Yunanlıların "tiranlık" rejimi ile "özgürlük" rejimi arasında yaptığı ayrım –ki bu ayrımı tanımlamakta ve anlamakta güçlük çekiyoruz– E → ve R → tiplerinin karşıtlığından başka birşey olmaması mümkündür. Ama bu konu üzerinde durmayacağız.

(Zaten, asla *bütünüyle* gerçekleşmemiş olan) Ortaçağ teorisine göre, *her* Otorite tanrısal Otoriteden doğar. Örneğin, Devlet Reisi Tanrı'nın Memurundan başka bir şey değildir. Ama Tanrı aynı anda hem Baba, hem Reis, hem Efendi, hem de Yargıç olduğundan, tanrısal Otorite, Otoritenin dört "arı" tipinin hepsini bünyesinde toplar. Ve bu unsurların *hepsini* Memuruna aktarır. Üstelik, kendisi de tek bir zat olan Tanrı, Otoritesini, böylece Otoritenin dört tipini de bünyesinde toplayan tek bir Memura aktarır. ("İlk" Memur, Tanrı tarafından *atanır*; Memurun bu şekilde doğan Otoritesi daha sonra *kalıtım* yoluyla aktarılır; Tanrı'nın bu "ilk" Memurunun *Memurlarının* Otoritesine gelince, bunların otoritesi Tanrı'nın ilk Memurunun onları *atamasıyla* doğar ve aktarılır. Ama Tanrı iki Memur atadığı için bu teori karmaşıklaşıyordu: Memurlardan biri zorunlu olarak bireyseldir (ilkede *evrensel* olan Kilisenin Papası), diğeri ise kimi kez bireysel (ilkede *evrensel* olan, İmparatorluğun İmparatoru), kimi kez kolektiftir (ulusal Krallar vs) Bu karmaşıklıktan ileri gelen ikircikliklik göz ardı edilse bile, Skolastik teorinin bu iki Memur arasındaki ilişkileri ve Otoritelerinin doğasını asla açıkça ve net olarak tanımlayamadığını söylemek gerek. Başka bir

deyişle, Ortaçağ, dini "alan" ile politik "alan"ı net olarak birbirinden ayırmayı bilememiştir (ya da bunu istememiştir). Bu güçlükler, kilise Memurunu ortadan kaldıran Mutlakiyet teorisi tarafından giderilmiştir. Burada politik Otoritenin *kaynağı* bulanık kalır ama onun, Otoritenin dört tipinin *hepsini* bir araya topladığı ve *tek* bir kişide gerçekleştiği (Monark) net olarak ileri sürülebilir. Ardından, politik Otoritenin *birçok* bağımsız "dayanak" arasında bölüştürülmesi gerektiğini ileri süren "anayasal" [meşruti] teoriler gelir. Böylece, modern "demokrasiler"in temelinde yer alan (ve Rousseau tarafından şiddetle eleştirilen!), (Montesquieu'nün popülerleştirdiği) "güçler ayrımı" ilkesi (ve problemi) belirir.

Şu son zamanlara kadar politik düşünceyi egemenliği altına alan bu teoriyi kısaca tartışalım.

İlkin, bu teorinin sadece üç "Güç/İktidar" ayırt ettiğini kaydedelim. Yargı Gücü elbette Yargıcın Otoritesine karşılık düşer. Yasama Gücü, Reisin Otoritesinden başka bir şey değildir, zira burada söz konusu olan, "inisiyatif," "tasarı," geleceğe ilişkin alınacak kararlardır. Yürütme Gücüne gelince, şimdide icra edilen, en mükemmel "eylem" olan, temsilcisinden tam bir "feragat" talep eden, her şeyin, hatta yaşamın bile Devlete, yani özünde biyolojik *olmayan* bir şeye bağlılığını isteyen Efendinin Otoritesine tekabül eder. Başka bir deyişle, bu teori -kendiliğinden ve tartışmasız itirazsız-, dördüncü kurucu unsuru, yani Babanın Otoritesini politik Otoritenin dışında bırakır. Öyleyse Skolastik ve mutlakiyetçi teorilerin niyeti Otoriteyi budamaktır [*amputer*]. Politik Otorite tam da bu *budama* nedeniyle bozulmuştur ya da *dağılmıştır* ("bölünmüş"tür) denebilir.

Burada her şey manidardır: Hem budama olması, hem budanan uzvun tam da Babanın Otoritesi olması, hem de bu budamanın üstü kapalı olarak, yani bilinçdışı olarak gerçekleşmesi. Babanın Otoritesi "geleneği" geçmiş tarafından belirlenmeyi, Geçmişin Şimdideki "gerçek mevcudiyeti"ni belirtir. O halde, Babanın Otoritesinin ortadan kaldırılmasının net olarak "devrimci" bir niteliği vardır: "Anayasal [meşruti] teori" başkaldırı ve devrim tininden doğar ve *gerçekleştiği* ölçüde ("burjuva") devrimini doğurur.

Not. Bu teori ve varsaydığı, içerdiği ve doğurduğu Devrim burjuvadır: Burjuva, "soylu olmayan," "aşağı" kökenlerini unutmak ister; "utanç verici" geçmişini –bilinçdışı olarak– inkâr eder. Babanın Otoritesinin iptaline dair *bilinçdışı* bundan ileri gelir. Burjuva kendi geçmişinden gurur duyduğu ve onu kendine örnek aldığı ölçüde devrimci değildir. Ancak soyluyla karşıtlık içinde ve bu karşıtlık yoluyla devrimci hale gelir. Ama bizzat bu karşıtlık yoluyla, soyluluğun *münhasır*, yani tek bir topluluğa ait olma değerini tanır, çünkü artık onunla *birlikte-var olma* imkânı göremez. Ve onda bir *değer* görür, çünkü soylunun *yerine* geçmek ister. Böylece –bilinçdışı olarak– burjuva değerini, yani *kendi gözünde*, sadece "soylu olmayanlar"ın geçmişi olan kendi burjuva *geçmişini* yadsır. Ancak o zaman "anayasal" hale gelir, yani bundan böyle kendisi için *üç* tane olan Güçlerin ayrımını ileri sürer. Böylece devrimci olur ya da devrimci haline gelir.

Ama Geçmişten yoksun Şimdi ancak Geleceği içerdiği ölçüde *insani*dir, yani tarihsel ve politiktir (aksi takdirde, bu sadece hayvan gibi insanların şimdisidir). Bununla birlikte, Gelecek, Reisin Otoritesiyle temsil edilir. Bu Otorite, öz itibarıyla verili olanı *aşan* ve sadece verili olanın basit *sonuçları* olmakla kalmayıp, şimdiden onun içinde potansiyel olarak mevcut olan "tasarılar"a bağlıdır. Öyleyse "Baba" uzvu budanmış politik Otorite zorunlu olarak *politik* kaldığı sürece, her şeyden önce (R→(E, Y) ya da R→ (Y, E) tipindeki) Reisin Otoritesi haline gelir. Böylece, "anayasal" teori, "burjuva" devrimci *gerçekleşimi* içinde ve bu gerçekleşim yoluyla, zorunlu olarak bir Napoléon'un ya da bir Hitler'in "Diktatörlük"üne varır. Ama Geçmişten yoksun Şimdinin, insani, hatta politik olabilmek için zorunlu olarak Geçmişi içermesi gerektiğinden, Diktatör-Reis her zaman icraat yolunda "*devrimci* bir tasarı"yı temsil etmek zorundadır. Böylece, bir Montesquieu'nün "anayasal" teorisi bir Troçki'nin "sürekli devrim" teorisidir.

(Fransa'daki) 1848 olayları üzerine Not. "*Burjuva*" dönemi sembolik olarak 1789 ile 1940 tarihleri arasına yerleştirilebilir. 1789/1848 "burjuva *devrimi*"dir; 1848/1940 ise "burjuva *egemenliği*"dir. "Devrimci" dönemde, Burjuvazi Geçmişe *karşı* ve Geleceğe *doğru* dönmüştür. Bundan ötürü, Geleceğe dayanmak suretiyle, aynı zamanda Geçmiş tarafında bulunan Şimdiyi aşabilmiştir: "Eski Rejim"in *dolaysız* Geçmişini yadsırken, "*tarihsel*" geçmiş yoluyla ortak belirlenimi kabul edebilmiştir; ya da kabul edebilirdi ve kabul etmeliydi. Ama 48'de, Gelecek başka bir "sınıf" tarafından hak olarak talep edildi: Daha kesin bir ifadeyle, Gelecek

Şimdiye, 89'dakinden *başka* bir "devrimci tasarı" biçimiyle karışır. 89 "tasarısı" tarafından politik Otorite olarak yaratılan Burjuvazi, 48'in tasarısını kabul etmez ve ona karşı mücadele eder. Öyleyse bu yazgısal tarihten itibaren sadece Geçmişe karşı değil ama Geleceğe karşı da döner: Şimdiye kapanır. Ancak bu şekilde *gerçekten* mevcuttur: Ancak 48'den sonra gerçekten neyse odur; o olmayan *her şeye* karşıt olarak *sadece* odur; "burjuva tini" 48'de doğmuştur. Aynı anda, Geleceğin olumsuzlanmasıyla, nasıl olursa olsun tüm Geçmişle bağını koparır. Şimdi tek *gerçek* olduğu için, Burjuvazi ne ise o olarak *gerçekleşir*: Bu, onun *egemenlik* dönemidir. Ama ne Geçmişi ne de Geleceği olan bir Şimdi sadece "doğal" bir şimdidir; ne insanidir, ne tarihsel ne de politik. O halde Burjuvazinin egemenliği, ne ise o olarak *politik* gerçekliğin, yani Devletin İktidarının ya da Otoritesinin tedrici yok oluşudur: Yaşam, *hayvani* yanının, beslenme ve cinsellik sorunlarının egemenliği altındadır. Şimdinin gerek Geçmiş gerekse Gelecek tarafından aşılmasının bıraktığı bir kalıntı olduğu ölçüde insani unsur varlığını sürdürür ama Şimdide içerilen Geçmiş ve Gelecek artık *etkin* bir değere sahip değildir, Geçmiş ve Gelecek Şimdide artık "edimsel" değildir; bu, onların sadece "potansiyel," "kavramsal" ya da "ideal," yani salt "estetik" ya da "*sanatsal*" mevcudiyetidir. Gelenek, "Romantizm" ve "fütürizm"in Devrimi kılığında yaşar; "klasikçi" Şimdi etkin eylem olan kendi öz unsurundan yoksun olduğundan tüm yaşamdan yoksundur. Bu yüzden *burjuva* "Klasisizm"i diye bir şey yoktur.

Gelenek üstüne Not. Asıl anlamıyla, yani *politik* bir gerçekliğe ve değere sahip her Gelenek zorunlu olarak *sözlü* ya da dikkat çekicidir, yani doğrudandır. Bir yazı, doğası gereği, maddi dayanağından –onu zaman içinde sabitleyen yazarından– *kopmuştur*. Sadece yazı yoluyla mevcut kılınmış geçmiş, bana göre, *benim* geçmişim değildir: Ona çok kolayca "kayıtsız" kalabilirim; *bir* kitapta sunulmuş ülkemin geçmişi, örneğin Çin'in geçmişinden duyulur biçimde farklılık göstermez. *Yazılı* her şeyi aynı düzleme koymak ve orada sunulan teorileri sanki zamanın dışında tasarlanmışlar gibi tartışmak gibi bir eğilimim vardır. O halde, 48 olayları Geçmişle olan *politik* bağı tahrip ederek, her şeyden önce *sözlü* geleneğe tesir edecektir. Burjuva *egemenliği* döneminde eksik olan şey sözlü gelenek olmalıdır.

Ayrıca denilebilir ki Babanın Otoritesi Köyde demirlemiştir, oysa Kent onu "tanımama," yani onu yok etme eğilimi gösterir. Köy "süre"yi yaşar, Kent ise "*zaman* geçirir." Ama süre, yani zamanın *tamamı*, sadece "an"ı değil, zorunlu olarak Geçmişi de içerir: Geçmişte ve geçmiş yoluyladır ki uçup giden "an" *sürer* ve *var olur*. Buna karşılık, Geleceğin baskısı zamanın *geçiş*ine, *akış*ına yol açar. Şimdi ancak *in statu nascendi* [nüve halinde]"etkin"dir, "etkili"dir, "edimsel"dir. O halde Kent, anlık Şimdiyi "edimselleştiren" Geleceği düşünerek, Geçmişi unutma eğilimindedir, oysa Köy, Şimdiyi Geçmişe yansıtmak suretiyle onun süresini yaşar (mevsimlerin *yinelemesi* vs). Başka bir deyişle, Köy Babanın Otoritesini tanımak için doğal bir eğilim taşırken, Kent "Baba" unsurunu dışla-

yan ve ona karşı koyan bir Reis Otoritesini tanır kolayca. Öyleyse, budanmış (ve sonra da bölünmüş) İktidara dair "anayasal" teori gibi onun politik gerçekleşimi de Kentin Köy üzerinde bir hâkimiyetini içerir ve varsayar: Bu, özü itibarıyla *kentsel* bir teori ve gerçekliktir.

> *Not.* O halde, öyle görünür ki 89 olayları Köyün politik yıkımını başlatmış ve 48 olayları da onaylamış olmalıdır. Ama analizlerimizden çıkan bu sonuçların tarihsel gerçeklikle pek uyuşmadığını itiraf ediyorum. Yine de, çıkarım doğru görünür. Bütün bu sorular daha yakından incelenmelidir.

Budanmış, yani "Baba" unsurundan yoksun kalmış politik Otoritenin ne olduğu sorulabilir.

Eğer Babanın Otoritesi yalnızca politik Otoritenin dışına yansıtılarak korunursa, gelip Ailede yerleşecektir. Bu "otoriter" Aile tanım gereği (Baba Otoritesi olmayan) Devlete karşıt olacaktır. O halde, yine Aile ile Devlet arasındaki antik (pagan) çatışmaya düşüyoruz. (bkz. Sophokles'in *Antigone*'si) ki bu ihtilaf *özsel* olduğundan, er ya da geç taraflardan birinin *yıkımı*na varacaktır.

> *Not.* Aslında, yenik düşmüş olan Ailedir. Ve bunun "fenomenolojik ve "metafizik" sebebi gösterilebilir.

Buna karşılık, eğer Babanın Otoritesi tamamen yok olursa (ki hem "anayasal" teoride hem de gerçeklikte durum az çok budur), Devlet artık onunla uğraşmak zorunda olmadığından, (politik Otoriteden "Baba" unsurundan başka unsurların budanmış olduğu durumlardan hariç) her biri iki çeşitlemeye sahip üç olasılık kendini gösterir:

R→ (E, Y) ya da (Y, E)
E→ (R, Y) ya da (Y, R)
Y→ (E, R) ya da (R, E)

R→ (–,–) durumu, politik Otoritenin samimi ve bilinçli olarak *devrimci* olduğunu, yani *özsel olarak* yeni bir gelecek "tasarı"sının, hatta geleceğe dayanan geçmişe ve şimdiye *karşıt* bir gelecek tasarısının hükmü altında olduğunu ifade eder. R→ (E, Y) çeşitlemesi, "Bolşevik" (Lenin) tipini, R→ (Y, E) çeşitlemesi ise (asla bütünüyle gerçekleşmemiş) "Menşevik" veya "sosyal demokrat" tipini verir. Buna karşılık, E→ (–,–) durumu, Şimdinin, eylemin, "risk"in üstünlüğünü ifade eder; bu, nihayetinde, asli olarak askeri bir Otoritedir. E→ (R, Y) çeşitlemesi, belli bir ölçüde, Germanik ya da Hitlerci "emperyalizm"e tekabül eder (ki bu emperyalizm yine de, diğer üç unsurla gerçek bir ahenk içinde olmayan Babanın Otoritesi unsurunu içerir); E→ (Y, R) çeşitlemesi –aslında daha karmaşık olan gerçekliği biraz zorlayarak– Anglosakson, hatta "burjuva" "emperyalizmi"ne karşılık düşer.

Ama R→ (–,–) durumu, tanım gereği "süreğen bir devrim"i, yani *özsel olarak* istikrara ve gerçek *süre*ye sahip olmayan belirsiz bir Devleti ifade eder. E→ (–,–) durumuna gelince, bu da, istikrarlı, yani *nihai* bir politik biçimi temsil etmez, böyle değildir, çünkü dünya yuvarlak olduğundan, (her savaşçı girişimden beklenen riskler göz ardı edilse bile) askeri imkânlar sınırlıdır. O halde (basit *pratiğe* karşıt olarak) Bir Devlet *teorisi* bu iki olasılığı reddetmek zorundadır.

Geriye üçüncü çeşitleme kalır: Y→ (–,–). Adaletin "*ebedi*" ilkelerine dayanan bu Otorite biçimi istikrarlı ve

nihai olabilirmiş, yani *teoride* bile kabul edilebilirmiş gibi görünür. Ama bu sadece bir yanılsamadır. Politik Otorite Geçmişi içermediği ölçüde, (artık iki *kipe* sahip olmayan) "zamansal" unsuru artık "ebedi" unsur ile uyum içinde değildir: O halde, Efendinin Otoritesi (Şimdi) ve Reisin Otoritesi (Gelecek), Yargıcın Otoritesine (Ebediyet) zorunlu olarak *karşı koymalıdır*. Ama eğer Zamana *karşıt* ya da daha kesin bir ifadeyle, zamandan *ayrı* ise, Ebediyet artık hiçbir *gerçekliğe* sahip değildir; Reisin ve Efendinin Otoritesinden ayrı Adalet de tüm gerçek Otoritesini yitirir. Öyleyse gerçekliğini ya Reisin Otoritesinden ya da Efendinin Otoritesinden almalıdır. Ama o zaman "boyun eğer" ve biz de yeniden R→ ve E→ durumlarına geri döneriz. Eğer onu baskın *tecrit edilmişliği* içinde tutmak istiyorsak, onu asıl anlamıyla Devletten başka bir politik gerçekliğe dayandırmak gerekir. Ama *politik* olan bir gerçeklik *yine de* de Devletin kendisinden *başka*dır –"Sınıf" adı verilen şeydir– (zira Aile, Babanın Otoritesine dayanak sağlamakla birlikte Yargıcın Otoritesine sağlamaz.) O halde, söz konusu Adalet zorunlu olarak Marx'ın "sınıfın adaleti" adını verdiği şey olacaktır. Bu durumda, Y→ tipinde Devlet özünde "burjuva" olacaktır, Devlet aslında burjuva "sınıf" tarafından soğurulmuştur. O halde, burjuva egemenliği dönemi için karakteristik olan, Y→ tipidir; Y→ (E, R) çeşitlemesi, burjuva "muhafazakarlığı"na tekabül eder (örneğin, *Toryler*);* Y→ (R, E) çeşitlemesi ise "liberalizm"e ya da "radikalizm"e karşılık düşer (örneğin "radikal sosyalistler"). Ama bir sınıf bütün olmadığından, tanım gereği bir başka "sınıfa" karşı durur. O halde,

* Tory: İngiliz Muhafazakâr Parti üyesi. Tory'ye karşı 1868'de Liberal Parti kuruldu –çn.

Y→ tipinde bir Devlet zorunlu olarak bir çatışmayı içerir ve doğurur: Yani ne istikrarlı ne de nihaidir ve hakiki bir politik teori tarafından reddedilmelidir.

Not. Görülüyor ki muhafazakar bir parti iktidarının yerine liberal-radikal bir partinin gelmesi basit bir Otorite aktarımından daha fazlasıdır; yani "dayanağı"nda bir değişim söz konusudur. Bu, (parti gerçekten programını gerçekleştirdiği ölçüde) Otoritenin ve dolayısıyla Devletin doğasında meydana gelen bir değişimdir. Dahası burada söz konusu olan, tipin *kendisinde* vuku bulan bir değişimdir. Böyle olsa bile, yalnızca aynı tipin içinde bir değişimdir bu. Ayrıca, Y→ (E, R) tipinin Y→ (R, E)'ye dönüşümü ve yine bunun tersi bir dönüşüm uzun vadede bütün politik yapıyı sarsabilse de, dinamik dengeye sahip bir devlet, bir nevi sarkaç hareketi tasavvur etmek de mümkündür. Ama Y→ modelinden E→ tipinden ya da R→ tipine bir geçiş, *tipin* kendisinde bir değişimi ifade eder: Bundan ötürü bu değişim bir "devrim" niteliği kazanır. Zamanın bütününe denk olan Ebediyet daha özel olarak Şimdi kipine tekabül ettiğinden (bkz. Ebediyetin "*nunc stans*" [şimdide olma/kalma] yönü), Y→ tipinden E→ tipine geçiş, Y→ tipinden R→ tipine geçiş kadar "devrimci" değildir. (Tecrit edilmiş) Gelecek Ebediyetin *olumsuzlanması* olduğundan, bu (tecrit edilmiş) Geleceğin gerçekleşmesi, Şimdideki Ebediyet unsurunun tahribine denktir. Başka bir deyişle, Y→ tipi ancak R→ tipinden R→ (E, Y) çeşitlemesine dönüşebilir, R→ (Y, E) tipine dönüşmesi ise mümkün değildir; bunun pratik an-

lamı Y+'yı R+'ya dönüştüren devrim, yaşamın fiili riskini içerdiğinden zorunlu olarak *kanlıdır* (Otorite E). O halde, R→ (Y, E) çeşitlemesinin, ilkede, Y→ tipinden yola çıkılarak *gerçekleşmesi mümkün değildir*: Politik Otoritenin R→ (Y, ...) taslağı, kendisine karşı duran E Otoritesini ele geçiremez ve R→ tipi yerini E→ tipine bırakır.

O halde, Babanın Otoritesinin yıkımı genel olarak politik Otorite için zararlıdır. Ve "Yargıç" unsuru ile "Efendi" ve "Reis" unsurları arasında zorunlu bir karşıtlık yaratır; yani tam da tartışmakta olduğumuz "güçler ayrılığı"na yol açar.

Not. Politik Otoritenin *üç öğeli* ayrımını ortadan kaldırmadan, kötülüğün ne derece giderilebileceğini görelim. Babanın Otoritesini, ayrı bir "Güç" oluşturmayacak biçimde yeniden politik Otorite içine sokmak söz konusudur. O halde, Babanın Otoritesini üç "Güç"ten birine, ikisine ya da üçüne birden bağlamak gerekir. Otorite "tanındığı" ölçüde vardır; öyleyse "tanındığı" ölçüde, [Otorite ya da Babanın Otoritesi] *vardır*. Dolayısıyla, Babanın Otoritesinin Reise, Efendiye ya da Yargıca ait olarak, bunların otoritesine tabi olanlarca tanınması yeterlidir, böylece bu "arı" Otoriteler –E, R ya da Y– "bileşik" Otoriteler –E, B, R, B ya da Y, B– haline gelirler. O halde, politik Otoriteye tabi olanların, yani (Devlet Reisi ve onun Memurlarından başka) yurttaşların, "Baba" unsurunu, doğal olarak, kendilerinin "tanıdığı" *her* Otoriteye bağlamaları yeterlidir. Eğer politik Otorite, reisleri tara-

fından temsil edilen tecrit edilmiş *bireylerle* değil de *ailelerle* ilişkilendirilirse durumun bu olacağı kabul edilebilir. Öyleyse erkeğin "reis" olduğu ölçüde ya da daha kesin ifadeyle "aile *Babası*" olduğu ölçüde *yurttaş* olması gerekecektir. (Ama –"antik" çatışmadan kaçınmak için– bu rolü *ancak* yurttaş olarak doldurması gerekir: "Aile Babası" sıfatıyla politik Otoriteyi tanımalı ve onun *karşısına* "aile-vi" Otoriteyi koymamalıdır. Ancak bu şekilde *iki* karşıt Otorite –B ve R, E, Y– değil, *sadece* tek bir –politik– Otorite olacaktır: R+B, E, Y ya da R+B, E+B, Y vs). Peki, bir Aile ve bir "aile Babası" nedir? Kesinlikle çiftin kendisi ya da koca değildir: Çift hayvan değil, *insan* olsa da, yani çift "sevgi"ye dayansa da, *politik* bir entite oluşturmaz. Ama çocuklardan birinin, ikisinin ya da hatta "birçoğu"nun mevcudiyeti de, *politik* entite olarak bir aile oluşturmaz: Çocuk yapmak tamamen biyolojik, *hayvani* bir etkinliktir ve çocukların sayısı durumu değiştirmez. Aile sadece *sui generis insani* bir entitedir ve "yurttaş" olmaya elverişli, yani politik Otoriteyi –Devleti– "tanıyan" *politik* bir entiteye dönüşmesi ancak: 1) Çocuklarını *eğittiği* (yani, yeni-doğan hayvanı insan haline dönüştürdüğü) ve 2) "Kalıt" [*patrimoine*]* adı verilen bir eserin yaratımında ve korunmasında ortaklaşa *çalıştığı* ölçüde mümkündür. Eğer Devlet aileden çocuklarını eğitme hakkını ve ödevini alırsa, bu halde Ai-

* (*Fr.*) Patrimoine (*Ing.* Inheritance): 1) Anne babadan kalan mal, kalıt, miras; 2) Birinin ya da bir ortaklığın varı yoğu, mal varlığı; 3) Edebiyat ya da tarih eserlerinin vs insanlığa ya da bir ulusa ait olması anlamında ortak mal –çn.

lenin *politik* özünün tek gerçek *temeli* Kalıttır. Bu Kalıt toptan düşünüldüğünde Aileye aittir; bu Aile kendi gerçek politik (kolektif) "bireyliğini" ancak bu Kalıtın birliğiden alır. O halde, Kalıt *özü itibarıyla* bölünmez ve devredilemezdir; öyleyse zorunlu olarak bir "gayrimenkul," bir "toprak"tır. "Aile babası" tarafından "idare edilir" ve aile babası ancak Kalıtın "idarecesi" olarak yurttaş olabilir. O halde, problemimizin çözüme kavuşabilmesi için, yurttaşların oluşturduğu *corpus*'un [sınıfın], bu şekilde tanımlanan "aile babaları"ndan oluşması gerekli ve yeterlidir. Ama eğer Devlet "(bireysel ya da kolektif) aile babaları"ndan başka *yurttaşlar* barındırıyorsa, bu aile babaları tek başlarına Babanın politik Otoritesinin kaynağını temsil edeceklerdir. Dolayısıyla, kendileri (ya da "temsilcileri") diğer yurttaşlar üzerinde bir *Otorite*ye sahip olacaktır; bu Otorite doğal olarak Baba tipinde olup *politik* bir değere sahiptir. Başka bir deyişle, "aile babaları" (ya da "temsilcileri"), burada (örneğin, Romalılardaki "Denetçi"lerin* rolünü oynayan bir "Senato" biçiminde) Babanın Otoritesinin "arı" tipini temsil etmek suretiyle *politik* Otoritenin bütünleyici bir unsurunu oluşturacaklardır. Yani aslında, biçimsel olarak bile, bütünsel Otorite üç değil, dört unsurdan ("Güç"ten) meydana gelecektir. O halde eğer –bu durumda da– politik Otoritenin *bölünmesi* ("Güçler ayrılığı") ve *üçe* bölünme ilkesi muhafaza edilmek isteniyorsa, Otoritenin diğer

* (*Fr.*) Censeur: Eski Roma'da nüfus, mülk ve töre işlerine bakan görevliler -çn.

üç "arı" tipinden herhangi biri dahilinde, tek bir "bileşik" tip Otoriteyi bir araya toplamak gerekecektir: örneğin; (R+E, Y, B) vs.

Babanın Otoritesi tamamen ortadan kalktığı takdirde, politik Otoriteyi kuran, geri kalan üç tipin *bölünmesi* ya da ayrımı hakkında ne söylenebileceğini görelim. Eğer Baba unsuru ortadan kalkarsa, Yargıç Unsurunun zorunlu olarak Reis ve Efendi unsurlarına karşı duracağını görmüştük. Öyleyse yargı gücünün, diğer iki "güç"ten ayrılması doğal bir süreçtir. Şunu kaydedelim ki "güçler ayrılığı" fikri (daha Ortaçağda bkz. *Magna Carta Libertatum*) bağımsız bir "*yargı* gücü"nün gerekliliğinden tarih sahnesinde belirmiştir. Ve en gerekçelendirilmiş gibi görünen "ayrım" da *bu*dur: Bugün biz onda ister istemez politik bir "aksiyom" görüyoruz.

Nitekim, Yargıç Otoritesinin, bütünsel politik Otoriteye ait diğer Otoritelerden ayrılması belli ölçüde "Otorite" fenomeninin analizi yoluyla gerekçelendirilir. Ebediyet Zamana karşı dururken, Yargıcın Otoritesi de, özü gereği, diğer üç otoriteye karşı durur. Yargıcın Otoritesinin tüm diğer "Otoriteler" tarafından "tanındığı" kabul edildiğine göre, doğal olarak öyle görünür ki "dayanağı" da diğer Otoritelerin "dayanaklar"ından ayrı ve bağımsızdır.

Ayrıca, Yargıcın Otoritesinin, politik Otoritenin bütününden ayrılmasının onu tecrit ettiğini ve dolayısıyla temelinde yer alan "Adalet"in, "sınıf"ın Adaletine dönüşmesiyle, onu *özgüleştirdiğini* [*particulariser*] de görmüştük.

Not. Bu Marksist yorumun yarattığı polemiğin şiddeti bu yorumun doğruluğundan yana bir göstergedir.

Ve politik Otoritenin kurucu unsurlarından birinin bu şekilde özgüleştirilmesi, bu özgüleştirmenin politik Otoriteyi istikrarsız ve "geçici" kılması anlamında politik Otoriteyi zayıflattığından, politik Otorite *teorisinin* yargı gücünün ayrılması ilkesini reddetmesi zorunluymuş gibi görünür.

Öyleyse politik teoriye dair ("Kantçı") bir *antinomi* karşısındayızdır. Bu da, burada öz itibarıyla ayrı olan entitelerin karıştığını varsaymamıza yol açar. Bu entiteler şunlardır: (Devlet Reisini ve onun memurlarını olduğu gibi yurttaşları da yurttaş olarak yargılayan) "*politik*" adalet ve (insanları birey ya da ailelerin ve "toplum"un üyeleri olarak yargılayan medeni kanun *ve* ceza kanunu) "özel" adalet. Politik Otorite teorisi, "Özel" adaletin, onun Otoritesinin ve "dayanağı"nın politik Otoriteden ayırılmasını zorunlu görmez. Ama onu bölünmez politik Otoriteye bağlayarak, tüm politik mahzurlarıyla birlikte "sınıf" adaletine dönüşmesinden kaçınılır. Buna karşılık, "politik" adalet, "yargılayabileceğinin" kabul edildiği Otoriteye karşı koymak zorundadır ve onun için ayrı ve bağımsız bir "dayanak" göstermek doğaldır.

Not. Bütün mesele bu dayanağın ne olması gerektiğidir. İdeal olanı (seçimler tarafından, örneğin bir kamu oylaması tarafından "açığa vurulan") Yargıcın Otoritesinin kendiliğinden doğuşudur. Ama uygulamada, Devlet Reisi de dahil olmak üzere, *tüm* diğerlerini yurttaş olarak yargılamaya layık olduğu kabul gören (bireysel ya da kolektif) bir kişiliğin tezahürü pek muhtemel değildir. O halde, hangileri olursa olsun *tüm* yurttaşlar arasında, bir kura çekimi yoluyla bu kişiliği yaratmak yeğmiş gibi gö-

rünür. Bu Yargıç ya da politik Mahkeme, (politik) Yargıç Otoritesinin *tamamını* üstlenmek ve diğer Otoritelerden ayrılmak, hatta onlardan bağımsız olmak zorundadır. Bunun anlamı, onun, kendisinin temsil ettiği "yasalar"dan başka hiçbir yasanın kılavuzluğunu izlemeksizin yargılamak zorunda olduğudur. Bilhassa, Anayasaya dayanarak hüküm vermemelidir, zira bu durumda, (Anayasada değişiklik yapabilecek olan) "yasama gücü"nün Otoritesini tanımış ve ondan "ayrılmamış" olacaktır. (Onu özerk bir "güç" olarak teşkil etmenin hiçbir anlamı kalmayacaktır.) Tarihsel tecrübe işleri bu şekilde görmek gerektiğini teyit eder: Konvansiyon'un,* Louis XVI hakkında verdiği hükmün –olumlu veya olumsuz– tartışılmaz politik bir değeri olmuştur. Devlet reislerini ya da yüksek memurları "adli" bir mahkeme tarafından yargılama girişimleri, gerek 1917'de Rusya'da, gerekse 1942'de Roma'da acınacak şekilde başarısız olmuştur.

Bütünsel politik Otoritenin (Baba unsurundan yoksun olarak) sadece *üç* unsuru içerdiğini *varsayarak*, (politik) Yargıç unsurunun, Reis-Efendi unsurlarından "ayrılması" gerektiğini söylüyoruz. Şimdi de aynı şekilde Reis-Efendi unsurlarının da, anayasal teorinin gerektirdiği gibi, birbirinden ayrılmak zorunda olup olmadığını sormak gerekir. Ama teori, pratik ve sıradan sağduyu burada, *bu* "anayasal" gerekliği reddetmek hususunda anlaşırlar. Eğer yasama ve yürütme "güçleri"nin ayrılığı ciddiye alın-

* (*Fr.*) Convention: Fransa'da 1792-1795 yıllarında Kurucu Meclis –çn.

saydı, bu, hiçbir şeyi öngörmeksizin her şeyi yapabildiği kabul edilen bir diğer güç karşısında hiçbir şey yapama dan her şeyi öngördüğü kabul edilen bir "güç" var etme ye denk olacaktı. İkisi arasındaki bir çatışma halinde (ve ancak bir *çatışma* olasılığını kabul edersek "ayrılığın" bu anlamı vardır), yasama "gücü" hemen yürütme "gücü" ta rafından ezilecektir ve Devlet verili biçiminde var olmaya son verecektir.

> *Not.* İşte bunun içindir ki, "güçler"in ayrılmış olduğu Devletlerde, yasama "gücü" yürütme "gücü"nü zayıflatma, hatta ortadan kaldırma eğilimindedir, oysa yürütme gücü –aslında gerçek iktidarı elinde tuttuğundan, daha az "inançla"– yasama "gücü"nü bir yanılsama haline getirmeyi dener. Öyleyse bu iki "gücün" ayrılığı, ikisinden biri, bileşik, yani "ayrım"ın olmadığı bir "iktidara" dönüşerek diğerini "ele geçiremediği" ölçüde, genelde ikisinden birinin ortadan kalkmasına, yani politik Otoritede yeni bir budanmaya götürür.

Metafizik dilde konuşursak, –salt kuvvet [*force*] olmadığı ölçüde– Reisin Otoritesinden başka bir şey olmayan yasama "gücü" [*pouvoir*], Geleceğin varlığının "otoriter" yanını temsil ederken, Efendinin Otoritesini gerçekleştiren yürütme "gücü" ise Şimdiyi temsil eder. Ama Şimdiden *ayrı* Gelecek her metafizik "töz"den yoksun arı bir soyutlamadır. Ve bu, insani ve politik varoluş düzleminde, Efendinin Otoritesinden *tecrit edilmiş* Reis Otoritesinin "ütopik" bir nitelik almasıyla kendini gösterir: Yürütmeden *ayrılmış* yasama, sonradan, *gerçekleşe*meyen (yani, Şimdide *ayakta kala*mayan) Şimdiyle (yani, *gerçek-*

*lik*le) bağı olmayan bir "Ütopya" oluşturur ve kendisini üreten Otoriteyi ve bu otoriteyle birlikte, "ayrılmış" biçimiyle Devletin kendisini de yıkıma sürükler. Şimdiye gelince, Gelecekten koptuğu ölçüde "insani niteliğinden uzaklaşır." Bunun politik düzlemde anlamı, "ayrılmış" yürütme "gücü"nün, yalnız "yönetim" ya da "polis" ("Jandarma-Hükümet") haline dönüştüğüdür: Sadece "*olan*"ı, yani "ham" veriyi hesaba katan arı bir "teknik" haline gelir. Oysa "ham veri" karşı karşıya gelmiş *kuvvetlerin* halinden başka bir şey değildir. Öyleyse *ayrılmış* yürütme "gücü"nü belirleyen şey *kuvvet*tir. Marksistlerin söylediği gibi, bir *sınıf* "polis"i ya da "yönetim"i haline gelir. Yani politik Efendi Otoritesini yitirir. Böylece "ayrılmış" Devlet Devlet olarak ortadan kalkar: Bir yandan, diğerlerinden ayrıldığı, yani bağımsız bir "dayanağa" sahip olduğu kabul edilen Efendinin Otoritesi (yürütme gücü) var olmaya bütünüyle son verirken, öte yandan, netice itibarıyla, Reisin Otoritesi (yasama gücü) bir Ütopyada yok olur; o halde yasama ve yürütme "güçleri"nin *ayrılması*, Efendi ve Reis Otoritelerinin *ortadan kalkması* sonucunu verir; (Babanın Otoritesinin zaten kendisinden ayrılmış olduğu) politik Otorite, yani Devlet Otoritesi, böylece sadece ve sadece bir Yargıç Otoritesine indirgenir ve bu koşullarda asıl anlamıyla bir Devletin hâlâ hangi ölçüde var olduğu sorulabilir.

Not. Eğer Efendi ve Reis Otoriteleri tarafından oluşturulan bütüne "*hükümet* Otoritesi" adını verirsek, politik Otoritenin Yargıç otoritesine indirgendiği bir Devlette *Hükümet* olmadığını ya da bu Devletin artık elinde sadece arı *kuvvet* kalan Hükümetinin hiçbir Otoriteye sahip olmadığını söy-

leyebiliriz. Geriye kalan yargı Otoritesine gelince, o artık *politik* olamaz, yani Devlette cisimleşen diğer Otoritelere dayanmaz, çünkü bunlar artık yoktur. O halde, "*özel*" –medeni ya da cezai– adli bir Otorite haline gelir. Öyleyse, doğrusunu söylemek gerekirse, artık ne Devlet ne de yurttaş vardır: Birbirlerine karşı, ("özel") yargı Otoritesi tarafından saptanan haklara ve ödevlere sahip tecrit edilmiş bireylerden ("özel" kişilerden) oluşan bir "Toplum" vardır ve Hükümet yargı Otoritesinin resmi kararlarını gerçekleştirmekle görevli bir *kuvvet*ten başka bir şey değildir.

"Devlet" sözcüğünü sadece, Reis *ile* Efendinin *birleşmiş* Otoritelerinin dayanağı olan "Hükümet" adı verilen *sui generis* unsuru içeren toplumlara tahsis etmek uygunmuş gibi görünür. Öyleyse, tanım gereği *Devlet* Otoritesi olan *politik* Otorite zorunlu olarak (daha başka Otoriteleri içerebilen –ya da belki içermek zorunda olan–) *hükümet* Otoritesi unsurunu içerir. Ve analizimiz gösterir ki hükümet Otoritesini, Reisin Otoritesini Efendininkinden *ayırarak*, yani bunlara gerçekten birbirinden *bağımsız* dayanaklar yükleyerek ayakta tutmak mümkün değildir. Babanın Otoritesini ortadan kaldırmak ve Yargıcınkine bağımsız bir "dayanak" vermek istense bile, Reisin ve Efendinin Otoritelerini birleşmiş halde bırakmak gerekir: Bu yüzden Baba unsurundan yoksun politik Otorite ancak *ikiye* bölünebilir.

Ama bu iki parçaya bölme işlemi yapılırken, hükümet Otoritesinin gerçekten hem Reis unsurunu hem de Efendi unsurunu içerdiğine dikkat etmek gerekir. Yoksa, az

yukarıda gördüğümüz gibi, bu Otorite bizzat Devlet olarak Devletin çökmesine neden olarak ortadan kaybolur.

Not 1. Hükümet Otoritesi gerek E, R tipinde, gerekse R, E tipinde olabilir. Birinci durumda, Reis Otoritesini "ele geçiren" ya da "doğuran" Efendinin Otoritesidir, böylece ilki [Reis Otoritesi] "türev," ikincisi ise "birincil"dir. İkinci durumda, tersi vuku bulur. İki durumu da analiz etmek gerekecektir. Ama bunu burada yapmamız mümkün değil.

Not 2. Reis Otoritesi "tasarı"nın ya da bir "program"ın otoritesidir. O halde bu Otoritenin kendiliğinden doğuşu, bu Otoritenin "dayanağı" rolünü oynadığı iddiasındaki –bireysel ya da kolektif– kişi tarafından sunulan bir "program" vesilesiyle vuku bulur. Bu doğuş, bir oylama yoluyla *açığa çıkan* "tanıma" edimi içinde ve yoluyla gerçekleşir. Öyleyse bir Reisi kendi Reis Otoritesinde teyit eden bir Meclisin varlığı kabul edilebilir. Ama bu Meclis, ona etkinliği, yani Otoritenin icrası için tam yetki vermek suretiyle, ancak kişi üzerine, yani "dayanak" üzerine oylama yapabilir. O halde bu Meclis, hükümet "iktidarı"ndan ayrı ve ona karşıt bir "iktidar" değildir. Hükümete bağlıdır ve sadece onun Otoritesini dışarıda *açığa vurur*. *Teorik olarak*, hiçbir şey, bu Meclisin üyelerinin Hükümet tarafından *atanmasına* karşı değildir. Reisin Otoritesinin (kendiliğinden değil de) *aktarılmış* olması ölçüsünde, kendisini dayatan şey *atama*dır. Otoritesi gerçek, yani "tanınmış" olan Devletin (bireysel ya da kolektif) Reisi "çalışma arkadaşlarını" (yani

Memurların karakterine sahip Hükümet üyelerini) *atar* ve kendi "halefini" *atayabilir*. Böylece, Meclis araya girmeksizin, *Otorite* "atanan"a geçer. Devlet Reisinin memurunun ve halefinin *Otoritesi* Meclise bağlı değildir. Ama Meclis bu Otoritenin "dayanağı"nı yargılayabilir, yani oyuyla, herhangi bir (bireysel ya da kolektif) somut kişinin, kendisine Devlet Reisinin ataması tarafından aktarılmış Otoriteyi fiilen "maddileştirdiği" olgusunu *açığa vur*abilir. Pratik olarak bunun anlamı, Meclisin, Hükümet tarafından tayin edilen (*atanan*) adaylar konusunda bir karar bildirmek zorunda olduğudur. Ama yine burada da kişi hakkında bir yargı vermek ve daha kesin ifadeyle, onun verili bir Otoriteye "dayanak" hizmeti olma becerisi hakkında yargı vermek söz konusu olduğuna göre, Meclisin gerçek anlamda atama esnasında değil de atananın görevini icra etmeye başlamasından bir süre sonra (örneğin altı ay ya da bir yıl sonra) karar bildirmesi daha uygundur.

Efendinin Otoritesine gelince, -en azından potansiyel olarak- *yaşam risk*inin olmadığı yerde, bu otoritenin gerçekliği yoktur. Bu yıkım onu cisimleştiren kişinin idam edilmesi sonucunu vermek üzere, Devletin ya da Hükümetin yıkımına varabilecek bir savaş ya da bir devrim olmadıkça, Devlet Reisi ya da Hükümet üyeleri için suni bir "ölüm tehlikesi" yaratmak gerekir. (Ve *teori* kesin olarak Devlet Reisi ve Hükümet üyeleri için böyle bir ölüm tehlikesinin varlığını gerektirir ama bu tehlike aynı zamanda *Devlet*in kendisi ya da *ne ise*

o olarak Hükümet için de ölümcül olmamalı, yani kendini savaşlar, devrimler, darbeler vs biçiminde gösteren tehlikelerden başka bir tehlike olmalıdır. *Pratik olarak*, bu tehlike çoğu kez Reis Otoritesine aday *olanlar* arasında ölümüne mücadeleyle temsil edilir (bkz. Robespierre Terörü, Moskova "Davaları," Almanya'daki 22 Haziran olayları* vs). Ama öyle görünür ki *teoride*, bu tehlikenin, Hükümetin Otoritesinden *ayrı*, yani *bağımsız* bir "dayanağa" sahip (adli) bir Otoritenin varlığına bağlı olarak yaratılması yeğdir. Bu Otorite örneğin daha önce bahsettiğimiz politik Mahkeme olabilir: (Yasamacı) bir Reis, Efendinin (yürütme) Otoritesinden de yararlanan bu Mahkeme tarafından *ölüme* mahkûm edilebilir. (Öyleyse bu Mahkemenin, yasamanın "ütopyacılık" yapma tehlikesini ortadan kaldırdığı kabul edilir.) Hem öyle görünür ki, bu amaca ulaşmak için, bu Mahkemenin kararını sadece iki olası yargı ile bildirmesi zorunludur: Şeref madalyası ya da ölüm cezası. "Egemenlik" olması için, bir *ölüm* cezası riski olmalıdır. Ve basit bir beraatin burada hiçbir anlamı yokmuş gibi görünür: Beraat sadece Reisin ("Kötü Niyetli" olmasa da) yetersizliğini ifade eder ya da bu durumda, Reisin, Mahkemenin müdahalesi zorunlu olmadan, basit Otorite kaybıyla tasfiye edilmesi gerekliymiş gibi görünür. Mahkemenin müdahalesi yalnızca bir "anti-papa"nın varlığı durumunda zorunlu hale gelir ama kendisi de Otoriteye sahip "anti-papa"

* 22 Haziran 1941, Almanya'nın Sovyetler Birliğine saldırdığı gün -çn.

yani Reisin rakibi, ancak bir politik *suçlu* olabilir ki bu durumda beraat etmesi söz konusu değildir. (Başka bir deyişle, Mahkeme ya "anti-papa"yı "tanımak," yani bir "politik devrim"i onamak ve onda bir "kahraman" görmek ya da esas olarak idamla cezalandırılabilen "vatan hainliği"yle suçlamak zorundadır. *Politik* suçlar her zaman diğerlerinden daha sert biçimde cezalandırılmıştır: II. Nikolay'ın yozlaşmış Otoritesinde bile. Modern demokrasilerde politik yumuşaklık eğiliminde olunması tek bir şeyi kanıtlar: Genel itibarıyla "politik olan"ın her anlamda kaybolması.

O halde, budanmış siyasi Otoritenin bölünmesi iki parçalıdır: (Siyasi) yargı Otoritesi ve (aynı zamanda yürütmeci-Efendi de olan yasamacı-Reisin ya da tersinin) hükümet Otoritesi. Ama Babanın Otoritesi unsurunu politik Otoriteye yeniden sokmanın faydalı olduğunu görmüştük. Yurttaşların sayısını "aile Babaları"nın sayısına indirgemenin mümkün olmaması (ya da arzu edilir olmaması) ölçüsünde, bu, Hükümetin ya da Yargıcın Otoritesinden ayrı, yani bağımsız bir "dayanağa" sahip bir Baba Otoritesinin yaratılmasına eşdeğerdir. Böylece, politik Otoritenin üçlü ama "anayasal" teori tarafından salık verilenden daha farklı bir bölünüşünü buluyoruz. Politik Otorite (Devlet Otoritesi) şöyle bölünür: 1) "Dayanağı" "aile babaları"nın "temsilcileri"nin denetçi-Senatosu olan (Babanın) arı Otoritesi; 2) Hükümet Otoritesi, yani a) (bireysel ya da kolektif) Devlet Reisini b) Memurları c) (Atanmış ya da "seçilmiş" olarak) "açığa çıkan" Meclisi dayanak alan "bileşik" Reis-Efendi ya da

Efendi-Reis Otoritesi; 3) "Dayanağı" (kura çekimi yoluyla üye toplayan) politik Mahkeme olan Yargıcın (arı) Otoritesi. Devlet, bu üçlü Otoritenin *gerçekliğ*inden başka bir şey değildir.

Ama genel bir tarzda, hangisi olursa olsun politik Otoritenin ya da "güçler" ayrımının, politik teori tarafından buyurulmuş ya da yasaklanmış olup olmadığı sorulabilir. Ama bu soru çok karmaşıktır.

Hiç şüphe yok ki, bir yandan, her Otorite bütün olmaya yönelir: Verili tipte bir Otorite, diğer tipte Otoriteleri ele geçirmeye yönelir. Öte yandan, Otoritenin metafizik yapısı bölünmesine karşı koyar: Zamanın üç kipi doğal olarak blok oluşturur ve *Ebediyet* ancak Zamanla olan birliği içinde ve onun aracılığıyla *gerçek*tir. O halde öyle görünür ki "Otorite" fenomeninin analizi, politik Otoritenin tüm bölünmelerini, her "güçler ayrılığı"nı yasaklar. Ve "anayasal" teoriye ya da pratiğe karşı gösterilen (bkz. örneğin Rousseau) *pratik* mahiyette tüm argümanlar üzerinde durmak yararsızdır. Öyle görünür ki, genel itibarıyla, bir entitenin bölünmesi onu zayıflatır: Ayrılmış parçaların güçlerinin toplamı, aynı bölünmez bütünün gücünden daha azdır. Nitekim, bölünme ancak ayrılmış parçalar birbirleriyle *çatışmaya* girmeye elverişliyse *gerçek*tir (bir "anlamı" ve bir varlık "sebebi" vardır) ama ("gizli" bile olsa) bir çatışma, tartışma konusu güçlerden bir parçayı zorunlu olarak "etkisiz hale getirmeliymiş" gibi görünür, öyle ki bu "kayıp" parçayı, tek tek alınan ayrılmış parçaların güçlerinin toplamı tarafından oluşturulmuş güçten çıkarımını yapmak gereklidir. O halde görünen o ki blok olarak alınan politik Otoriteye, bir ve aynı (bireysel ya da kolektif) "dayanağı" vermek yeğdir.

Ama güçler ayrımı lehine sunulan –pratik mahiyette– argümanlar da çok güçlüdür. Zaten bu argümanlar gayet

iyi bilinmektedir ve bunları tekrar etmemize gerek yok. Yalnız, metafizik analizin kendisinin, belli bir anlamda, söz konusu tezi desteklemek için ileri sürülebileceğini söyleyelim. Nitekim, Zamanın üç kipinin bir birlik oluşturduğu doğruysa, o zaman bu üç kipin ayrılığı, yani ayrıca bunlar arasında bir tür "gerilim," "çatışma" olmadığı takdirde, hiç Zaman olmayacağı da doğrudur. Aynı şekilde, eğer Zamanın üç kipinin *bütünlüğü* olan Ebediyet zamanla bir blok olursa, *bütünlüğün* (bütünün) parçaların toplamından başka bir şey olması ölçüsünde, ona karşı da durur. Ancak, iki durumda da, karşıtlık ya da diğer bir deyişle ayrım, ayrılmışların ya da karşıtların *tecrit edilmesi* anlamına gelmez. Etkileşim, yani ayrım vardır, çünkü *iki* (ya da birçok) fail vardır ama ayrıca birlik de vardır, çünkü bir failin, diğeri ya da diğerleri üstünde, tepkiden ayrılmayan *etki*si vardır.

Bizi ilgilendiren soru açısından, şu çıkar ki toplamları politik Otoriteyi oluşturan Otoriteler *ayırılmak* istense bile, bunları, her birini kendi içine kapatmak suretiyle *tecrit etmemek* gerekir. Bunlar birbirleri üzerinde eylemde ve karşı eylemde bulunabilmelidir. Durağan bölünmüşlüklerine rağmen dinamik birliklerini muhafaza etmelidirler. (Örneğin, Reisin –yasamacı– Otoritesi, Yargıcın –politik adli– Otoritesinden ayrılsa da, bu sonuncusunu, *değişmez* yasalar sistemi yoluyla ya da *değiştirilemez* olduğu kabul edilen bir Anayasa yoluyla bir ilkede *sabitlemek* gerekir. Tersine, –bir benzeri Monarkın otoritesi olan– "sorumsuz" Reis Otoritesi tesis etmemek, yani Yargıcın vs Otoritesinin etkisini azaltmamak gerekir.

Peki, Otoriteleri "tecrit eden" ayrım tezi reddedildiğinde, ayrım ilkesinin kendisini muhafaza etmek gerekir mi?

Bu soruya cevap vermek için, genelde ihmal ettiğimiz bir saptama yapalım. Bir tek ve aynı (bireysel ya da kolektif) "dayanak" Otoritenin birçok "arı" tipine hizmet ettiğinde, her zaman bu tiplerden birini diğerlerinin aleyhine geliştirme eğilimi vardır ("baskın" veya "birincil" tip): "Türev" tipler embriyo aşamasında kalır, böyle tamamen gelişemezler. Eğer Otoritenin dört "arı" tipinin mükemmelen ve tamamen gerçekleşmesi isteniyorsa, o halde onlara bağımsız "dayanaklar" tahsis etmek gerekir, yani "güçler ayrılığı" zorunludur.

Not. Bu, bölünmeleri mümkün olmayan Reis Otoritesi ve Efendi Otoritesi için de doğrudur. Ama bunda hiçbir politik uygunsuzluk bulunmaz, zira politik ilerlemeyle birlikte Efendi Otoritesinin, Reisinkinin öne geçmesine izin vermesi, yani "dönüşmesi" gerektiği gösterilebilir. Hatta geleceğin "ideal" Devletinde tamamen ortadan kaybolması zorunluymuş gibi görünür. Genel itibarıyla, Efendi Otoritesi *gerçek* savaş ve kanlı devrim olasılığını ve böylece onlarla birlikte ortadan kalkma olasılığını varsayar.

Tarihsel evrim, politik "iktidarın" birliğinden, "güçler" ayrılığına doğru ilerler. Ancak az yukarıda söylediklerimiz, bu gidişatı "gerekçelendirir:" Her tipin, gelişiminin son raddesine varabilmesi için, diğerlerinden ayrılması gerekir. Ama bu, Otoritelerin, tüm örtük olasılıklarını gerçekleştirdikten *sonra* bile, "bölünmüş" halde kalmak zorunda oldukları anlamına gelmez. Aksine, yeniden bir araya gelmek zorundaymışlar gibi görünür. O halde po-

litik evrim, bütünlüğe, yani ayrımlaşmış birliğe (erişkin organizmanın bütünlüğüne) varmadan önce, ayrımlaşmamış birlikten (kaynağın birliğinden) başlayıp, bölünme ve ayrı unsurların gelişimi aşamasından geçecektir.

Politik Otoriteyi bölmek gerekip gerekmediği (ve gerekiyorsa nasıl bölmek gerektiği) sorusuna, yani "güçleri ayırma" meselesine cevap vermek için, öyleyse bir Devletin, politik evrimin seyrinde hangi yeri kapladığını bilmek gerekir: Onun somut gerçekliğinin doğasını tanımak gerekir.

Pek tabii, burada bu türden incelemelere girişmemiz mümkün değil. Bu yüzden daha ziyade, politik Otoritenin bölünmesi, yani bölünmez ("arı" veya "bileşik") bir Otorite ile "dayanağı" arasındaki ilişkiler probleminin başka bir yönüne dair bir kaç şey söyleyelim.

*

b) Eğer politik Otoriteler bölünürse, her birinin ayrı bir "dayanağa" sahip olmasının gerekmesi doğaldır. Başka bir deyişle, her Otorite özel bir kişi tarafından cisimleştirilmelidir. Ama yine, bu kişinin tek bir birey mi yoksa bir "kurul" mu olacağını sormak gerekir. Politik Otorite bölünmediğinde bile aynı soru yine kendini gösterir.

Genelde problem, bu son biçimiyle tartışılır.

"Klasik" sınıflandırma şu şekildedir:

Bir ve bölünmez politik Otorite:
Bir tek kişiye – Monarşi (Tiranlık)
Bir partiye (yani azınlığa) – Aristokrasi (Oligarşi)
Herkese – Demokrasi
aittir.

Bu bölümleme çok "Kantçı"dır, zira Kant'ın üç Nicelik kategorisine tekabül eder: *Einheit, Vielheit, Allheit.*[*] Ama *politik* bakış açısından, bu doğru değildir.

Nitekim, politikada önemli olan, eylemin/etkinin son tahlilde bir tek insandan mı yoksa bir "kurul"dan mı sudur ettiğidir. Bu bakış açısından, bir tek kişi ve hangisi olursa olsun bir grup arasındaki fark, az çok geniş gruplar arasındaki farktan daha büyüktür. Çünkü, politik olarak, Otoritenin kolektif "dayanağı" asla ona tabi olanların *hepsini* içermez. Hatta "demokrasi"nin en uç biçiminde bile, "herkes" sözcüğü, (Devlet içinde yaşayan) tüm insanları değil, "tüm *yurttaşlar*"ı ifade eder. Ama yurttaşlar ile yurttaş olmayanlar arasındaki sınır her zaman az çok keyfidir (bkz. kadınlar, çocuklar, deliler vs problemi), öyle ki Otoritenin "dayanağı" her zaman az çok "bir kısım," "birçok" anlamına sahiptir. Dahası, politik *gerçeklik* içinde, "iktidar/güç" [pouvoir] *bütün* yurttaşlara bile ait değildir: *Çoğunluğa*, yani bir kısma aittir.

Not 1. İktidarın *tüm* yurttaşlara ait olduğu durum politik bakımdan gerçekdışı diye dışta bırakılabilirdi, eğer bir ara Polonya'da gerçekleşmemiş olsaydı. (Ünlü oy hakkı, yani Otorite = oy birliği). Ama bu aynı deneyim söz konusu çeşitlemenin politik saçmalığını tanıtlamaktadır. Öyleyse onda bir tek ya da birçok kişinin hükümeti olasılığı sınırının *dışına çıkmayan* bir olasılık değil, ancak bir "sınır vaka" görebiliriz.

Not 2. Politikada "herkes" kavramı hususunda yapılan bu saptamalar kabul edilirse, mantıksal

[*] (*Alm.*) Birlik, Çokluk, Bütünlük -çn.

olarak mümkün bir başka sınıflandırmayı da reddetmek gerekir:

Otorite:
bir *kısma* { 1. *bir* kişiye
2. *birçok* kişiye { a. azınlığa
b. çoğunluğa
herkese

aittir.

Zira: Var olmuş olan tüm Devletleri 1) Polonya Devleti ve II) Tüm diğerleri, diye gerçekten bölmek mümkün değildir!

Politik olarak doğru sınıflandırma öyleyse şu şekilde olacaktır:

(Bölünmez) siyasi Otorite:
bireysel
{ 1. Bu kısım { a. bir Azınlık
b. bir Çoğunluk, oluşturmak üzere
yurttaşların bir kısmı;
2. *Tüm* yurttaşlar (sınır vaka), tarafından oluşturulan kolektif bir "dayanağa" sahiptir.

I ve II olasılıklarının sırasıyla avantajları ve dezavantajları üstüne sonu gelmez tartışmalar yapılmıştır. Burada rakiplerin birbirlerine karşı öne sürdükleri delilleri baştan almamız mümkün değil. Ama problemin genelde ihmal edilmiş olan bir yönünü ortaya koyabiliriz. "Dayanak" kolektif olduğu zaman, ortaklığın üyeleri arasında bir

çatışma çıkacağı ve bu çatışmanın Otoritenin kendisini zayıflatacağı, hatta yıkacağı söylenir. Otoritenin "arı" bir tipe mensup olduğu durumda, argüman geçerlidir. Ama Otorite "bileşik" olduğu zaman, işler o kadar da kolay değildir. Zira bu durumda bir ve aynı insan kendisiyle çatışma içine girebilir: Örneğin insan Reis olarak alındığında, Yargıç ya da Baba vs olarak görülen kendisiyle karşı karşıya gelebilir. Ama Otoritelerin çatışması tek ve aynı insanda vuku bulduğunda, sonuç ya (fiziki ya da politik) intihara, yani "dayanağın" yıkımına ve dolayısıyla bütün Otoritenin kendisinin yıkımına ya da -en çok görülen durumda- çatışma halindeki (kısmi) Otoritelerden birinin diğeri lehine ortadan kalkmasına varır. (Ve tam da bu yüzden söz konusu çatışmalar bireyde, kolektifte olduğu kadar sık vuku bulmuyormuş gibi görünür.) Buna karşılık, kolektif "bir" dayanak durumunda, çatışma halindeki kısmi Otoriteler genelde farklı bireyler arasında bölüşülür ve böylece bu otoritelerin aralarından biri tarafından dışta bırakılması ihtimali azalır.

Öyleyse, "dayanak, "arı" politik bir Otoriteye hizmet ediyorsa, bireysel olması tercih sebebidir ("tartışma" bu Otoritenin "dayanağı" olmaya *aday olanlar* arasında gerçekleşmelidir, Otoritenin "dayanağı"nın kendisi dahilinde değil). Ama politik Otorite "bileşik" olduğunda, kolektif bir "dayanak" tercihe şayandır. (*Örnek*: E ya da R Otoritesinin "dayanağı" bireysel olmalıdır. Ama ER veya RE Otoritesinin, E ya da R Otoritesine dönüşmesi istenmiyorsa, "dayanağı"nın kolektif olması daha yerindedir.)

Bölünmez politik Otoritenin "dayanağı"nın kolektif olduğu kabul edilirse, niceliksel doğasının ne olması gerektiği sorulabilir.

II, 2 durumunu dışarda bırakabiliriz.

Not. İlk bakışta, bu durum var değilmiş gibi görünür, çünkü insan kendisi üzerinde *Otorite* sahibi olamaz. Ama unutmayalım ki burada söz konusu olan, başka türden Otoritelere, yani politik "alan"-dan başka bir "alan"da gerçekleşen Otoritelere, örneğin (kendisi de, ne ise o olarak Otoritenin dört "arı" tipinin hepsini kapsayabilen) dini Otoriteye karşı durabilen *politik* Otoritedir. Yurttaşların *hepsi, politik* Otoriteye "dayanak" olma görevi görseler bile, yine de bir *politik* Otorite vardır, zira her biri bu otoriteye ancak örneğin *homo economicus* ya da *homo religiosus* değil de, *yurttaş* olduğu ölçüde "dayanak" olma görevi görür. Öyleyse, dindar vs olarak yurttaş sıfatımla benim kendisine "dayanak" hizmeti yaptığım politik *Otorite*yi "tanıyabilirim," yani yaratabilirim. O halde, bu durum teorik olarak bir varlığa sahiptir. Ama politik olarak *gerçekdışı*dır, bu şekilde "desteklenmiş" Otorite ayakta kalmayı başaramaz.

Öyleyse geriye, (bölünmez) politik Otoritenin "dayanağı"nın yurttaşların azınlığını mı (durum II, 1, a), yoksa çoğunluğunu mu (durum II, 1, b) oluşturması gerektiğini anlamak kalır.

Çoğunluğun (Azınlığın), sadece bir Çoğunluk (Azınlık) olmasından dolayı elde ettiği fazladan bir Otorite olmadığını görmüştük. Otoritenin nicelikle hiçbir ilgisi yoktur. Bu görüş açısından, o halde (bölünmez) politik Otoritenin "dayanağı"nın, bir tek kişi ya da az çok büyük bir Çoğunluk veya Azınlık tarafından oluşturulması arasında hiç fark yoktur. Öyleyse yalnızca, çoğunlukçu bir

"dayanağın," verili bir Otoritenin ayakta kalması ve icrası bakımından, azınlıkçı bir "dayanak"tan daha uygun olup olmadığı sorulabilir. Ama eğer politik Otoritenin "dayanağı" devletin (kolektif) Reisiyle özdeşleştirilirse, bu dayanağın, çok geniş olmasa da bir Devletin yurttaşlarının çoğunluğunu oluşturmasının söz konusu olmadığı apaçıktır. Ama aslında politik Otoritenin "dayanağı" sadece Devletin (ya da "Hükümet"in) Reisi değil, bir de memurların toplamıdır. O halde sorumuz, memurlar sınıfının yurttaşların çoğunluğunu oluşturup oluşturmaması gerektiği sorusuna, yani yurttaşı mümkün olduğunca "memurlaştırmak" gerekip gerekmediği sorusuna indirgenir.

Ama bu soru burada tartışılmak için fazla karmaşıktır.

"Ayrılmış" politik bir İktidarın "dayanağı" sorusunu da tartışmamız mümkün değil. Doğaldır ki ne kadar ayrı Otorite varsa (Senato-Hükümet-Mahkeme sisteminde üç tane) o oranda bağımsız "dayanak" vardır. Ama bir de bu "dayanaklar"ın kolektif olup olmaması (ya da aralarından sadece bazılarının mı kolektif olması) gerektiğini sormak gerekir; eğer cevap evetse, ikisinden biri yurttaşların çoğunluğunu kapsamalı mıdır?

Bu soruları tartışmadan yalnızca şunu söyleyelim: Bu sorular, kolektif "dayanaklar"ı "bileşik" Otoritelere tahsis edip, "arı" bir Otoriteye bireysel bir "dayanak" vermenin daha iyi olduğunu öne süren yukarıdaki ilkeyi uygulayarak çözülemez. Zira orada söz konusu olan, B, R, E ya da Y "arı" tipine sahip *bütünsel* politik bir Otoriteydi. Buna karşılık, burada söz konusu olan Otoriteler (örneğin B, RE ve Y tipinde) bütünsel politik Otoritenin *kurucu unsurları*dır.

2. Otoritenin aktarımı

İlk önce, aynı Otoritenin (bireysel ya da kolektif) "dayanağı"nın değişmesi durumunu irdeleyelim. Bu, gerek Devlet Reisinin gerekse Memurun "veraset"i [*succession*] problemidir. Genel olarak, *her* Otoritede:

> Otoriteyi dolaysızca elde tutan kişi: (Devlet Reisinin) "*özerk*" Otoritesi;
>
> Otoriteye ancak Reise bağlı olarak sahip olan kişi: (Memurun) "bağımlı" Otoritesi.
>
> ayırt edilebilir.

Önce hatırlatalım ki Otoritenin kendiliğinden *doğuşuna* karşıt olarak Otoritenin *aktarımı*

1) kalıtım
2) seçim
3) atama

yoluyla gerçekleşir.

Genel olarak "seçim" diye adlandırılan şeyin net biçimde farklı üç "fenomen"i temsil edebileceğini görmüştük. "Seçim" önceden var olan Otoritenin basit bir tezahürü olabilir: Seçim sadece, adayın, seçilmesinden bağımsız olarak elde tuttuğu Otoriteyi görülür ve gerçek kılar. Bu durumda "seçim"den değil de, örneğin "güven oyu"ndan bahsetmek daha yerindedir. Ama (asıl anlamıyla) seçim, seçilmesiyle kendisine verilmiş olandan başka hiçbir Otoriteye sahip olmayan seçilmişin Otoritesini de *yaratabilir*. Gerçek anlamda seçim budur. Ve gördük ki, "fenomenolojik olarak" böylesi bir seçim, adaylara dair bir kura çekimine eşdeğerdir. Nihayet, eğer seçici meclis, seçilmişe (bütünüyle ya da kısmen) *aktardığı* özgül bir Oto-

riteye sahipse, "seçim" bir atama niteliği kazanabilir. Bu durumda ise "seçim"den değil, "atama"dan bahsedeceğiz.

Şimdi de Devletin (bireysel ya da kolektif) resinin Otoritesinin, yani "*özerk*" bölünmez politik Otoritenin "dayanağı"nın (yaşarken ya da ölümünden sonra) "halefi"ne aktarıldığı durumu irdeleyelim.

Kalıt yoluyla aktarımın fenomenolojik olarak savunulamaz olduğunu görmüştük (Babanın Otoritesi durumu hariç, kaldı ki bu durumda bile hakiki bir "kalıt" yoktur). Zaten günümüzde bu tamamıyla gözden düşmüş gibi görünür. Aynı saptamalar asıl anlamıyla seçim için de, yani (kendine özgü ya da başka türlü Otoritesi olmaksızın, bir Meclisin oylaması biçimiyle gerçekleşen) kura çekimi için de geçerlidir. O halde geriye atama kalır. Ama politik Otoritenin bölünmez olduğu varsayıldığından, atama son tahlilde ancak Devlet Reisinin kendisi tarafından gerçekleştirilebilir: Halefini o belirler.

Bu tarz aktarımın yalnızca halefini atayan Reisin *kişiliğ*ine özgül olarak ait Otoritenin herhangi bir sebeple korunmasının istendiği durumda bir üstünlük sunduğu apaçıktır. (*Örnek*: böylelikle bir dini tarikat, nihayetinde kurucusuna kadar uzanan ardışık atamalarla kurucusunun Otoritesini bazen korur.) Ama bu Otoritenin, gerçekleştirdiği atamaların sayısına bağlı olarak zayıflama eğiliminde olduğunu unutmamak lazım. O halde, ne ise o olarak politik Otoriteyi, "dayanaklar"ından birinin özgül ("kişisel") Otoritesinden ayırmakta fayda vardır. Öyleyse atamanın yerine özerk Otoritenin *kendiliğinden* doğuşunu geçirmek daha yerindedir. Bu durumda "veraset" aslında aynı Otoritenin kendiliğinden doğuşlarının art arda gelmesi olacaktır (bu doğuş, örneğin, bir "güven oyu" yoluyla "tezahür edebilir").

Politik Otoritenin bölündüğü durumda, (özerk "dayanağın") veraseti problemi her ayrı Otorite için kendini gösterir. Bu yüzden sorun karmaşıklaşır ve onu burada ele almamız mümkün değil.

Not. Hatırlatalım ki B-RE-Y tipi Devlette, denetçi-Senatonun özerk Otoritesi kalıt yoluyla aktarılabilir; Hükümetinki, temsilci Meclisin güvenoyuyla ortaya çıkan kendiliğinden doğuş yoluyla; Mahkemeninki ise kura çekimi yoluyla (örneğin seçimle, hatta belki de kamu oylaması yoluyla bile) olabilir.

Şimdi de "*bağımlı*" Otoritenin aktarımı durumunu, yani Memurların nasıl birbirinin yerine geçtiğini [*remplacement*] irdeleyelim. Memurun "bağımlı" Otoritesi "özerk" politik Otoriteye bağlı olduğuna göre, bu bağımlılığın her seferinde aydınlığa kavuşturulması yerinde olacaktır. Başka bir deyişle, Otoritenin aktarımı burada atama yoluyla gerçekleştirilmek zorundadır. Öyleyse Memur, eğer politik Otorite bölünmemiş ise, nihayetinde Devlet Reisi tarafından ya da politik Otorite bölünmüşse, Memurun bağlı olduğu özerk Otoritenin "dayanağı" tarafından her zaman *atanmak* zorundadır.

*

b) Böylece, Otoritenin aktarımına, yani (verili bir tipte) özerk Otoritenin (aynı tipte) bağımlı Otoriteye dönüşmesine ilişkin ikinci soruya cevap vermiş olduk. Halefini tayin eden, memur değildir, (memurun) bağımlı Otoritesinin kendiliğinden doğuşu da söz konusu değildir; asıl anlamıyla ne kalıt, ne kura çekimi, ne de seçim vardır;

memur nasıl yaratıldıysa yerine de aynı şekilde başkası geçer, yani –"dayanağı" nihayetinde kendisinin bireysel ya da kolektif reisi olan– uygun düşen özerk Otoritenin gerçekleştirdiği bir *atama* yoluyla.

> *Not.* B-RE-Y tipi devlette, gerektiğinde Denetçi memurları atayan, denetçi-Senato'dur; aynı şekilde, gerektiğinde, Mahkeme "Halk temsilcileri"ni [*Tribuns*], Yargıçları ya da (politik)-memurları atar. Diğer memurlar, sözcüğün dar anlamında, Hükümet tarafından atanırlar, yani ya kendisinin bireysel ya da kollektif reisi tarafından doğrudan ya da Devlet Sekreterleri veya Bakanları aracılığıyla dolaylı olarak atanırlar.

II. AHLAKİ UYGULAMALAR

"Otorite *ahlakı*" ya da "otoriter ahlak" diye, (bireysel ya da kolektif) insani bir varlığın etkin davranışının, Otoriteye "dayanak" hizmeti yapabilmek için, tabi olmak zorunda olduğu kurallar bütününe diyoruz. O halde, "otoriter ahlak" verili tipte bir Otoriteyi elde etmek ya da korumak (yani icra etmek) için *yapılması gerekenleri* belirtir.

Ama Otoritenin dört "arı" tipi olduğuna göre, zorunlu olarak, dört tip de indirgenemez "otoriter ahlak" vardır: Örneğin Babanın Otoritesini elde etmek veya korumak için, Efendinin Otoritesini vs elde etmek veya korumak için yapılması gerekenlerden başka şeyler yapmak gerekir.

Günümüzde, Otorite kategorisini ve Otoriteyi icra edenler ile ona maruz kalanlar arasındaki özsel farklılık ilkesini etik mütalaalardan dışlamak suretiyle, genel-

de ahlakın "otoriter" (hatta politik) yönünü tamamıyla ihmal etme eğilimi vardır. Bunun sebebi, Hıristiyan ya da "burjuva" ahlakımızın, en azından köken itibarıyla, "Efendiler"in ahlakına karşıt "kölece" bir ahlak olmasıdır: Bu ahlak, Otoriteyi icra eden insanlardan çok Otoriteye maruz kalan insanların davranışını yansıtır.

Ama otoriter ahlakın dört "arı" tipi arasında, "burjuva" ahlakına en çok yaklaşanı, Yargıç Otoritesinin ahlakıdır. Bundan ötürü, bir Otoritenin varoluşu olgusunu hesaba katan bir ahlak kurulmaya çalışıldığında, geliştirilen şey "Yargıç" tipinin ahlakıdır. Dahası, verili bir Otoritenin hangi tipe ait olduğu sorusuyla ilgilenmeksizin, bu özel ahlak her Otoriteye uygulanır. Ama geçmişin incelenmesi "Efendi" tipinin Otoritesinin ahlakı üzerine oldukça iyi bilgi verir bize: Bu ahlakın az çok açık sunumunu (yani bir teori biçimi altında) Antik Çağ, XVI-XVII. yüzyıl Avrupası (bkz. özellikle Castiglione'nin *Cortegiano*'su) ve Japon ve Hint Orta Çağı vs yazarlarında buluyoruz. Ama elbette burada da, yazarlar *salt* ahlakla işleri olduğuna inanırlar: Genel olarak "Otorite" yönüne yeterince önem vermezler ve Otoritenin diğer tiplerini göz ardı ederler.

Reis ve Baba Otoritelerinin ahlaklarına gelince, bunlar adeta açık bir biçimde var değillerdir: Babaların ve Reislerin davranışının tarihsel ve psikolojik tasvirleri elimizde bulunmaktadır ama bunlardan hiçbir teori çıkartılmamıştır.

Burada bu boşluğu doldurmamız mümkün değil, yine genel itibarıyla Otoritenin ahlakının indirgenemez dört tipine dair bir teori de geliştiremeyiz. Pratikte, Otorite neredeyse hiçbir zaman tecrit edilmiş "arı" bir tip biçimiyle var olmadığından, ayrıca "bileşik" otoriter ahlakla-

rı geliştirmek de gerekeceğini ekleyerek probleme işaret etmekle yetinelim. Söz konusu olan ayrıca, "arı" ahlakların, verili bir tipin tek bir "karışık" ahlakında birleşmeleri sonucu ne ölçüde değişeceklerini görmektir.

Sadece şunu söyleyelim ki verili bir tipte Otoriteyi (ya da daha kesin olarak "dayanağı"nın davranışını), Otoritenin bir başka tipine ait bir ahlaktan yola çıkarak "yargılamak" kuşkusuz saçmadır. Farklı tipte Otoriteler arasındaki (örneğin Baba ve Reis otoriteleri arasındaki) "trajik," yani çözümsüz çatışmalara dair gayet iyi bilinen olgular bunu yeterince ispatlar.

•

Otoriteye dair teorik bir ahlak geliştirmenin pratik bir faydası vardır: En başta, bu ahlak, bir Otorite icra etmeye hazırlananlar ya da fiili olarak icra edenler için davranış kuralı hizmeti görür. Ama böylesi açık bir ahlakın yayılması ayrıca Otoriteye maruz kalanların "psikolojisi"ni de oluşturabilir ve böylece Otoritenin kazanılmasını ve korunmasını kolaylaştırır: Eğer ona maruz kalan insanlar, onu korumak için ne yapmak gerektiğini *biliyorlar* ise (ve tabii ki bunun fiilinen yapıldığını görüyorlar ise) bir Otoriteyi korumak daha kolaydır.

Böylece, Otoritenin ahlakının incelenmesi doğal olarak Otoritenin *psikolojisi*nin (ve pedagojik formasyonunun) incelenmesine götürür.

III. PSİKOLOJİK UYGULAMALAR

"Otorite psikolojisi" ile, insanın, (verili bir tipin) icra edilen ya da maruz kalınan Otoritesini hissetme biçimini anlıyoruz.

İcra edilen Otoritenin psikolojisinin incelenmesi sadece salt teorik bir fayda sunar; zira pratik olarak, en azından günümüzde, Otoriteye aday olanların "otoriter" psikolojilerini, bu psikolojinin teorik bilgisine dayanan uygun bir pedagoji yoluyla eğitmek söz konusu değildir.

> *Not.* Bu inceleme ancak Otoritenin kalıt yoluyla aktarıldığı durumda pratik bir fayda sağlar. Bu sebeple, otoriter psikoloji olgusu hususunda, kalıtsal Monarkın psikolojisinden başka adeta hiçbir şey incelenmemiştir; üstelik de onun Otoritesinin hangi tipe ait olduğuyla hiç ilgilenilmemiştir. Hitler Almanyası'nda "Reislik okulları" (*Ordensburgen*) yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bkz. Oxford ve Cambridge'in kimi kolejleri.

Buna karşılık, *maruz kalınan* Otoritenin psikolojisinin teorik incelenişi, içkin faydasına ilaveten tartışma götürmez bir *pratik* değere sahiptir.

Gerçekte, her ussal, yani hakikaten etkili "propaganda" ya da "demagoji" için temel olması gereken şey, işte bu psikolojinin bilgisidir. ("Demagoji" ile halkın politik *eğitimini*, yani bugün "propaganda" adı verilen şey tarafından sağlanan olanakları kullanan pedagojik bir etkinliği anlıyoruz.) Ancak tipik insanın bir Otoriteye maruz kaldığında hissettiklerini, yani, dolayısıyla, Otoriteyi icra edenlerden beklediği şeyleri bilerek, onun gerçekten bir Otoriteyle ve "uygun biçimde" icra edilen bir Otoriteyle muhatap olduğu *gösterile*bilir ya da en azından o bunun böyle olduğuna *inandırıla*bilir. Ve hatta, "doğru biçimde" icra edilen ya da maruz kalınan Otoritenin "normal" (hatta "ahlaki") halinde hissedilen şeyi ona fiilen hisset-

tirmek suretiyle, onun psikolojik tepkileri *düzeltile*bilir – ve düzeltilmelidir de.

Otoritenin psikolojisi problemini inceleyemesek de, burada yine de sadece şunu söyleyelim: Söz konusu olan, Otoritenin dört "arı" tipini ayırt etmek ve bileşimleri sonucu hangi ölçüde değişikliğe uğradıklarını görmektir. Zira, örneğin Babanın Otoritesine, Efendinin Otoritesinden vs başka türlü maruz kalındığı gayet açıktır. (Sözcüğün *küçültücü* olmayan anlamında) demagojik propagandaya girişmeden önce, elde edilmesi ve korunması bu "pedagojik" yolla desteklenmek istenen Otoritenin hangi ("arı" ya da "bileşik") tipe ait olduğunu tam tamına bilmek gerekir.

Ancak politik Otoritenin "normal *psikoloji*"sini oluşturmak, onun ahlakını bilmeden mümkün değildir; bu da Devlet biçimiyle Otoritenin *politik* gerçekleşiminin bilgisini gerektirir. Ve tüm bunlar, ne ise o olarak Otorite fenomeninin (politik mi, dini mi yoksa başka bir biçimde mi gerçekleştiği sorusundan bağımsız olarak) felsefi bir *analizini* gerektirir: Önce fenomenolojik analiz, ardından metafizik ve nihayet ontolojik analiz.

•

Genel çıkarımlarımıza devam etmek yerine, –bir Ekte– politik Otoritenin somut bir halini kısaca inceleyelim: 1942'de Fransa'da varolan Otorite.

EKLER

MAREŞALİN OTORİTESİNİN ANALİZİ

Mareşalin iktidara çıkışı, politik bir Otoritenin kendiliğinden doğuşunun tipik bir vakasıdır.

Mareşalin kişiliğini "dayanak" alan Otoritenin hangi tipe ait olduğunu görelim.

39-40 olaylarından önce, bilhassa büyük halk kitlesi tarafından Verdun fatihi olarak, askeri lider olarak tanınıyordu. Öyleyse bir savaşçı otoritesine sahipti, yani kendi terminolojimizle söylersek, "Efendi" tipinde bir Otoriteye (bireysel) "dayanak" hizmeti yapıyordu. Propagandanın, Mareşali halka "Verdun fatihi" olarak sunmak suretiyle öne çıkardığı şey işte bu Efendi Otoritesidir. Ve özellikle bu Efendi Otoritesi sayesinde Mareşal –kelimenin dar anlamında politik alan içinde– açıklama yapmaksızın, edimlerini gerekçelendirmeksizin, güdülerini, amaçlarını ve sonuçlarını belirtmeksizin, yani *anlamlarını* açıklamaksızın eylemde bulunur.

Ama aynı şekilde ulusun seçkinleri de askeri ayaklanmalar sırasında Mareşal tarafından oynanan rolü tanıyordu: Askerlik etkinliğinin "politik" yönü takdir ediliyordu, onun olayları *öngörmeye*, daha ileri gitmelerini önlemeye ve şimdiyi geleceğe göre yeniden düzenlemeye muktedir olduğu biliniyordu. Başka bir deyişle, Mareşal ayrıca, bu kelimeye yüklediğimiz anlamda, Reis Otoritesinden de faydalanıyordu. Mareşal halka sık sık "Önünüzden gidiyorum, beni takip edin!" derken, bu Reis Otoritesine dayanıyordu. Bir tasarının ya da bir programın, halk tarafından anlaşılmadığında bile, sadece Mareşal tarafından önerilmiş ya da desteklenmiş olması dolayısıyla "tepki" görmeden kabul edilmesi işte bu Reis Otoritesinden ileri geliyordu.

> *Not.* Birçok siyaset adamı, bozgunu *öngördüklerini* ya da en azından, sonuçlarının *öngörüsüyle* savaşı tavsiye etmediklerini dayanak göstererek bir Reis Otoritesini tekellerine almayı denemişlerdir. Mareşal ise Reis Otoritesini böylesi bir "öngörüye" dayandıramaz. Ama savaşın patlak vermesinde dahli yoktur: Öyleyse yanılmamıştır; *öngörüsüzlük* etmemiştir. 1917'de elde ettiği Reis Otoritesi 1940 yılına kadar bozulmadan kalmıştır.

Üstelik, Mareşalin ilerlemiş yaşı, çoktan utkunun doruğuna ulaşmış olması ve genel olarak, karakterinin aşikar "soyluluğu," işte tüm bunlar Yargıç Otoritesine de bürünmesine yardımcı olmuştur. Ulusun gözünde, Mareşal sonuna kadar "çıkar gözetmez," tarafsız, nesnel, yani adil, haktanır ve dürüsttür. Bu Yargıç Otoritesini pekiştirmek için, Mareşal en başta (propaganda tarafından sık sık yi-

nelenen) şu güzel cümleyi sarfetmiştir: "Kişiliğimi Fransa'ya bağışlıyorum." Ve Mahkeme tarafından yargılanmadan önce, Riom sanıkları hakkında hüküm verebilmesini sağlayan şey, kendi Yargıç Otoritesine dayanmasıdır.

Nihayet, öz itibarıyla "Fransıza özgü" yaşam tarzı, karakteri ve davranışı, Mareşalin yaşıyla uyumlu gerçek ya da görünüşte Fransız "özü" onun kişiliğini Baba Otoritesinin (bireysel) bir "dayanağı" yapmıştır. Mareşal (ya da bazen propaganda) "babacan" tutumu ve tonuyla bu baba Otoritesini açığa vurur. Ve halka, Mareşali Reis olarak takip ederse, ona bir Efendi olarak gözü kapalı güvenirse, onu bir Yargıç olarak kabul ederse, sadece günün doğrudan çıkarlarına ve gelecek perspektifine değil ama geçmişin geleneklerine de ihanet etmemiş olacağı güvencesini veren işte bu Baba Otoritesidir.

O halde denilebilir ki 1940'ta, Mareşalin Otoritenin dört "arı" tipine (politik bir biçim altında) (bireysel) "dayanak" sağladığı, bütüncül politik Otoritenin ("güvenoyu" ile ortaya çıkmayan) kendiliğinden bir doğuşu vuku bulmuştur.

> *Not.* Daha incelikli bir tetkik bu bütünsel politik Otoritenin özel doğasını, yani içerdiği dört "arı" Otorite *düzenini* (BREY, REBY, ERYB vs "çeşitlemeleri"ni) açığa çıkarabilirdi. Zaten bu düzen zamanın ilerleyişiyle değişmiş görünür.

Şimdi bu bütüncül politik Otoritenin, icrasının ardından ne hale geldiğini görelim.

Efendi Otoritesi ile başlayalım. Kendine has alanı savaş olduğundan, aslen ve açıkça barışçıl ve barışsever bir siyaset illa ki onu yavaş yavaş zayıflatır ve hükümsüz kı-

lar. Çünkü Mareşalin yaşı, kendisini halka, patlak vermesi muhtemel bir savaşın fiili askeri reisi olarak sunmasına müsaade etmez.

Not. Eğer Devlette Efendi Otoritesi muhafaza edilmek isteniyorsa, bu Otoriteye Mareşalin kişiliğinden başka bir dayanak bulmak gerekecektir. Öyle görünüyor ki bu düşünce Mareşali, Amirali halefi olarak göstermeye itmiştir. Nitekim, gelmesi muhtemel bir savaşta filli askeri komutanlığı yürütmeye elverişli bir kişiliği öne sürmek gerekir. Propagandanın temasına dikkat edin: "Amiral asla yenilmemiştir;" öyleyse her şeyden önce pekiştirilmek ya da yaratılmak istenen şey onun Efendi Otoritesidir.

O halde Mareşal Efendi Otoritesini giderek daha az kullanmak zorunda kalacakmış gibi görünür. Bunun anlamı, halka açıklamalar yapmak zorunda kalacağıdır.

Not. "Hükümet" Otoritesi, yani 1940'ın mütareke zamanında ER tipinde olmuş gibi görünen Efendi-Reis "bileşik" Otoritesi, RE tipinde "hükümet" Otoritesine dönüşme eğilimi gösterir.

Buna karşılık (baştan beri çok güçlü olan) Baba Otoritesi bozulmadan kalır. "Fransıza uymaz" şeklinde hissedilen önlemler, yarını olmayan iradi "geri çekilme taktikleri" olarak halktan kabul görmüş gibidir. Her halükârda, Baba Otoritesinin bozulmadan kalmış olması dayanağı sayesinde, "hükümet" Otoritesi hâlâ, Fransa'da öz itibarıyla Fransız ("ulusal") bir politikanın sahip olabileceği

saygınlıktan yararlanır. (Zaten Mareşal ve propaganda da "Gelenek" yönünü iyi değerlendirir.) Ancak, Geçmişin "özgül ağırlığı" mevcut zamanda çok büyük olamaz. Şimdi o derece "içler acısı"dır ki Ulus *her şeyden önce* ondan kurtulmayı, yani onu aşmayı, yani Geleceğe girmeyi arzular. O halde Geleceğin Otoritesi (= Reis Otoritesi) Geçmişinkinden (= Baba Otoritesi) daha güçlüdür. Dolayısıyla bütüncül Otorite, B→ tipinde değil ama R→ (ya da RE→) tipindedir ya da olacaktır. Başka bir deyişle, Baba Otoritesi, Reisin Otoritesini "kurmaz" ama ona "yardım eder."

Yargıç Otoritesine geçelim. Kuşkusuz, hiçbir şey Mareşalin kişiliğinin saygınlığını düşürememiştir: *asli* "tarafsızlığı" itiraza mahal bırakmaz. Ama bu "tarafsızlığın," yani Yargıcın gerçek Otoritesinin *fiili* icrası onu zayıflatmış gibi görünür (bkz. Riom davasının aldığı talihsiz seyir). Mareşalin "yargısı"nın hakkaniyeti "tanınır" ama bunu uygulanma olasılığına dair şüphe vardır. (Aynı tavır toplumsal alan için de geçerlidir: Mareşal adildir ama "Tröstler" ondan daha kuvvetlidir. O halde öyle görünür ki Mareşal bütünsel otoritesini geçmişin (ve şimdinin) *cezalandırma amacı güden* olumsuzlanmasına, yani "arı" Yargıç Otoritesine *dayandıramaz* (ya da artık dayandıramaz). Öyleyse bütüncül politik Otorite Y→ tipinde olamaz.

O halde Baba ve Yargıç Otoritelerine temel olması gereken, "hükümet" Otoritesidir (Reis ya da Efendi Otoritesidir) ve hükümet Otoritesinde ağır basması gereken, Reis Otoritesidir. Öyleyse bütüncül Otorite, REBY (ya da belki REYB) tipine yönelmiş gibidir.

Not. Öyle görünür ki güncel olarak Ulus –gelecek sorusu bir kenara bırakıldığında– şimdinin hakkaniyetinden ziyade geçmişin *bütünüyle* devam

etmesiyle ilgilenir: Söz konusu olan, (—) YB değil, (—) BY tipidir. Lavaliyen öncesi dönemde, politik Otorite, RYB (Mareşal) ile E (Amiral) diye *bölünme* eğilimindeydi. R ile E arasında ayrımın arzu edilir olmadığını görmüştük. Ama Mareşalin yaşı göz önüne alındığında, bu kaçınılmazmış gibi görünür. Her halükârda, Mareşalin *ardından gelen* Amiralin Otoritesinin REBY tipinde olduğu kabul ediliyordu ya da belki şu durumda: Bu tipin, bir savaş durumunda, ERYB haline gelme eğilimi gösterdiği belirtilmek üzere, REYB. Mevcut zamanda (Mayıs 1942), bütüncül politik Otorite bağımsız üç "dayanağa" sahipmiş gibi görünür: R (Laval), BY (Mareşal) ve E (Amiral). Yine söz konusu olan, bu üç "dayanağın" karşılıklı gerçek "bağımsızlığı"nın nereye kadar uzandığını bilmektir. Ama bu Otorite tipini tesbit etmek zordur: 1) Ulusun özlemlerine göre, tip: R+E+BY'dir ya da olması gerekir; 2) *Kişisel* Otoriteye göre, tip tartışma götürmez biçimde BY+E+R'dir; 3) Nüfusun büyük bir bölümü, üzüntüyle, gerçek iktidarın R+BY+E tipinde olduğunu saptadığına inanır. Esas olan, "dayanaklar"ın hiyerarşisinin Otoritelerinkiyle kesişmediğidir: En kuvvetli olduğu kabul edilen Reis Otoritesi hepsi arasında en zayıf "dayanağa" sahiptir.

O halde, icraatı sonunda Mareşalin bütüncül Politik Otoritesine temel teşkil ediyormuş gibi görünen, Reis Otoritesidir. Ve görünen o ki, bu Reis Otoritesi fiili icraat sınamasını atlatmıştır: Bugün bile, Mareşal tarafından

sunulan bir "tasarı" ya da "program" sadece bunu onun sunmuş olması nedeniyle "tepki" gösterilmeden kabul edilecektir. Ancak, Geleceğin, yani "tasarı"nın bir Otoritesi olan Reis Otoritesi şimdide açıklama yapılmaksızın, yani şimdinin edimlerini, politik bir *program* dahilinde *ve* yoluyla tanımlanan bir geleceğe atfetmeksizin icra edilemez. Bir Reis, belirli bir gelecek göz önünde tutularak şimdinin dönüştürülmesini öneren, iyice tanımlanmış bir "tasarı," geliştirilmiş bir "program" beyan etmeden sonsuza kadar Reis olarak kalamaz. Ama Mareşalin şimdiye kadar bu isme (ve bugün hâlâ yararlandığı Otoriteye) gerçekten yaraşır bir "politik program" açıklamadığını söylemek gerekir. Kendi Reis Otoritesini pekiştirmek bir yana, ulusça *bilinen* bir programdan yoksun (ve dolayısıyla salt "oportünist" bir tarafı olan) etkinliği, bu Otoriteyi güç bir sınamaya sokar.

Kuşkusuz, böylesi bir "program" için "*Topos*," "mantıksal yer" çoktan vardır ve buna "ulusal Devrim" denir. Ama itiraf etmek gerekir ki bu "yer" hâlâ boştur.

*

İkinci Ekte, bu ulusal Devrim üzerine bazı şeyler söyleyeceğiz. Şimdilik, bu ilk Eki tamamlamak için, Mareşalin Otoritesinin analizinin şu sonuca vardığını söyleyelim:

1) Ulusal Devrimin *doğabilmesi* ve gerçekleşebilmesi için Mareşalin Otoritesine ihtiyacı vardır. Sadece Mareşalin dört ayaklı Otoritesi tarafından desteklenen bir "program"ın halk tarafından (program olarak bile olsa) kabul edilme şansı vardır.

2) Mareşalin Otoritesinin, bozulmadan *ayakta kala*bilmesi için (belli yapıcı bir program biçimiyle, yani poli-

tik bir "fikir" biçimiyle bile olsa) ulusal Devrime ihtiyacı vardır.

Not. Ayrıca Mareşalin Otoritesinin güncel olarak politik bir *ideal*i temsil etttiği söylenebilir. Ama her ideal, eğer gerçekleşmezse ya da en azından gerçekleşme eğilimi göstermezse, yitip gider. Ama *gerçekleşme* yolundaki bir ideala, fikir/idea [*idee*] denir; bununla, edimi doğuran, veriyi ideale bağlı olarak dönüştüren somut ve yapıcı *fikir* anlaşılır (ideal, gerçekleşmesini takiben en az veri kadar dönüşüme uğrar). O halde, bir politik *fikir* haline gelebilmek için Mareşalin bir *ideal* olmayı bırakması gerekir. Bu da, Mareşalin bir ulusal Devrim programını beyan etmek ve seferber etmek zorunda olduğu anlamına gelir.

ULUSAL DEVRİM ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Mevcut politikanın geleceğe bağlı olarak etkin dönüşümüne "Devrim" diyoruz, ki bu dönüşüm mevcut verinin bir *olumsuzlanmasını* içerir, yani mevcut veride şimdiden (tohum olarak) içerilen şeyin basit bir *gelişimi* değildir. (Öyleyse gelecek, sözcüğün güçlü ve asıl anlamında, yani henüz olmayan ve önceden *olmamış* şey olarak anlaşılmalıdır.)

Devrim, mevcut politikanın etkin dönüşümü, geçmişin *bütünüyle* olan devamlılığı çözülmeden gerçekleştiğinde "ulusal"dır. (*Doğrudan* geçmiş yadsınabilir ve yadsınmalıdır, zira şimdinin "doğal" ya da "otomatik" evrimini, devrimci eylemin ona hamletmek istediği yönün tersine yönlendiren odur.)

Bu tanım ulusal Devrimin "çerçeveleri"ni tespit eder: "Mantıksal yeri"ni, Aristotelesçi "*topos*"unu gösterir. Söz konusu olan, bu "*topos*"a bir "içerik" vermektir.

Bu "içerik" "devrimci *fikir*" diye adlandırılabilir. Devrimci *fikir* (olabildiğince *tutarlı* ve ilkede *evrensel*, yani bütün somut durumları "çıkarımlamaya" olanak tanıyan ilke olarak), şimdinin dönüştürücü ve politik geleceğin yaratıcı *eylemini/etkisini* doğurabilen ve doğurmak zorunda olan bir teori ya da doktrindir. Fikir, bir tasarı "açıklayarak," bir "hedef" göstererek eylemi başlatır ve bir "program" hazırlayarak eylemi belirler ve ona rehberlik eder. "Ütopik" olmamak için, bu tasarı ve bu program, bir yandan mevcut politikaya karşı dururken, öte yandan onu hesaba katmak zorundadır: Bunlar, (var olmayan koşulları varsayarak değil) verili şimdiden yola çıkarak gerçekleştirilebilir olmalıdır.

Mayıs 1942'de, bir yandan ulusal Devrimin "*topos*"unu kabul etsek de, Fransa'nın henüz devrimci *fikre* sahip olmadığını söylemek gerekir.

Not. Genelde ulusal Devrimin henüz *gerçekleşme*mesinden ya da yapılmamasından şikayet edilir. Ama bir Devrim asla *gerçekleşmez*. Bir şey *gerçek*leştiği ölçüde, bu şey *devrimci* olmayı keser. Devrim daima gerçekleş*mekte* olan, *olma yolunda* olan bir şeydir. Ve verinin olumsuzlanması edimiyle gerçekleşmekte olan şey, tam da devrimci *fikir*dir. O halde, yeni politik bir *gerçekliğin* bulunmamasından değil, devrimci bir *fikrin* olmamasından "şikayet etmek" gerekir. Ve işe bu *fikrin* geliştirilmesiyle başlamak gerekir.

Kesinlikle 1942 Fransası için (ulusal) devrimci bir *fikir* önerebileceğim iddiasında değilim.* Zaten önceki analizler ve çıkarımlar bunun için yeterli değildirler. Olsa olsa böylesi yapıcı bir devrimci fikrin geliştirilmesine götürmeye elverişli incelemelere başlangıç noktası teşkil edebilirler.

Ama şu andan itibaren tamamen genel ve tabiri caizse metodolojik mahiyette bir saptama yapılabilir.

Eğer kendimizi "devrimci bir durum" karşısında, yani belirli bir şimdiden doğrudan bir geçmiş dolayısıyla vazgeçmeye ve (bir yandan geçmişin *bütününe* bağlanan) olumsuzlayıcı eylemin müdahalesi olmaksızın bundan doğacak olandan başka bir geleceğe temel sağlaması gereken bir şimdinin etkin (yani yaratıcı) gerçekleşimine katkıda bulunmaya hazır bir ulusla yüz yüze bulunuyorsak, bu durumu "iyiye kullanmak"ta fayda vardır. Bu, halka devrimci bir *fikir* diye sunularak kullanılabilir. Ama henüz böyle bir fikre sahip değilsek (ya da eğer herhangi bir sebeple, onu hemen açıklamak ya da seferber etmek istemiyor ya da bunları yapamıyorsak), bu fikir *varmış gibi davranmak* gerekir. Devrimci bir *durum* ancak devrimci bir *eylem* haline gelmek koşuluyla ayakta kalabilir. Devrimci eylem, devrimci *fikrin* gerçekleşme sürecinden başka bir şey değildir. *Fikir* olmaksızın, asıl anlamıyla devrimci eylem yoktur, yani gerçekten yeni politik bir *gerçekliğin yaratımı* yoktur. Ama bir fikrin *simülakrı*, bir devrimci eylem *simülakrı* doğurabilir ve bu yalancı-devrimci etkinlik (belli bir zaman boyunca) (onsuz hiçbir gerçek devrimci *eylem*in mümkün olmadığı) devrimci *durumun* ayakta tutulmasına katkıda bulunabilir. "Eylemsizliğe"

* Kitabın 1942'de Fransa'da yayımlandığını hatırlatmakta fayda var –çn.

(yani gelecekteki şimdi dolayımıyla doğrudan geçmişin "otomatik uzantısına") düşmemek için, ulus en azından devrimci bir fikre bağlı olarak eylemde bulunduğu *izlemine* sahip olmak zorundadır. Ve fikrin *simülakr*ının mevcudiyetini yaratmak zorunda olan, işte bu *izlenim*dir.

Bir "simülakr" "içeriği" değiştirerek ya da ortadan kaldırarak "biçimi" muhafaza eder. O halde söz konusu olan, ulusa, devrimci havaya sahip politik *biçimler* sunmaktır, bir yandan da bunlara "saldırgan olmayan" bir içerik yüklemek, yani ya hiçbir içerik vermemek ya da devrimci *olmayan*, başka bir deyişle, mevcut veriyle (politik güçlerin ve olasılıkların *verili* bölüşümüyle) uyumlu bir içerik yüklemektir. Başka bir deyişle, eğer geleceğin gerçek devrimci eylemini gerektiriyorsa, bunları (ciddi bir direnç olmaksızın) diğerleriyle değiştirme olasılığını muhafaza etmek üzere, gerçek etkililiğe sahip olmayan "boş" yeni kurumlar işletmek pahasına *yeni tipte* bir Devlet ya da politik Otorite yaratmak gerekir (zira bir Devrim, Otoritenin bir tipinin bir diğerinin yerini almasından başka bir şey değildir.)

Ama böylesi ulusal devrimci fikir *simülakrı* bulmak, bu fikrin kendisini sunmaktan daha kolaymış gibi görünür.

*

Böylesi bir devrimci fikir "simülakrı" önermek iddiasında bile değilim. Ama bana öyle geliyor ki, önceki çözümlemeler ve çıkarımlar –tartışılmak ve derinleştirilmek koşuluyla– bunun geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

Basit bir örnek olarak, RE-B-Y tipinde (bütüncül ama üçe bölünmüş) politik Otoriteyi gerçekleştiren bir Devletin ("Anayasal") politik *biçim*inin ne olabileceğini görelim.

Not. B ve Y Otoriteleri arasındaki ilişkileri kesin olarak belirtmiyoruz. Başka bir deyişle, RE-B-Y ve RE-Y-B "çeşitlemelerini" net biçimde birbirinden ayırmıyoruz.

RE Otoritesi, "hükümet" Otoritesidir. Bütünsel politik Otorite (Devlet) R→ tipinde olduğundan, burada ağır basan Hükümettir. Başka bir deyişle, tüm inisiyatifler ondan çıkar.

Hükümet Otoritesi içerisinde, R Otoritesi baskın çıkar. RE Otoritesinin bireysel bir dayanağa sahip olduğu varsayılsa da, bu sadece şu anlama gelir: Hükümet her şeyden önce devrimci *fikir*den, yani (askeri güç bu "sivil" Geleceği belirlemek değil, *kullanmak* zorunda olmak üzere) günün çıkarlarından değil, Gelecekten esinlenir (ya da esinleniyormuş gibi yapar). RE Otoritesinin dayanağı bireysel olduğundan, Devlet Reisinin kişiliği hem hükümet Reisidir (R Otoritesi) hem de ordunun Reisidir (E Otoritesi): Ama onun ne pahasına olursa olsun savaş yapabilmek için yönettiği değil ama yönetebilmek için, gerektiğinde savaş yaptığı kabul edilir.

Devlet Reisi kendi (sivil ya da askeri) "hükümet" Otoritesini *atama* yoluyla aktarır (yetkilendirir/vekil tayin eder). (Ama *halefini* atamaz.) R Otoritesinden ("yasama" Otoritesinden) faydalanan ve devrimci fikrin (yasa tasarıları vs) ayrıntılarını (somut uygulamalarını) hazırladıkları kabul edilen *Devlet Sekreterleri*ni kendisi atar. E Otoritesinden ("yürütme" Otoritesinden) yararlanan ve onları atamış olan Devlet Sekreterlerinin hazırladığı tasarıları hayata geçirmek zorunda olan *Bakanların* hepsini atar. Bu bakanlar da kendi *Memurlarının* her birini atarlar.

Devlet Reisinin Otoritesi kendiliğinden doğar. Bu Otorite, başka bir aday gösterme gücü olmadan sadece bu oylamayı reddebilen, (üyeleri öncüsü tarafından atanmış) bir *açığa çıkarıcı Meclis*in güven oyu ile "açığa çıkar." Yine bu görevler için adaylar önerme gücü olmadan, bu aynı Meclis (görevlerinin icrasından sırasıyla 3, 6, 12 ay sonra) Devlet Sekreterlerinin, Bakanların ve asli Memurların Otoritesini "onar."

Devlet Sekreterlerine ek olarak, Devlet Reisi, Meclis tarafından "onanmayan" iki tane *Devlet Bakanı* atar. Bunlardan biri Hükümeti denetçi-Senato önünde temsil etmekle, yani Devlet Sekreterleri tarafından hazırlanan ve Devlet Reisi tarafından kabul edilen yasaları oylatmakla görevlidir. Rolü Senatoya gerekli açıklamaları yapmaktır. Diğer bakan, Hükümet (ya da Senato??) bir kişiyi Mahkeme önüne çıkardığında, (politik) genel savcı işlevi görerek, Hükümet ile politik Mahkeme arasında ilişki kurma görevi yapar.

(Gerektiğinde denetçi-memurları atayan) denetçi-Senato, toprak sahibi tüm aile Reislerinin (ardışık oylamalar dizisiyle seçilmiş) temsilcilerinden oluşur. Görevi, Hükümetin ("devrimci") yasama etkinliğinin politik Gelenekle devamlılığının kopmamasını gözetmektir. Bir yasayı reddebilir ama yerine bir başkasını öneremez.

Politik Mahkeme vatan hainliği vakalarını, yani ya Devlet *tipini* değiştirmeye ya da ulusun *geleceğini* tehlikeye atmaya yatkın eylemleri yargılar. Hükmüne sadece, "onur unvanı" ile idam cezası arasında seçim yapma hakkı olan yargıçların "politik vicdanı" rehberlik eder. (Kendi yetkisizliğini oylayabilir??) Mahkemenin üyeleri, (*politik olarak* erişkin ve *politik olarak* akıl sağlığı yerinde erkek ve kadın) tüm yurttaşlar arasından kamu oylaması

(= kura çekimi) ile seçilir. Mahkeme, gerektiğinde, "Halk Temsilcilerini" ya da memur-Yargıçları atayabilir. Yargı inisiyatifine, yani suçlamada bulunma hakkına sahip değildir. (Uygulamada, sadece, Devlet Reisi ile Devlet Bakanı tarafından desteklenen Devlet sekreterleri arasındaki sert çatışma vakalarında müdahalede bulunur.)

Devletin bu yapısı, "Çalışma" fenomenini tamamıyla ihmal ederek, sadece "Otorite" fenomenini hesaba katar. Ama iki fenomeni de hesaba katmak gerekir.

Çalışmaya dayanan Devlet, meslek birliklerine dayalı (korporatif) hiyerarşik bir örgütlenmeyi içerir. Her politik Otorite burada Loncalar içinde doğar. O halde, Devlet Reisliği görevi için aday gösteren, *şehir* Loncaları yüce Konseyidir (*Köy* Loncaları politik olarak Senato içinde doğar). Ve bu Konsey tarafından önerilen adaylar arasından, Devlet Reisi, Devlet Sekreterlerini, bunlar Bakanları ve bunlar da Memurları seçer.

Dış vaziyet Ordusuz edebilmeye olanak tanımadığında, Devlet sadece Çalışmaya değil, ayrıca "Risk"e, yani askeri güce de dayanmalıdır. Dolayısıyla, Ordu politik Otoriteye katılmak zorundadır. Devlet Reisliği görevi için aday, Loncalar yüce Konseyi ve Ordu yüce Konseyi tarafından birlikte gösterilmelidir. Ve bu sonuncusu tarafından önerilen adaylar arasından, Devlet Reisi, Savaştan (ya da Sömürgelerden??) sorumlu Devlet Sekreterini seçer. Barış dönemi boyunca, (Ordu Konseyi tarafından onaylanan) Loncalar Konseyi, güven oyu alabilmek için kendini açığa çıkarıcı Meclise takdim eder. Savaş (ya da savaş tehlikesi) zamanında, Ordu Konseyinin adayı (Loncalar Konseyi tarafından onaylanmış olarak) kendini takdim eder. Hükümet Otoritesinin barış zamanında RE tipinde ve savaş zamanında ER tipinde olduğunu hatırlatalım.

Savaş tehlikesi, açığa çıkarıcı Meclis tarafından saptanabilir. Bu durum sivil Reisin istifasına ve askeri aday gösterilmesine yol açar. Ama Meclis, Reisi zaten asker değilse istifa etmek zorunda olan Hükümet tarafından saptanan savaş tehlikesini reddedemez.

Barış hali Devletin askeri Reisi tarafından saptanır ve bundan sonra yerini sivil bir adaya bırakmak zorundadır. Düşmanlığın ortadan kalkmasından altı ay sonra ya da fiili düşmanlık olmadan geçen bir savaş tehlikesi yılından bir yıl sonra, Senato barış halini saptayabilir ve dolayısıyla Devletin askeri Reisinin istifasını ister. Ama Meclis, bu saptamaya rağmen, savaş Hali saptayabilir. O zaman nihai saptamayı Mahkeme yapar.

A. Kojevnikoff
Marsilya
16 Mayıs 1942

OTORİTE KAVRAMI

Nazi işgali altındaki Fransa'da 1940'lı yıllarda yazılan *Otorite Kavramı*'nda Alexandre Kojève, Aydınlanmadan Vichy Fransa'sına kadar birçok örneğin pratik uygulamalarını inceleyerek dört ana otorite tipinin kavramsal önermelerini ortaya koyuyor.

Otorite problemi ve kavramının çok az incelendiğini belirterek başlar kitaba Kojève. Yıllar geçmesine rağmen bu saptama geçerliliğini koruyor. Otorite kavramını felsefi bir incelemeye tabî tutan bu eseri değerli kılan da bu ve *Otorite Kavramı* büyük bir boşluğu doldurmaya devam ediyor.

"Neoliberalizm, apolitikleşmeyi artırma çabasıyla, kendi politik meşruiyet kaynaklarını baltalamakta ve sonuç olarak insan ilişkilerini bireysel amaçlara hizmet eden güç kullanımlarına indirgemektedir. Kojève'in otoritenin doğasına dair anlayışı bu gelişmelerin farklı politik yönlerini açıklamaya yardımcı oluyor."
–Adam Adatto Sandel ve Julius Kerin

"Kojève'in derslerinin dinleyicileri üzerinde etkisi çok derin oldu, 20. yüzyıl Fransa'sında diğerlerinden çok farklı ve güçlü bir etki bıraktı."
–Perry Anderson

ALFA
alfakitap
alfakitap
alfakitap
www.alfakitap.com
9 786254 491136
ARAŞTIRMA